

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDEKI FÜGGETLENSÉGI PART KOZLÓNYE.

Egyes áru
Földre
Nagyedvire
Egy hónap
Egyes áru ára 4 kr

Felelős szerkesztő: BARTHA MÓR.
Főmunkatárs: Dr. KIRÁLY PÉTER.
Kiadók: HOFFMANN és KRONOVITZ.

Hirdetési díj:
Hat hónapban heti sorozat 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többzetű
hirdetéseket alk. szerint jutányos áron vétetnek fel. Helyes-díj más
den külön beiktatást 20 kr.

Karácsony.

»Hirdetek nektek nagy örö-
möt, mely az egész nép-
nek öröme lesz. Mert
ma született nektek a Meg-
törtő (ki az Ur Krisztus)
a Dávid városában. Dicső-
ség a magasságos mennyek-
ben az Istennek! és a földön
békesség és az embere-
khez jóakarát!

— Luk. 2: 10-14. —

Felséges ünnep!...

Miért az?... Mert a Népek szól,
ennek hoz örömet, ennek megtar-
tást hirdet; ennek hoz békessé-
get; ennek biztosítja a legfelsőbb lény,
Istennek jóakarátát. Vagy mert
Istennek dicsőségét hirdeti?

Mindenikért egyenként és együtt!
Mert mindenket magában foglalja...
Az elhagyatott Nép öröme: az a tudat,
hogy nem hagyta el Istene, amely név-
ben van egyesítve gondviselésének
összesített fogalma; megtartotta sa-
na k. nyugalmanak, fejlődésének, jövő-
jének, békességének legfőbb és
és egyedüli biztosítékát. Dicsőség
Istennek! Ez az üdvözet: az em-
bervilágnak a tökéletes felirányzása; a
földnek a mennyel való ölekezése; a vé-
gesnek a végtelennel való viszonya fel-
állításának proklamációja. »A magassá-
gos Isten prófétája megjelent azoknak,
kik a sötétségben és a halálnak árnyé-
kában vannak, hogy a mi lábainkat
igazgassa a békességnek útjára»
— Luk. 1. 70-79 — a Krisztus megje-
lenésével kezdődő világ — átalakulási
munka részletesebb előleges bemutatása
és indokolása.

Ama Betlehemi első Karácsony óta
most már az 1899-dik Karácsonyt értük,
ünnepejük. Annak bizonyosága ez, hogy
a munka, mely akkor vette kezdetét
még nem érte végét és nem is éri
mindaddig, míg Nép lesz és annak kie-
légtlen szükségletei lesznek. Ha eljön
valaha az idő, hogy elmondhatja az em-
beriség, hogy megváltatása teljességet
ért, akkor új ég és föld áll e.ö. Mikor
lesz az?

... Addig csak üdvözöljük és ünne-
pejük a Karácsonyt — hittel, remény-
séggel aziránt, kinek szeretete az em-
beriség iránt legökéletesebben megnyi-
latkozott Jézus-Krisztusban... és soha
el nem fogy.

Nép-ünnep: a Karácsony.

Mert legyen az az evangeliomi
előadás valószínű történel, amint a
Krisztusban hívő lelkek készséges öröm-
mel elfogadják s akarják, hogy mindenki
elfogadja; vagy legyen legenda, aminek

a racionális emberek tartják, amelyben
egy Krisztusért lelkesülő író felmagas-
taltsága nyert kifejezést: már szinte
két ezredéven át bizonyító történet ok-
adatulja, hogy isteni erő nyilatko-
zott meg abban, akinek világra jövele,
a szegénység elhagyatottnak látszó vi-
szonyai közt történt. Leghatalmasabb
földi királyok, legerőteljesebb és legmü-
veltebb nemzetek tesznek tisztességet ma
annak a jászolban-születettnak; hódol-
nak előtte, mint szellem és erkölcs által
kormányzó legjogosultabb Királynak; de
mégis kiválólag a Nép az, amelyet hit
és erkölcsi elvei, életpéldája és önfelá-
dozásával a durva állatiaságból kiemelt,
rendeltetése ismer-tére vezetett; ki a
halál-félelmét legyőzve — az élet nyu-
galmát megadta; a szenvedések, küz-
delmek ellenében kitartó türelemmel
tette lehetővé elviselésüket; mindenek-
felett a szeretet által összekötötte
a különböző származású, állású, mun-
kálkodású embereket, szegényeket és
gazdagokat, hogy lennének az egy ere-
detről, — egyellen atyától közös szár-
mazásnál fogva, az egyenlőség közérz-
sében — testvérek; s hogy egymást
kölcsonösen gyámolítsák aszerint, aki
amire hivatott s aszerint, aki minő ta-
lentumot nyer és amiként használja.
Ezek azok, amikben a Zakariás szerint
Krisztusban előlegesen kijelölt cél be-
teljesedik, a sötétségben és a halál
árnyékában levőkre nézve, amely al-
tal a békesség útjára igazgató-
tati ak.

Ezért volt Lukács evangélista lelké-
ben e születés jelentőségét emelő jele-
netben mintegy az égnek a földdel való
ölekezése szemléltetve: ezért ma is
méltólag örömnappal ama születés évfor-
dulati emléknappal a keresztyén világban
és lesz, míg keresztyén ember él, az
pedig mindig lesz, amíg ember él.

Családi örömnappal is át-
változott egyházi ünnepből. Mert e kis
társadalom érzi legelőbb, közvetlenül és
legjobban mi az a szeretet, amely
nem mint állati, hanem erkölcsi meg-
szentelt érzés fűzi koszoruba a család
minden tagját. Azokat az apró kedves-
kedéseket, amelyeket ekkor a szeretet
ad, szeretet fogad el, a szeretet legna-
gasztosabb mintaképe — a Jézuska
hozta s nagyobb becsüet, mint az
arany, a tömjén és myrrha, amelyeket
hódolattal raknak a királyok Jézus lá-
baihoz; mert azok azt jelentik, hogy
az a család már Jézuson épült fel,
Krisztusban él, Jézus-Krisztusban cselek-
szik a kölcsonös szeretet által.

De nagy-társadalmi ünnep
jelentősége is van a Karácsonynak.

Lapunk mai száma 24 oldalra terjed.

Mert ha látjuk a nép terheit, amelyeket
az élet-gond, a kenyér megszerzése
okoz; a szenvedéseket, amelyeket az
anyagért futó, vagy élvezni vágyó világ
csinál az útjában álló szerencsétleneknek;
a halljuk a sohajokat, a jajkiáltásokat,
amelyek kellemetlen hangzavarrá kavár-
ják fel még az országokká, birodalmakká
növekedett nagy tarsadalmak hivatalos,
egészen a ridegségig szabályos és kény-
szerítőleg békés felszínét is; s mindezen
keserű, látásunkat, hallásunkat megbot-
ránkoztató szemléletek ellenében: tapasz-
taljuk azt is, hogy a keresztyén
humánizmus mély erkölcsi és kia-
padhatlan forrásából merített érzésből
nemes intézményekke: igyekszik azokat
enyhíteni, elviselhetőkké tenni s mintegy
ennek jelzésére gyul fel a »Karácsonyfa«
csillag-világossága a szegény,- kór,- le-
lencz,- árvaházakban, vásott gyermeke-
ket, bukott leányokat, börtönből kisza-
bultakat felfogó és gondozó egyetek
intézeteiben, népkonyhákban sat. sat.
melyek mind azon igyekeznek, hogy
isten nevében, a krisztusi erkölcsstan
intencziói szerint, a nyomort, szenvedést
enyhítsék, a bünt kevesbítsék és a si-
kertőlük megtagadni nemis lehet: bi-
zonyára azt kell mondanunk, hogy
nagy-társadalmi ünnep is a
Karácsony. Mert ha míg Krisztust
előzőleg is lehetett látni jótékonyt, de
az nagyon szűkkörre szorított volt
s fajbéli vagy felekezeti különlege; vagy
éppen mint a római »panem et circen-
ses« hatalmaskodó, bünös céloknak
szolgált s nem javított, hanem rontott,
aljasított; míg ellenkezőleg a keresz-
tyén szeretet és jótékonyt az egye-
temes felebaráti embertestvériséget tartja
szem előtt a Krisztus által példaképen
festett könyörületes samaritanus önzet-
lensége szerint: bizony az az öröm,
amely a karácsonyi himnuszban fel-
hangzik, az emberiség közbékéje iránti
lélkesültségnek, közörömnök öszhang-
zata.

Fájdalom!... a legszabályozottabb
nagy-társadalom — Országok és
birodalmakban még szinte két-
évezred lejártával sincs megvalósulva az
a békesség, amelyet az a karácso-
nyi angyal hirdetett; sőt mintha távo-
labb állnánk attól most, mint valaha!
Mert ha a sötét századokban a nyílt
erőszak ligázta a népeket: rövid tar-
tam után, ugyancsak fegyver által vége-
lett annak, ami fegyvererőn alapult s a
Népek nem hiába sohajtottak Szaba-
ditó után. De a mi időnkben a poli-
tika, a diplomácia ravaszsága miatt
éppe: a nagy békesség(?) közepette
vannak az államok nyakig fegyveres ké-

szenlét elviselhetetlen teher-sulya alatt. Ez a visszas helyzet elnyeli, visszatérítetlenül nyel el a vérverejtékes munka szerzeményeit, melyek, okosabb viszonyok közt, az életet nyugodtabbá és valódi béke által adható meglegedésben boldoggá is tehetnék. A rendfentartás öre az Állam, mindenhatóságra törekvése kifosztja a munkást, polgárt keresményéből, még a szabadsággal járó önzertel felemelő birtokából is.

Magyar-hazánkban?... Az állama h a t a l o m itt éppen most merő párt h a t a l o m má aljasult. Intézői a kezökbe erőszakolt, vagy bünös vesztegetésekkel megvásárolt hatalmat, s a j á t önző céljukra és pozíciójuk állandósítására zsákmányolják ki... aztán ki játszik és kigunyolják a polgárjogokat fikcióvá változtatják a modern kor dicsekedésének, tárgyát az önálló politikai-nemzetiséget, az alkotmányos szabadságot; bitor térre, az e x l e x b i t o r s á g á b a törnek át; s aminek itt, a polgár minden vág a, követelése, törvényes joga kielégítésének kellene lenni, amiért aldoz, farad a végkimerülésig, amiben volna polgári méltósága teljessége: a modern — államszerkezet kifejezése a k é p v i s e l e t i r e n d s z e r, a p a r l a m e n t á r i s m u s meghamisított... Az lett megalazójává; ez háborúja fel benne a nyugalom érzését; ez fenyegeti visszafejlődéssel; ez öli meg benne a hitet, a b é k e s s é g e t.

Egyszer-egyszer még nem volt ilyen — szomorú karácsonya — Magyar-Nemzetnek; mert e mai türelmen helyzetet saját véréből való — a Magyarok okozták, akik a közjót nem tekintik kötelezőnek, hanem párturalmu-

kat; s hogy azt biztosíthassák a békeség Istene ellen kiáltó bitorlásukat; — a Nemzet szívébe — a Népbe öltötték az öldöklő korrupciót — az árverező önzést! Nem!... ez nem az a béke amit az első karácsony hozott... ez a méregkeverők által beöltött halálos rothadás.

Fel... fel süjdedő Nemzet — ébredj fel az önzés iszonyu, öldöklő bűnből. Az Isten nem csufoltatik meg. Valam t ember vetend, azt aratja. Aki vet a testnek, a testből arat veszedelmet; aki pedig vet a léleknek, a lélekből arat örök életet. — Gal. VI. 7. 8. — Gondold meg ezt e karácsony ünnepén. — Legyen ez ten-ujjászületésed kezdete s ezzel ismét örömmünnep! Szakaszd el magadat e Nemzet, e Haza ördögeitől, akik szomorúvá tettek, érdekük körébe vontak, de csak azért, hogy mint vámpyrok: szived vérebből dözsöljenek. Önbékesség edér! tagadd meg őket. Hangoztasd fülükbe: «Távozzatok tőlem álnokság cselekedői nem ismerlek — nem akarok ismerni teket». Meríts új erőt nagy történelmi emlékezéseidből... e Haza, e Nemzet testileg elköltözött, — de telkileg fennmaradt és örökkéélő fiat önzetlen szellemeinek példás emlékeiből.

Szülessetek ujja önzetlen, sőt áldozatkész honszeretemben

És e Nemzetnek, e Hazának megtartó Istene e szerelemért s szerelemben ismét szerető Atyátok lesz és halljátok Megváltó-Fiánk szavát újra: «Amaz én békességemet adom én nektek; nem úgy adom mint e világ adja! Vajha úgy lenne!... Hazám-Nemzetem nagy Istene!... Add, tedd, hogy úgy legyen!!

— a. — r.

A becsületről.

Irta: **I. J. Mitrovics Gyula.**

Ma, mikor 30 év verejtékes munkájának az arát, a magyar államiság kezdődő konsolidációját, a nemzeti műveltség rügybe áradását, egysávoval mindazt, ami ebben a hazában kedves nekünk, aminek minden hajszálgyarapodását édes aggodalmak közt várjuk, lessük, a furor politicus egyszerre megsemmisíteni készül, szinte aggodalmak közt keressük már jó előre azokat a pontokat, a melyeken majd újra kezdhesünk mindent, azokat a forrásokat, ahonnan a társadalomnak és egyeseknek fog kellenni meríteniük az erőt az újabb küzdelemhez, az újabb hithez; ahonnan fog kellenni nyernünk a meggyőző hatalmat, hogy egy másnak, a hazafiság otrombá és meggondolatlan tévedéseire megbozsá hassunk.

S kell-e emlékeztetnem a satnyuló nemzet ostromozásának nagy költőjére? Kell-e mondanom, hogy minden állami és társadalmi rennek alapja védelmezésében csak az egyéni becsület lehet? Kell-e hangoztatnom, hogy a becsület szavallta kötelességérzés nélkül a hazaszeretet is csak üres szólam és olyan utszéli tulajdon, a mivel minden cseperedő bicskás eldicsekedhetik?

Hát ézzel hogy állunk?

A becsületnek igen sok ember szemében — hogy philosophiailag szóljak — csak negatív halározmányai vannak. Ezt ne tedd. Ezeket a szabályokat (főleg a társadalmiakat) át ne hagd. A másét ne bántsd. Szóval: ha így és így nem jarsz el, becsületes ember vagy talpig. Pedig ez még csak annyira becsület, amennyire a vaiikáni Jupiter-fő elvesztett feje az emberi fej nevet megérdemli, t. i. ennek a remek antik műdarabnak csak az arca maradt meg.

Igazán, ha az ember más irányba akar valamit olyan követelményt találni, amit a társadalom semmi körülmények közt el nem enged, ami felett nem tőr alku, nagyon hamar véget érhet a vizsgálódásunk. Talán a párbaj is egyetlen pozitivum, amely a legtöbb esetben a becsületesség sine qua non-ja. Párbaj! ez az egyetemes orvosság, a mely olyan csodaerejű, hogy egyaránt behegeszti

Imádság,

Irta s Erzsébet királyasszonyunk temetése napján, 1898. szept. 17. elmondta a Nagytemplomban: **Dicsőfi József.**

I.

Hüségese Idvezitőnk, most midőn a sok sirás és keserű kiáltás Rámán is tul el, megszű hallatik; most a midőnnem Rákhel gyermekeit, hanem Rákhelt siratják gyermeki (Mát. 2, 18.) : taníts minket buzgón könyörögni! Amen.

II.

„Ha szótlanak volnánk is, e ruhákról s arcunk színéről láthatnád,“ nagy Isten, hogy szíveinkre fájdalom borult. Hisz a kiért ép itt e szent helyen a hold alig egy változása óta*) imádkozánk igaz s őszinte szívevel s féltő szeretetünk s szavaival: óh, áldd és tartsd meg őt nekünk sokáig s add, hogy anyai örömet feltalálja — kegyelmedből e szent földön örökre, örökre élő másik jó fiában, hálás s hüségese magyar nemzetében; a mi sebet az élet út szívére, gyógyítsa be részvétünk sohaja s a mi felhő olykor lelkén borong, oszlassa el az a lány fuvalom, mely nyájas rónaságunkról feléje leng s lépteit kíséri mindenütt, mint szerető népének lehelete, — ő, a kiért ekkép imádkozánk, a jó királyné, nemzetünknek anyja ravatalon s felséges homlokán a halálnak zord jégkoszorúja van!... S óh, hogyha tudnánk, hogy Te hivatad őt el sorsunk szerint a minden élők útján: a fájdalmat könnyebben hordanók... hisz! ösmerjük, hogy ez végünk s végzetünk királyi biborban s a koldusok rongyában e földön, előbb-utóbb; de, ah, Uram, legjobban Te tudod, hogy orgyilkos ütötte át szívére gyávan, ok nélkül s hallatlan kajánul, csak azért, mert nemes vért szomjazott, — s

*) Augustus 18-ikán.

e szív-sebét be nem gyógyítja többé, óh, nem soha részvétünk sohaja!... Nem, nem maradhatunk szótlanak, ily fájalmunkban áldott jó Atyánk; nem ünnek szegylene s rémületünk Hozzád int, s kerget, hogy itt templomodban szent oltárodnak szarvát megragadva, lelkünknek egyensúlyát megtaláljuk, megrendítő viharját csöndesítsük, s égő sebinkre balzsamot keressünk! És kérve kérjük Lelkedet, Atyánk, hogy adja ajkainkra az igazság és nem a szertelenség szavait, — nem illenek ezek e templomodhoz!...

Mit szóljunk jó Atyánk elsőben is a gyilkosról, nemünk gyalázatáról, kit a színartatlanság vére nyom? Ki férfi létére megölt egy asszonyt, — vértajtékos vad, — hófehér galambot, — orozva, gyávan, a ki ő neki soha nem vétett, s a kinek szeméből áldás sugárzott rá is, akkor is, mikor nemes szívébe tört ütött?... Nem kérjük, hogy Te, a ki egykoron megszáraztad Jeroboám kezét, melyet kedves protétádra kinyujtott, — Kir. 13, 4. — mért nem cselekvéd ezt e szörnyvel is? A költő atkával sem átkozódunk: „Apadjon el a szem, mely ezélba vevé. Szaradjon el a kar, mely őt megsebezte; Irgalmad, óh Isten ne legyen övé, Ki miatt lön ilyen elveszte,“ hanem elfordulunk pirulva tőle vonagló századunk Kain-fiától s igaz itéletednek adjuk át. S könyörgünk, jó Atyánk, hogy bélyege, kaini bélyege legyen előttünk, mint véres csillag szüntelen s világa nyilaljon be főkép azok agyába, kik képtelen ábrándokért rajongnak s rothadt szívevel s vérben forgó szemekkel taposnak mindent, mit a mult kipróbált s reánk szent örökségül áthagyott, — hogy értsék meg és elborzadjanak, hogy örült iskolájukban mivé lesz, mivé az ember, — óh, nem a Te képed, nem ember többé, nem, hanem az ujkor leg-

undorítóbb vérvívó vada, a mely fölött busulva elkiálthat: „eltörölöm őt, mert bánom, hogy teremtém.“ Móz. 6, 7.

Nem, nem a böszu szolt így ajkainkon, Kegyelmes Isten, édes jó Atyánk, hanem a szegyen és a keserűség... S most enged meg, hogy tiszta fájdalommal oda gyűljünk a jó király köré, mint hü gyermekek siró atyjok köré, hogy a mit ő Tőled csak két ajakkal kérhet, mi kérjük azt millió ajakkal, — legédesb égi ajándékodat: a megnyugvást s a megvigasztalódást. A fájó lelkében zugó viharba szóljon belé szeliden szent Fiad: „legyen csöndesség,“ — s csöndesség leszen. S felséges arczat hadd érintse meg a Te áldott Szentlelkednek fuvalma, hogy szeméi kibontakozzanak az omló könyeknek ködfátyolából s tisztán lássák, hogy élete hajóján még e szélvészben is ott ül Fiad s nem hagyja elmerülni, össze-törni. Ne is hagyd, óh, hüségese Idvezitőnk... Te vagy ama jó Pásztor, a Kinek szemében drága még a legkisebb bárány is; hogyne volna drága hát Előtted egy apostoli király, ki esküt tett, hogy szent egyházadat, — nem az egyes felekezeteket, — hanem a Te egés z egyházadat meg fogja védni minden támadástól s a ki ez esküt mind maig megállta! Oh, szánd meg őt, ha ékességeit ierakva, ma oltárodhoz borul hü hitvesének koporsója mellett s ha homlokán királyi koronája helyén a te töviskoszorudat ott érezi s kétségbeesve kiáltja együtt Veled: „el, elvégeztetett“, Ján. 19, 30. óh, most már minden elvégeztetett, — siralma völgyéből emeld föl őt s mondd neki édesen és biztatón: nem, nem végeztetett el semmi sem! Nem, mert áldott királyi hitvesének nemesb felét magadhoz fölívéd s vértanui koszorúja helyébe az örök életét tevéd fejére. Nem, mert ugy-e, hüségese Idvezitőnk, Atyád, a

a becsületen esett kisebb-nagyobb folytonossági hiányokat és az igazi ártatlanoknak is használna, mert érintetlen becsületüket bizonyára megduplázza. Ez a becsületnek igazi élet-elixirje, mely képe feltartóztatni, sőt egyideig — de néha örökre — távol tartani a végegyengülés kínos folyamatait. Olyan csoda szappan, mely fehérre mossa a szerszencet is és a becsület hávara másoktól szórt sarat is leviszi.

Nem szükséges fejtegetnem, hogy nem a párba őrzése alatt álló becsület lesz a társadalmi és nemzeti együttéléstől megkivánt erőknek kiapadhatlan forrása. Hiszen az csak affele olaj a társadalom ördögös gépezetében, mint természet az udvariasság, ami nélkül a fejlődés bizonyos fokán álló nép szintén nem lehet e. Ez a kétfő mai fogalmak szerint okvetlenül szükséges ahhoz, hogy a gépezet ektelen csikorgás gyors elkopzás-al ne veszélyeztesse. Mint mondom, olaj tehát, de se nem a gépész, se nem maga a gép.

Szóltak hivatkozni a papi becsületre, katonai becsületre, politikai becsületre kitinkább a tisztesség szójarja; kiki a magar a n g j a e s á l l a s a szerint. Sőt gyakran megesk az is, hogy egy azon embernél is többféle becsületről beszélünk. A parlamentben pl. oly szívesen szoktak megfosztani bárkit politikai becsületétől, mintha csak valami csirke kopasztásról volna szó. Most, tetszik tudni, akit hazaarulónak, politikai strébernek nevezünk, azért egyenlő tarthatjuk perfect gentlemannak (kő önösen ha lovagias uton gondolkodik a becsületeről).

Mintha bizony nem mindenféle becsület egyforma volna. A különbség legfőbb csak annyi lehet, hogy a nagyobb műveltségű ember sikamosabb utakon is könnyebben megállhat, mint a kisebb elke a kiértések pokoli tüzeiben nincsen úgy megedzve. De az élet ritkan nyújtja — kísértés poharat azoknak, kiket nem volt alkalma már eddig megerősítnie.

Ecépellt dolog, de nagyon igaz, hogy az élet tanító mesterünk; a jó tanító meg sohasem ad nehezebb feladatot, mint ami nőnek megfejtését joggal fölteheti. A becsületesség forrásai és követelményei egyformák mindenkivel; csak az életviszonyok lehetnek külön-

bözők, a melyekben nyilvánvalóan kell a melyek nyilvánulásának külső formáit meghatározni. Ne enyhítsen hat senki lelkiismerete szigorúságán azért, mert őt sorsa a lépcső legal-ó fokára állította. Ne bujjék el mások felelősségének köpenyége, vagy az ism-retlenség sötétjének leple alá. A melyik társadalomban sok az ilyen felelősség nélküli egyén, ott az ember titkos aknákkal alá furkalt uton halad, a melynek ovatos és gyanakvó természetű ember nagy ügyvel bajjal végire juthat ugyan, de az ál m s a társadalom sokféle drága ténnyel megrakott szekere okvetlenül felfordul, vagy éppen összetörik.

Hgy a közmoral gyakran milyen megfoghatatlan tévedések labirintusába bonyolódhatik, semmi sem mutatja jobban, mint az efféle kifejezések: b e c s ü l e t s z ó, b e c s ü l e t b e l i a d ó s s á g. Hat nem minden szó becsület szó, a mi devaság nélkül hangzik el s aminek megdondolása a kellő időt nyertünk? Nem am, mondják a társadalom lovajai, mert a becsületre hivatkozással mondott szó mégis csak nyomósabb. Tehát lehet komolyan beszélni úgy is, hogy az erkölcsi felelősséget nem gondoljuk utána. Én a Krisztusommal tartok. Ne esküdjetek . . . a ti szavatok legyen úgy, úgy nem, nem; ennek telette ami van, a gonosztól való.

Aztán: b e c s ü l e t b e l i a d ó s s á g! Tudniuk, ertsük meg jól: becsületbeli adósság, ha kártyán vesztek s készpénzzel nem fizethetek, vagy ha valakivel a lovára fogadok, hozomra; ellenben, ha elaggult apam-anyám felségítésére, ha beteges családom furdózesre, ha tudományos szenvedélyem kissé könnyelműbb kielégítésére, ha őseimtől kapott birókom fölszerelésére kell kölcsönözni nyulom egy szóval a többi valamennyi mind csak afféle adósság; az nem becsületbeli adósság. Még tan ki sem kell fizetnem, mert nem bűnös szenvedélyem kényszerített rá, mert nem a szó, de az irás koteles erre: Talán rá hagyhatom a jóállómra. (persze mert volt k olyan könnyelműek?). És becsületes maradok. Vagy ha valaki kétfeni merné, mire valók a ségedek? Hiszen ket emberünk csak mindég akad, ki mellénk áll, azután pedig mar elehetnek a különböző rendű és rangu biró-agok összes végzéseikkel!

A társadalom nagyon engedékeny olyankor is, ha az u n pikáns kalandok jönnek szóba. Oh, hát az a vér dolga! Aztán meg olyan magán-ügy, aminek senkinek semmi köze.

Ezzel szoktak a kérdés komolyaaga előkíteni. Pedig hat, amit így kifejeznek, az igaz is, nem is. Egyenlő, csakugyan mindenki olyan passzióknak élhet, amilyen neki tetszik. De ha az a fe fogás, hogy ezeket a kérdéseket bizzuk kinek-kinek saját vérmérsékletére s vállasszuk el egészen a moráltól, egy nemzet egészének valik közfelfogásává; akkor ez a nemzet stagnációjának előbb, később teljes elpusztulásának válik forrásává. Róma erkölcsi rothadásában nagy része volt annak, a francziák legkitünőbb politikusaiknak főgondját képezi a hasonló okok miatt beálló megállapodása a népesedésnek. Es tegyük hozzá fajdalmasan, Pest sokban Párizs követésében tetszeleg magának. Társadalmunkat innen is fenyegeti a veszedelem.

De az engedékenység, a könnyelműség sehol sem jár olyan hirtelen fellépő és bekövetkező veszedelemmel, mint a politikában.

A szavakba kapaszkodó s az azokat szándékosan félremagyarázó rendszer üldözte hazánkat három század óta. A kormányoknak igen sokszor főszközüik volt a törvények szándékos elcsavarása s tényleg a bécsi kabinetek uralkodása a zavarok s a népek békétlenségének szakadatlan láncolata. De hat így kívánta azt a legfőbb állami raison! Ma természetesen más a helyzet s ezért más a politika összeütközése is a becsület szigorúan vett törvényeivel. Egyik oldalon az egyéni függetlenség s az egyéni vélemény könnyűszerű odadobása, a másikon a teljesíthetetlen ígéretekkel s reményekkel való kecsektetés állanak s mindezek összekeveredve a rágalmazással, pszichológus-al fékevezett szenvedések kitöréseivel . . .

De ideje már felhagynunk a társadalom betegségei közt tartott szemlével; már is a politika mezejére tévedtem, ez pedig nem az en kenyerem.

mi Atyánk és Istenünk jóvá teszi azt mostan is, a mit elrontott a r u t e m b e r i g o n o s z s á g? . . . Ugy-e jóvá teszi jószágos Isten? Te, a Ki áldott királyasszonyunkat ott, szebb hazánkban megvigasztalád már, a jó királyt is megvigasztalod itt lent a földön és itt mi k ö z ö t t ü n k. Szívének régi s újabb sebeit Lelked titkos léhével béhegeszted; a zivataros reggel s dél után szelid, nyájas alkonyt derítsz rá, melynek mélege s fénye lesz tovább is a hű magyar népek igaz szerelme! . . . Oh, legyen így, kegyelmes jó Atyánk! Nézd, egy nemzet imádkozik ma Hozzád, ezer éves honának szent porából, — hogy vigasztald s gyógyítsd meg jó királyt és nyujtsd hosszúra drága életét és áldd meg és övd meg minden csapástól! . . . Imádságban gyönyörködő nagy Isten, halld meg némes szívű néped fohását s kegyelmedből jó választ adj reá! . . . S aztán vedd szárnyaid alá Atyánk, e jó királynak egész háza-népét s add, hogy versenyre szálljon mi velünk boldoggá tenni áldott életét s bubánatát eloszlatni, elűzni a sokat szenvedett királyi szívnek! S oh, milyen boldogan imádkozik majd koronás gyermeked Hozzád, nagy Isten, mikor lelkét gyógyulni érezi: halát adok Neked, mennyei Atyám, hogy nem, nem végeztetett el semmi sem! . . .

S küldd el vigasztaló Szentlelkedet mindnyájunkhoz, kegyelmes Istenünk: szolgálhoz, urhoz, gazdaghoz, szegényhez, gyermekhez, vénhez, nőhöz s férfihöz, hisz a jó királyt, ki minket szeretett, mindnyájan gyászoljuk és megsiratjuk. S vigyázz edes hazánk és nemzetünkre: ha egyik edesanyánkat megölte s elvette tőlünk gyilkos örület, a másikon, ezer éves hazánkra, törjön meg a gonosz minden hatalma s ne vegyen rajta diadalt soha; hogy zengjen e szent hon határain még a leg-

felhesebb napokban is, az ősi hit e hősi éneke:

Az Isten a mi reménységünk Midőn reánk tőg ellenségünk. Minden háborúságunkban Megtart erős hatalmában! Azert a mi szívünk nem félne, Ha az egész föld megrendülne És a hegyek a tengernek Közepibe, bédülnének!

S emelje Lelked nemzetünk szívét, hogy boldogítsa az edes tudat, hogy a jó királyt oly híven szerette s szereti most is, emlékében is; hogy legyen büszke arra, hogy közötte még nem szült, anya olyan fajzatot s nem is fog szülni, nem, soha örökre, mely ily gáztette tudna vetemedni, minő királyténk életét kioltá. Oh, miért is nem maradt szegény közöttünk, úgy-e Atyánk, kegyelmes Istenünk? Nem mint Helvétia hótakart tetőit, Nem nyúlnak oly magasra bérceink; de van nyílt rónaságunk, mely őszinte, becsületes, lelkünk hű tüköre s melyen csak áldás s vidámság lakik s életkedv, Isten s emberszeretet s melyen csak akkor száguld a vihar, ha az erős szak felkorbácsolá.

Oh, miért is nem maradt köztünk királyténk! itt még a vad is elkerülte volna, avagy lábához vette lomha testét, szeliden nyalta volna két kezét; itt élne még ma is s együtt velünk örvendne, vagy mi együtt övele, együtt sirnánk a fájdalmas anyával, a kin más ékszer nem is tündökölt már, csupán két szép szemének gyöngyei! . . . De, úgy-e, már nem hullnak könyvei? ! Ott fent Nálad, Atyánk örök örömben öleli őt, ki miatt gyászt viselt s ki miatt töre a nagy fájdalomnak, már régen átáljárta

jó szívét! Legyen is, oh, legyen is ott Tenálad Atyánk, örök éltünknek Istene! És kérve kérünk millió ajakkal, hogy a mit legigazabb gyermekidnek örökségképen adsz ott szebb hazánkban, mindazt két kézzel add meg öneki: neki, kit nem hideg koronájáért, hanem meleg, jó szívéért szeretünk; neki, ki ur lehetett volna, kénye és kedve szerint és mégis rabunk volt; neki, kit egy egész nemzet sirat, kiért egész hazánk imadkozik, — s kit nem tud elfelejteti soha. . . .

Kiszenvedt hamvait pedig nyugasztald övéinek koporsói közt. És olykor-olykor szólj, Mindenható, szép rónaságunk langy szellőinek, hogy vigyék el illatát viráginknak, vigyék el a kedves porok fölé és benne szent hazánknak sóhaját! Amen. — Mi Atyánk stb. . . .

B u c s u.

Nem szent hazánk földjében fog nyugodni Hamvad, porodban is kedves királyténk, És mégis itt lesz szebbik temetésed! Mi nem a holt porokat adjuk át Az öntudatlan föld hideg porának, Hanem élő emlékedet temetjük. Élő szívünk meleg kamráiba S örökségül vérünkben adjuk át A gyermekeknek és az unokáknak S ezek majd a későbbi nemzedéknek! És most Isten veled ott túl a réven Az örökkévalóság templomában! . . . Hozzád méltó bucsunk csak ez lehet: Szeresd népünket és szegény hazánkat Továbbra is úgy, mint eddig szeretted! Amen.

A szórakozott.

Irtá: Váradi Ödön.

Karmos Dolfi éppen ötödször mondta el magában:

— Istenem! csak már az én feleségemnek mondhatnám azt a kis aranyost. Hm! Ejnye be jól esnek, ha az ilyen havas időben így szólhatnak valakinek:

— Emmi lelkem, egy kis théat!

Vagyha pl. a főnök ur, mikor a felesége otthon újra szemére hanyja, hogy ő a nemes nemzeti Dombóváry Domgó familia nagynevű sarja s ő csak egy amolyan kutyabőr nélküli, s a főnök affeletti dühében Kormos Dolfi urnak mondja meg udvariasan, hogy számár, hát nem boldogság volna-e, ha ilyenkor haza menve, a kapott serelem némi viszonzásul így szólhatni angyalához!

— Te kis csacsi!

Oh, ha a falak szólni tudnának! Ha a kopott fal, mely oly gyakran látta Dolfi urat koplalni s szellemi eledel fejében vizenyős verseket írni ő hozzá, ahhoz a rózsához, ha az elmondhatná, hogy Dolfi ur mint sóhajtottá álmaiban:

— Emmikém! főzz egy kis lekváros tésztát!

— Emmikém. édes angyalom, elő a sült csibével!

Hogy a változatosságban ne legyen hiány szerző, más terre viszi át az elbeszélés fonálát.

A mit az éhes Dolfi csak álmaiban tehet meg, az nekünk elevenben jut osztályrészül.

Ott látjuk Emmikét a mint éppen szerelmesen pillant az asztal tulsó végére. S talán azt hiszik, hogy Kormos Dolfi ur volt az, kire a szép leány szemsugarai vetődtek. Oh nem, az irigyelői való lény — Rakóczy Izidor volt, aki is ekkép szónokolt:

— Emmi aranyosom! Ön Kormos Dolfihoz megy! Hát e felejté azokat a boldog percekét, mikor együtt csaptunk be egy pár virsilit a Biri lakadalmán, elfelejti, mikor a multkor azt mondta nekem:

— Rakóczy, ön nagy, Rakóczy, ön jó.

S maga még képes Kormoshoz menni?

— Oh dehogyan — szól nevetve Emmike

— Ahhoz a rövidlátó csacsihoz mennék? A multkor is az ajtófélfának ment, azt hitte apám áll ott, fel is dagadt a nagy vágódástól a képe szegénynek. Oh, de látja Rakóczy, Dolfi már jobb fizetést kap, mint maga!

A fekete betűköel, melyekből e novella szedve van, jóval feketébb lett e szavak hallatára Izidor lelkülete. Szerző szerény hasonlatnak gondolja, ha azt mondja, Izidor lelke e pillanatban a legragyogóbb napfényt is elsötétítette volna a maga feketeségével.

Milyen kár, hogy nem volt Dolfi lélekhuvár. Mert akkor láthatta volna, hogy ő ki csak minden költői sóhajai mellett is, voltaképpen csak a hozományért óhajtottá volna Emmi feleségül, bizony nem nagy kegyben áll Emminél.

De bezzeg mosolygott reá Sári néni, az Emmi nénje. Hiszen az nem volt baj, hogy már rég elmúlt felette a ragyogó ifjuság, sőt talán az élet delén is jóval tulment, de mit, az éveket pótolhatta a szerelem! S talán az a pár fog, mi nála már hiányzott, vagy az a hajföveg, a mi nála már néhai volt, tetszett vissza Dolfi urnak. Röviden és lendülettel szólva nem ez volt csak az, és csak a miatt nem fordult Dolfi ur szíve kegyteljesen Sári néni felé, mert a már nem fiatal hölgy nál sok volt szívből, de kevés volt a pénzből.

... És Rakóczy, a fekete, de szerelmes lelkületű Emmike szavaira hirtelen feleszmélve örvendve kiáltott fel:

— Neki men'él az ajtófélfának? jó!

És ezzel, mint a ki nagy dolgokat tervez meg fordult s ment titkos tanácskozársra Emmikével.

Rakóczy a tervezgetés után egyenesen Dolfihoz ment és így szólt:

— Dolfi! szeretlek Emmi. Elvezesed?

Dolfi fületővéig pirult, amiugyan jóstáció volt s végre szólt:

— Elvezem!

— Kérted-e már?

— Nem mertem!

— De merd! Légy férfi! Beszéltem az Emmike apjával. Holnap délután Emmike a kis szobában vár apjával. Ugy este felé menj el s vald meg neki szerelmedet, bátran, lelkesen. Így ni.

S Rakóczy ur hősi tenor-an zengte:

— Imádlak, szeretlek,

Jobban, mint éltamet.

Kérlek, legy a nejem,

Ugy holdog életem!

Igen Dolfi, engem nem szeret Emmi s ezért nagylelkűen azt mondom neked:

— En megtört szívvel visszavonulok, legyen tied a pályatér.

S egy baráti kezsorítással végbe ment a megállapodás.

Az armányos Dolfi innen egyenesen Emmike apjához ment és jelentette;

— Holnap délután kérébe jön a Dolfi.

Jó ujság, mit?

— Na igen? És Emmikért?

Rakóczy a novellisták által gyakran felhozott mosolyt produkálta:

— Dehogyan! A Sári néniért! Lám a ravasz Dolfi egy szemével Emmikére sandított a másik szemével pedig Sári néniire tekintett. Azé szíve-lelke.

S mikor az apa csodálkozva bámult e meglepő kijelentésre; Rakóczy mély sóhajjal így oldá meg a rejtélyt:

— Hja a szerelem, hja a szerelem!

Hát még Sári néni! Mikor megtudta a fent nevezett urtól, hogy holnap délután legyen a kis szobában, hogy neki Dolfi ur tolmáchohassa azt, amit már rég titkol szívében mily jól eső öröm fogta el. Vegre ő, ő is hall egy szerelmi vallomást!

... Dolfi eljött. S ment, ment egyenesen a kis szobába, — hol, mint hűségesen elreferálta azt már neki Rakóczy, várja az Emmike.

Csakugyan! Oh rövid látó Dolfi, ha tudnád, hogy most a homályos szobában ki előtt rebegett térdre borulva e szavakat:

— Tud meg, szeretlek. Te vagy a nap és a hold. Szellő azt suttoj, a rózsza azt sejteti, osszszuk meg egymással az élet küzdelmeit. Oh hadd ölelem meg rózsás ajkaidat angyalom. Megengeded?

S mohón — csalogatva a ropogós bankókból álló szép hozománytól — megölelte.

De mi ez? Ráncos arc. Olyan fanyar csók. Aztán milyen vékony lett a telt keblű Emmike. Oh kárhozat.

— Nini, hisz ez a Sári néni!

— Igen én vagyok szeretlek én is!

S a Rakóczy ur által összeharangozott s a jelenetre bejött vendégek örömteljes gunynyal kiálták:

— Eljenek a jegyesek!

Dolfi ur kétségbeesetten próbál tiltakozni;

— Kérem, csupán a rövidításom...

De nem hagyták kibeszélni.

S Rakóczy ur is megszólal:

— Engedjék meg, hogy a másik szerető pár is bemutatkozzék. Bemutatom kedves menyasszonyomat, Emmikét!

S Rakóczy ur még most is nevetgélve emlegeti, hogy szóta Sári néni Dolfi urra, annak rövidlátósága révén s hogy jutott ő a szép aranyos eltepárjához, Emmikéhez.

Dolfi ur magánkívül dühében elküldte Rakóczy urhoz segédeit, de annak ifju neje, a fogatlan Sári néni fogós kérdéseivel megtudván szándékukat, forró szerelmétől indítatva kiforrázta a két elegáns urat.

Azóta függőben van a Rakóczy-Dolfi affér.

S azóta Kormos Dolfi rajta száradt a név:

— A kis szórakozott!

Harun kalifa halála.

Szép keletről mesélnék valamit, hol szeretni csak a férfinak szabad, a nőnek kötelesség. Szegény lányok, szegény asszonyok! Vérük mint lava száguldoz ereikben, felkorbácsolva a déli nap tüzes hevétől, lazasan képzelődő agyuk férfi ideálokat terem meg képzeletökben, ajkuk epedve sóvárog egy csók testök egy ölelés után — s nyílik az ajtó, begurul egy tehetetlen tömeg, egy vakarcs ember — a hárem ura. Ők pedig a néma kétségbeesés, a fájdalmas lemondás martírjai sorsuk iránt undorral eltelve vetik vissza magokat keveretjökre, s várnak, várnak, vágyakoznak — a sirig.

Szegény leányok, szegény asszonyok!

Peng a koboz, cseng a dal. Vigan csobogva hull medenczéjébe a hárem közepén álló szökökút vize, a sarokban elhelyezett áloék kedves kis zugolyokat árnyolnak be, elfojtott, majd ki-kitörő kacagás, vihánczolás közben mulatnak a hárem hölgyei. Egy szöke szépség, valamelyik északi nemzet gyermeke szegény, csintalankodva dobálja a medence kis arany halait, az egyik sarokban lévő ke-reveten ebenhaju georgiai leány pihen, összehunyt pillái alól ki-kicsillan bogár-szeme, álmodozva néz a végtelenbe, — talán hazája napsütött völgyeire, deli fiaira gondol; egy szerencseny odalisk tükörben bámulja hófehér fogait, itt egy kreol amott egy halvány leány, a tulsó sarokban pedig egész kis udvart képezve, csacsognak, nevetgélnek a hárem hölgyei a kegyencznő körül. — Mennyi szép leány, mennyi! szépek, mintha csak a nagy Allah a földnek megaranyozására átültette volna Édenének legszebb virágait, — és ezek mindnyájan csak egyet vannak hivatva boldogítani — a hárem urat.

A bamba képű hárem-őr mellén összetett karokkal földig hajol, mint megijesztet madárkák rebbenek szét a haremhölgyei, elhallgat a csicsérgés, el a dal — jön az ur.

Faradt testtartásu, sapadt arczu öregek férfi lép be az ajtón, unottan néz végig a sok szép leányon, élvezetekből megtörött, bágyadt szemei csak akkor csillanak fel, mikor kegyencznője felé tekint.

Mint a napfényen sűtkérező párducz fekszik kerevetén a hárem csillaga. Gyönyörű szép leány. Keleties vonásait dus barna haj aranyozza be, dióbarna nagy szemével undorodva nézi a belépőt — majd mosolyog, felugrik, átöleli a tehetetlen fél embert, megcsókolja, — mert kötelessége.

Felzendül a dal, a kegyencznő mint egy kis gyermek játszik urának hajával, szakállával, aztán hévvel szorítja magához, csókolja oly tüzesen, mint ahogy csak egy delen született nő csókolni tud, — ez már nem a kötelesség, barna szemével lopva tekint a kereveten heverő georgiai, meg az arany halakat dobáló szöke leányfelé, ezek tudják, hogy ő mit csinál.

A faradt emberben pedig mintha még egyszer visszatért volna az ifjuság ereje, szerelmesen tekint a szép nagy szemekbe, forró csókot nyom a szép leány ajkára.

A háremre félhomály borul, az odaliskok suttojva vonulnak felre, a georgiai és a szöke leány pedig összebújva figyelnek. Vajjon mire várnak?

— Szeretsz?

— Szeretlek!

— Csókolj meg?!

— Nesze!

— De jó édes volt! Haha! — Jaj! Ne csiklandozz! Jaj! Kérlek — hababab! — de már kellemetlen! — De — jaj! hababab! — ne bántsd — Zaida — megölsz!!

S az először tréfás kacaj kinos görögös fulladásba megy át.

Megmozdul a két figyelő leány, sietve suhannak a kárem urának illatos kis zuholya felé, s most hárman a kétségbeesés merész ségével ciklandják az idegbeteg embert.

Mint a nyavalyatörős hánykolódók a hatalmas ur, sikoltana, de toroka megtagadja a szolgálatot, nem bír kiszabadulni a három leány kezei közül, ajkát a tajték veri ki, szemei kidüllednek, a görög összehuzza tagjait, már csak hörög, még egy kétségbeesett mozdulat, — s a három hatalmas ura megszünt élni.

— Megszabadultunk tőle! — sugja a kegyencznő a két leánynak.

Irtózatossá sikoltozással veri fel a három leány az éj csöndjét, rémes szaladásiás, suttogás, sirás löti be a levegőt, örök, orvosok, kuruzslók rohannak egyik szobából a másikba, az odaliskok szivszorongva lesik a történetdöket — csak ők tudják, hogy a három hatalmas ura többé fel nem ébred.

Lassankint megszűnik a járás-kelés, a kuruzslók, orvosok elvonulnak: azon már nem lehet segíteni, a szél ütötte meg.

Igy halt meg VII-ik Harun al Rasid, Arábia hatalmas kalifája.

EMIL.

Bolyai és a magyar tudomány.

Azt olvasom egyik budapesti napilapban, hogy Bolyai Farkas a múlt század egyik legjelesebb matematikusa volt.

Hiszem, ha valakinek a születése hátrózza meg a szereplése korát, akkor igazas van annak a tudósítónak, aki azt a törvényszéki riportot papírra vetette; de nem gondolnám, hogy ez a befogás helyes volna s ezért kénytelen vagyok reklamálni a magunk századának a princeps mathematicorum híres barátját s ezzel még jobban kiemelni az ő dicsőségét.

... Hiába, így vagyunk mi, magyarok. Haragszunk, ha a németek, no meg a francziak vastag tudatlanságot árulnak a Magyarország térképét hirdető gyékényen, — de mi magunk még csak a Nagy Lexikont sem útjuk fel, ha nem is az idegen, (mert azt a fejükbe verik a saját honfirtásai!) hanem a magyar tudomány egyik legragyogóbb csillagáról kell megemlékeznünk... Pedig ma már nem is olyan teljesen idegen a magyar irodalomban a Bolyai Farkas neve, mint csak egy évtizeddel ezelőtt is volt.

Hogy azonban azt ne higgye valaki, mint ha ennek a dicsőségével a Magyar Tudományos Akadémiát akarnám felcziczozni: sietve kijelentem, hogy valamint a magyar matematikusok közül Vassárhelyi Pál halála után nem Bolyai Farkas lett rendes tagja a Tudós Társaságnak, hanem Györy Sándor, akinek természetesen ma még a nevet sem ismerik: aképen a Bolyai életrajza mellett is az Akadémia haladt el évtizedeken át észrevétel nélkül és a maros-vásárhelyi kollegium, annak derek professzora, Bolyai Farkas utóda, Bedőházy János róta le Magyarország nagyírú tudosa iránt az utókor tartozó halas kegyeletét.

Azon ne csodálkozzunk, hogy Bolyait életében nem ismerték el Magyarországon s inkább érzélgős dramái után emlegették, mint a Tentamen révén, hiszen meg vagyok róla győződve, hogy nem a latin, de magyar Arithmetikáját sem vágta fel az előfizetőknek egy negyedrésze sem, — nem hogy megértette volna; mikor még a külföld is elhaladt mellette s az Appendix, mely a Tentament kísérte, s amely a világirodalom legnevezetesebb munkája, csak megjelenése után 25 esztendőre vált kapóssá, mikor már az idő s különösen az 1848/9-iki erdélyi oláhdulás legnagyobb részt elpusztította a még megmaradt példányokat: — hanem azon már csakugyan csodálkozzunk lehetne, hogy még ma is «mult századbeli matematikus»-nak nevezik az öreg Bolyait!

Az alkotmányos korszak bekövetkeztével

előkerültek a lomtárból a Bolyai művei is, — sőt az antikváriusoknak is jutott belőle: ők az okai, hogy magyarok s ezért nem tudták felverni az árfolyamát.

Mikor 7—8 esztendővel ezelőtt, mint egyetemi hallgató, érdeklődni kezdtem a Tentamen iránt, — egyik-másik budapesti antikvárius kínálva kínaita 36 frtért. Ma is sajnálom, hogy meg nem vettem, mert az Akadémiának azóta velinpapíron megjelent, kiadása 2 frtot sem ér, nem 20 at, ha az eredeti 36 frtért megkapható. A külföldi egyes tudósok maguk jöttek volna el Budapestre s egymás elől kapkodják el a meglevő példányokat, ha tudják, hogy ilyen ócsó Magyarországon a 90-es évek elején a Tentamen.

Mert úgy ért ez a munkas sokat: a maga eredeti kezdetegységével, amikor a papírfoszlós szele s a sajtóhibák izesztó sokasága valami fenséges harmoniába olvadt azzal a bizarr összevisszasággal, amelyben a Bolyai lángeszze a tolla alá gyüremlett tudományos kincset rakásra hánytta.

Sokat eltűnődtem azon a könyvön, elbámultam az egyetemi könyvtár s az antikváriumok boltozatai alatt azokon a sem azelőtt, sem azóta nem látott műveletjeleken, amelyekkel Bolyai az ő lángeszének csapongásait érthetővé kívánta tenni, Ariadne fonal helyett újabb labirintus ajtaját nyitván fel az olvasó elméje számára. Sohogysem fert a fejembe, miként tudott azokon ő maga is eligazodni, — arra meg mérget mertem volna venni, hogy más emberfia képtelen volna abból a könyvből a matematika titkát elsajátítani: de hogy mégis legyen fogalmam, mi van abban a vaskos latin munkában; átörtem magam a Magyar Arithmetikán és akkor kezdtem tisztán látni, nemcsak a Bolyai, hanem a matematika világában egyáltalán.

Egy nagy igazság nyílt meg a szemeim előtt. Az, hogy az anyanyelvét senki meg nem tagadhatja. Látszólag ugyan az a zavaros összevisszaság, ugyanazok a kusza és ismeretlen jegyek, melyek a Tentamenben lettek próbára nemcsak a türelmemet hanem az emlékező és tanulótehetségemet egyaránt, a magyar gondolkodás varázsának érintésére a józan következtetés szigorú láncszemeivé váltak.

Nem vagyok annyira jártas a latin nyelvben, — habár mindenütt megértettem a Tentamenét, — hogy meg tudnám itélni, vajjon stilisztikai tekintetben kiállja-e a bíráló, — hanem azt érezte az én üde, a gimnázium irodalmi levegőjéből alig hogy kikerült szellemem, hogy az a vaskos arithmetikai kézikönyv, bármily kevéssé feleljen is meg annak a didaktikai célnak, amely pedig rendeltetése volt, poétának a kezemunkája.

A szellemes fordulatok, az egyes vonatkozások kapcsolata nem a matematikai lángészre emlékeztettek engem, hanem arra az érzékeny költőre, aki a kor hangulatának hatása alatt egy Katona Józsefet volt képes drámai versenyben háttérbe szorítani — s ez a vezérfonal keresztül vezetett a művelt jeleknek és ismeretlen kifejezéseknek meganuyi labirintusán...

Több esetben tapasztaltam már, hogy mennyire sajátos a lángésznek az a látszólagos összevisszaság, amelyvel a legnehezebb dolgokon átugrik s mely a felületes, vagy gondos bár, — de kevéssé tehetséges szemlélőnek részint nevetéses, részint pedig homályos szerkezetként tűnik szemébe: de ha sokáig rágódik rajta (mint én rágódtam az Arithmetikán!) a legmagasabb szellemi élvezet gyönyörévé változik lelki szemem előtt az a munka, melyet néhány órával, vagy nappal ezelőtt szíven cserélt volna fel akár a favágással is.

Nem akarok, — bár tudnék! — e tekintetben más, elő személyekre hivatkozni, hanem inkább, — éppen a Tentamen kapcsán — tudományos kézikönyveinkre utalok.

Vannak könyveink, amelyek magyar stílus tekintetében is mintaut állíthatók oda, az bizonyos, hanem a többség bizony még mindig

a régi német másolat, ha nyany nem fordítás, avagy plágium.

Ez a kérdés az, a melyet a tudomány nemzetiségítése név alatt ismerünk, amelynek sok német említi nevelkedett tudóunk még a létezését is kétségbe vonja, azonban — bálástennek — lassanként beletörődnek ők is abba, hogy ezzel számolni kell, habár sok idő telik el, míg számolnak is vele.

Nem a grammatikai magyarságot értem én ez alatt, bár az sem csekély jelentőségű, sőt egyenesen első kötelesség, hanem a magyar észjárás, amelynek nem kell okvetlenül s új társos magyarsággá válnia, hanem megmarad eredeti magyarnak, magába kell olvasztania a németek alaposágát, a francziák szellemességét, az olaszok baját és az angolok önértetét. A magyar nyelv ezekre egyaránt képes, csak tudni kell felhasználásához.

S ennek, ha bekövetkezik, kihatása lesz az európai tudományssaghoz való viszonyunkra. Nevezetesen a magyar tudományos kézikönyvek volnának arra hivatva, hogy a magyar gondolkodást beplántálják nemcsak az ifjuság, hanem még a külföld világnézetébe is.

Mihely bevonul a tudományos kézikönyvekbe a magyar szellem, azonnal megszűnik a magyar tudomány a németnek gyarmata lenni, még ha továbbra is idegen nyelven bocsátják is a magyar tudósok műveiket a művelt világ elé.

Erre tanítsa meg a most perre került Tentamen a magyar tudósokat s melesz az eredmény, a melynek kivívását a M. Tud. Akadémiától 50 esztendeje hiába várjuk. Magyarország faji es állami jellege megkívánja külön helyét a világirodalom könyvesházának polcaiban s a világ tudományos egyéneinek szemében is.

Ha letűnőben levő század ezt a vívmányt hagyja az ujnak örökségül: századok mulasztását pótolja helyre!

Kohányi Gyula.

Katona becsület.

— Novella. —

Írta: Henry de Plessac.

Mind a hárman egy faluban születtek, majdnem egy idősek voltak és közvetlenül egymás mellett laktak. Együtt játszottak mint kis gyermekek, azután egy iskolába jártak ugyanazon a napon léptek be inasnak abba a gyárba, hol édes anyjuk dolgozott.

Károly, Péter és János között tehát a látszat után itélve szinte testvéri viszonyok kellett lennie s ez így is volt látszólag. Mert valójában nem volt közöttük egyetértés s tisztára a véletlen hozta így össze az egymástól oly nagyon különböző karaktereket.

János ugyanis heves volt és durva, Péter gonosz és alattomos s mindketten különböztek Károlytól.

Károly agyanis szép növésű volt és csinos, úgy hogy mellette Péter soványsága még szembetűnőbb volt s hosszú csontjai olyannak lüktették fel, mint valami madárijesztőt.

János viszont az ő vörös hajával, kemény vonásaival és otromba mozdulataival még akkor is visszatartó volt, ha Károly nem volt a közelében.

Károly már az iskolában is az első között szerepelt mint szorgalmas növendék, míg János az utolsó között kullogott s ha Petert a középszerűek közé számították, ez csak azért történt, mert remekül értette a «puskázást».

Pajtásaival szemben Károly maga volt az őszinte áldozatkésztség, míg ezek csak kihasználták az ő jószívűségét, sőt nem egyszer ártottak is neki. Természetesen csak olyankor, ha titokban tehették, nehogy leleplezzék magukat.

Károly már mint inas olyan szorgalmas volt, hogy husz éves korában felügyelővé tették meg a gyárban. A másik kettő még fel sem szabadult erre az időre. Így mindig erősebb es erősebb lett iránta ezeknek engesztelhetetlen gyűlölete, az a gyűlölet végre nyíltan is kitört, mikor a fiatal emberek az udvar-

lásra és a házasságra kezdtek gondolni s választásuk egy leányra esett: Berardnak, a falujokbeli kovácsnak leányára.

A leánynak Rózsika volt a neve s ő nem is vált szegényére ennek a névnek. Vidám, kék szemével és szép szőke fürtjével már a falubeli parasztiúknak is nagyon tetszett, de hódolói közül Károlyt választotta s minthogy a derék fiatal embernek volt egy kis megtakarított vagyona is, Berard apó adását is adta frigyükre.

A kikoszorúzottak: Péter és János, tehetetlen dühökben szinte a fogakat vicsorították, mikor megtudták, hogy októberben, mikor a völgyény betölti huszonegyedik évét, meg lesz az esküvő is.

Mikor ez a nevezetes időpont elérkezett, sem Károly, sem Péter, sem János nem voltak otthon a faluban. Kitört ugyanis a háborús a két első a gyalogsághoz jelentkezett, míg János a fűrészekhez állt be, mikor egy csapat keresztülvonult a falun. Legalább a lovakon kitöltheti a bosszúját! — gondolta.

Mind a hármát a keleti hadosztályhoz osztották be. Ez a sereg jobbra iskolátn, bajszatlan, rosszul öltözött és silányan felügyezett rekrutákból állt, akiket a jeges és havas vidékeken folytatott masirozás teljesen kimerített s akik — amikor a főeregtől elszakadtak — végre feladtak a szörnyű és reménytelen harcot.

A vezénylő tabornok, hogy legalább katonáinak életét megmenthesse, parancsot adott, hogy keljenek át a svájci határon, hogy így védekezhesenek az ellenség ellen, mellyel egyedül meg nem küzdhetek. Lassan, szomorúan haladt a végtelen hosszú sor a keskeny, szűk gyalogösvényen...

A magas sziklák között, melyek mintegy óriás fal kerítették be a 20,000 fős sereget, az ehségtől, fáradságtól elcsigázva, lehajtott fővel bandukoltak a csapatok. Reggel elhagyták Pontarlier-t s ettől kezdve megszakítás nélkül masirozott a sereg, eleséget sem is látva, csak egy gondolatot foglalkozva: bárcsak elértek volna már a határt.

A szomorú menet halotti csendjében csak néha hallatszott fel a tiszték szava, a kik kitarásra buzdították a csüggedőket egyre hangoztatva, hogy a határ nem lehet már messzire. Néha egy-egy ágyudörgés is idehallatszott abból az irányból, a honnan a sereg elindult.

Egyszerre csak megakadt az egész hadoszlop; a hátul masirozók beleütköztek az első csapatokba. Óriási zűrzavar keletkezett.

— Mi az? Mi történt? Miért nem megyünk előre?

A tiszték is nyugtalanodni kezdtek s erősen figyelték a fel-felhangozó ágyudörgéseket. Mindössze két órai előnyben voltak a németek felett. A legkisebb késedelem is szörnyű katasztrófát okozhatott.

Mi történt a hadoszlop elején mi meg hiúsítással fenyegette a terve, hogy idejekorán átléphetik a határt?

A tabornok parancsot adott, nyomjion előre egy tiszt a hadoszlop fejéig s hozzon jelentést mi történt?

Károly, a ki a hadseregbe való lépése után rövid idővel már megkapta a tisztai bojt azonnal jelentkezett.

— Távolítsa el minden áron az akadályt! — parancsolá a tabornok.

Minden erejét megfeszítve törtetett keresztül Károly az embertömegen. A hol nem birt utat törni magának, ott a sziklákra kapaszkodott fel, úgy hatolt előre.

Végre kegyetlen fáradság árán elért a tétéhez. Néhány ház állott ott, négy vagy öt s elöttük, az ut közepén egy málha-transport akadt fenn, melyet előre küldtek s mely most valóságos barrikádöt alkotott.

A vezetőknélk hire-banva sem volt.

Az agyonhajszolt lovak befogva aludtak lehorgaszott fővel nem egy az istrángot is letele és nekifeküdt.

Az egyik házról össze-vissza tépott czéger fityegott alá, melyen még látszott a régi felírás: »Az arany naphoz«. A nyitott ajtón at kihallatszott a vad ordítás és ének.

Károly bement a korcsmába. A gőz és

füstfelhőkön át alig lehetett látni az asztalokat melyek körül vagy harmincz katoná borozott. Félig már részeg volt valamennyi, de azért ivott mind rendületlenül.

— Mit csináltak itt? — rivall rájuk Károly.

Ingadozva, tántorogva állott fel egy őrmester s Károly, legnagyobb esudákozására egykori kenyeres pajtasát; Jánost ismerte meg.

— Nézd csak, nézd! — dadogta a részeg ember — micsoda véletlen! Te vagy az Károly? Gyere közelebb, testver! eűij közibé! Akad itt még számodra is néhány csepp jó bor!

— Nem azért jöttem ide! — szól szigorúan Károly. — Ez a málha-transport ezárja előlünk az utat. A poroszok üldöznek bennünket. Ha az út nem lesz szabad, elvesztünk. Gyorsan barátaim, előre a lovakhoz!

— Ohó! Majd csak azt lessed! — köhögött a részeg őrmester, alig bírva megállani a lábán. — Itt igen jól érzem én magamat; meleg van, akad bor is. ezt a kutya életet alaposan meguntam. Az ördög vesződik tovább! Igyunk! Hé! Korcsmáros! Bort ide!

— Szerencsétlen! Hiszen mondom neked, hogy a kocsik elzárják utunkat s amott 20,000 ember várja a szabadulást! Egy órán belül túl kell lennünk a határon

— Eh! Mit törődöm én azzal a 20,000 emberrel! Egyet sem ismerek közülük s én magammal törődöm első sorban. Majd ha a németek itt lesznek, én tudok magamon segíteni. Egy negyedóra és — túl vagyok a svájci határon: . . . Korcsmáros, bort ide!

A részeg legények tétovázva néztek egymásra. Most már nem tudták: kinek engedelmeskedjenek: őrmesterüknek-e vagy az idegen tisztnek? Egy részük f állott. mintha a tiszt parancsait varná.

János öklével az asztalra ütött és dühösen ordított:

— Az ördögbe is, én parancsolok nektek, hagyjátok kerepeini azt a szegény ördögöt! . . . Kedves Károly, menj szépen vissza a századodhoz! Fogadj szót nekem s hagyj bennünket békében tovább iddogálni. Tyűh! milyen szomjas vagyok!

— János, kedves barátom légy eszedem! Hiszen azután ihatsz, amennyi tetszik. . . Gondolj gyermekkorunkra, barátságunkra, szülőinkre, az Istenre!

— Ejh! hajh! Most meg mar siránkozol Azt akarod, hogy sirjak? Nem szeretem vizzel a bort!

— Nos tehát, hogy ha úgy jobban tetszik: akkor nem kérek többé hanem parancsotok! . . . Hallotta a parancsomat, őrmester; előre, mars!

— Mi? . . . Mi? . . . Te itt még parancsolgatni mersz? Te. te. . . Eh! hagyj békében bennünket s eredj a dolgozra! Ti pedig üljetek vissza a helyeitekre, egy-kettő! Ki kocziat velem?

Ebben a pillanatban Károly újra meghotta az ágyudörgést, a mely mostan még közelebből hallatszott, mint az imént. — Szemei előtt megvillant az összetörölódott csapatok vizgatlan képe és eszébe jutott milyen fontos feladatot bízott rá följobbva: lója. Most már emeltebb hangon kiáltott rá Janosra;

— Utoljára mondom, őrmester, engedelmeskedjék parancsomnak!

János felemelte a poharat s duhajon kiáltotta:

— Éljen a szerető . . .

Tovább nem mondhatta, mert a Károly revolveréből kilőtt golyó szétzúzta a koponyáját.

— A kocsikhoz emberek, gyorsan! — vezényelt Károly s felpattant az első lóra, melybe hoz-jutott.

A megrémült legénység ezó nélkül engedelmeskedett. Öt perc múlva az ut szabad volt ket óra múlva a hadtest elérte a svájci határt.

A mars közben tette meg a rapportot Károly.

— Ön híven teljesítette köteleességét, mint becsületes katonához illik! — szólt a tabornok. Köszönöm!

Bizonyos körülmények miatt Károly csak 14 nappal később térhetett vissza falujába, mint Péter. Mily nagy volt azonban megfepetése, mikor csupa barátságtalan arc fogadta! Senki sem hívta, hogy jöjjön közelebb, senkise siet üdvözlésére, nem nyújtottak neki kezét. Bement a gyárba, a tul jdonos nem is fogadta, csak úgy izente ki neki, hogy nincs munká a számára.

— Egyébként — tette hozzá, azok után, amik történtek, úgy hiszem, nem fog csudálkozni, ha megszakítunk önnel minden összeköttetést.

— Micsoda? Hogy értsem ezt? — kiáltott fel Károly.

— Jó, jó. Legyen ebből elég ennyi! — szólt Berard apó — hiszen tudunk mindent! És hátat fordított neki.

Mint a részeg, úgy tántorgott ki Károly az utcára. Ekkor hirtelen kinyílt az utca egyik ablaka s egy zilált haju, dult vonásu asszony hajolt ki rajta. Az asszony öklöbe szoritotta kezét, fenyegetően rázta és úgy kiabált Károlyra:

— Itt megy a nyomorult, aki megölte az én fiamat! . . . Gyilkos! . . . Gyilkos!

Ekkor elhatározta Károly, hogy egy higadit, értelmes parasztnak majd megmagyarázza a dolgot. De a paraszt nem értette meg, vagy nem akarta megérteni. Egy ember akadt, a ki részvételt volt iránta s ez a következő tanacsot adta neki:

— Hát persze, kegyetlen helyzetben voltál, az bizonyos, ezt elismerem, mondjanak rád akármit, De most nem tehetsz okosabbat, minthogy elhagyod ezt a falut s másutt telepszel le.

És egy szép reggel csakugyan el hagyta Károly szülőfaluját. Egyetlen barátja sem kísérte útján.

Csak a gyerekek szaladtak utána, azok is úgy messziről, óvatosan, hogy valami bajuk ne essék. Köveket dobáltak utána s teli tüdővel kiabáltak;

— Gyilkos! Gyilkos!

És két hónappal később Péter vezette oltárhoz a szép Berard Rózsikát.

A képviselőház ülése.

Debreczen, decz. 24.

A csütörtöki — decz. 22. — ülés, a közvetlen előzők után nem mondható valami tartalmasnak, de zajosnak sem.

Az ülés megnyitása és a mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a következőkbe mutatva a Tiszalex ellen beadott kérvényeket:

Kisfalud, Harasztifalu, Losonc-Istvádi, Kistelek, Adorján, Baglód, Karako, Récics, Tenyöd közégi lakosoknak Buzáth Ferencz, — Berzence, Tisza-Kerecsény, Család, Janosháza, Garaboncz, Szent-király községi lakosoknak Farkas József, — Detk, Acsalag, Püspöki, Csepregh, Söjtör, Pörlöskető községi lakosoknak Juriss Mihály, — Varsány, Markaz, Nyöger, Janosháza, Szent-Gróth községi lakosoknak Kálmán Károly, — Torony, Szűcs, Snur községi lakosoknak Major Ferencz, — Ságvar, Szolád községi lakosoknak Jászén Székely Ferencz, — Magyar községi lakosoknak Kubik Béla, — Balványos, Szárszó községi lakosoknak Meszlényi Lajos, — Vid, Rába-Szent-Mihály, Hódos, Pápa, Epöl községi lakosoknak Meszlényi Pál, Bajna, Jász-Mihálytelek, Tisza-Örveny, Guta, Német-Palánka, Údvard községi lakosoknak Mocsy Antal, — Gyepes, Bodrog-Keresztur, Bősárkány községi lakosoknak Molnár János, — Niczk, Felső Szent-Ivan, Hidvég, Tura községi lakosoknak Páder Rezső, — Babony községi lakosoknak Papp Elek, — Pásztori, Maglóca, Sebes, Szany, Csanak, Keresztény közs. lakosoknak Rakovszky L. — Köröshegy, Kiliti községi lakosoknak Rigó Fe. encz, — Kis-Bodak, Remete, Püski község lakosoknak Reitter János, — Bucsá, Tapolca, Kapos, Vitényed, Kapuvár községi lakosoknak Szabó Istvan, — Teleki községi lakosoknak Szinay Gyula. Mező-

Kövesd és kecskeméti lakosoknak gr. Zichy János. — Jász-Apathi, Nagy-Kölked községi lakosoknak gróf Zichy Aladár képviselő által beadott kérvényeit a Tisza-Kálmán-féle javaslat ellen.

(Ugy látszik a már eddig — és most ismét beadott kérvényekből, hogy az alkotmány ellen a kormánypárt által elkövetni szándékolt és a Tisza-lex-ben megindított merénylet elleni tiltakozás bevezetésében és a Ház elé terjesztésében a néppárti képviselők fejtenek ki legnagyobb tevékenységet; de mint látható a csütörtöki beadványokból: megmozdult már e téren a független párt is. — A számos tiltakozó kérvény, az ország különböző vidékéről, az alkotmányhü népönk éntes érzéséből megnyilatkozását tolmácsolja és bizonyára inkább elfogadható a közvéleményből eredetnek, mint a kormánypárt érdekében az "alkotmányos kormányzati rendszerrel ellentétben álló Tisza-lex melletti — hivatalos presszióval kiereszkolt hajszá.)

Szentiványi Árpád, hogy Gajári Ödön által tegnap félremagyarázott szavait helyreigazítsa. Szavaiból nem lehet kimagyarázni azt, hogy itt a Hazban csak annak van joga ülni, akinek ősei folytán erre joga van. Szó is demokrata, de nem olyan demorata, aki csak fölfelé demokrata, lefelé pedig arisztokrata. Ez nem egyéb, mint demagogia. (Helyeslés balfelől.)

Azután a korelnök, a Ház minden oldaláról megnyert helyeslés közt intézte el a karácsony-ünnepi szünet kérdését, mely név szerinti szavazással — szünet után úgy intéztetett el, amint a kormánypártiak akarták, hogy ünnep harmadnapján — kedden d. e. 11 órákor — már ülést tartanak.

Az elnök-választást tárgyzó napirendhez szólott aztán

Molnár János a kormánypárti visszaéléseket, specifikus esetek felelősségével ostromozta, amelyekből neki egész gyűjteménye van s ezekkel telítette is hét órai hosszú beszédét, amely csak a vége felé vett nagyobb lendületet, amidőn kijelentette, hogy mivel az úgy alakult többség nem tud garanciát nyújtani a választandó elnök pártatlan működéséről: hozzájárul Kossuth F. indítványához... hiába vádolják a néppártot azzal, hogy reakcionárius párt és mégis szövetkezik Kossuth-ékkal... szövetkezik — az alkotmány, a közsza b ad s a g o k m e g v e d é s e végett! (Helyeslés balfelől.) Ez nem elv-eladás, hanem az alkotmány megmentésére szövetkezésben — elv-fenntartás. — (Élénk helyeslés bal és szélső balon) s szép a harcot ha későn is felvenni. E harcz nem kesieteti a kiegyezést, mert ha az indemnitást megadták, — sőt a jövő költségvetést teljesen letargyalták volna is, még sem volna kiegyezés. (Élénk helyeslés, bal- és szélső balon.) mert a másik szerződő fel az 1867-iki törvény szerint ahhoz hozzá nem járul. Méltányos és igazságos kiegyezést a néppárt nem csak nem gárol, de annak igaz híve — és megfogja szavazni az indemnitást is a provizoriumot is, mihielyt abba az üres székbe, — a miniszterelnöki székbe habár a többségből olyan egyen fog beleülni, akinek mind multja, mind jelleme garanciát nyújt arra, hogy az alkotmányt és alkotmányos jogokat tiszteletben tartja (Ugy van a baloldalon.) Addig míg ez elő nem áll nemcsak bennmarad a szövetségben, hanem minden megengedett törvényes fegyverrel harcol is azon rendszer ellen a melyet a többség képvisel (Élénk helyeslés és éljenzés a bal- és szélső balon.) mert az alkotmányt sokkal fontosabbnak és szentebbnek tartja, mint barmi névvel nevezhető kiegyezést. (Helyeslés balról.)

Mert ha a kiegyezés meg nem köttetik, szerinte az ország anyagilag szenved, a monarchia nagy hatalmi nyombusa borul homályba; de ha az alkotmány és az alkotmányos jogok elvesztek: minden elveszett! (Ugy van! Ugy van! a bal és szélső balon.) — És majd kiegyezést fognak kötni a Nemzet felett a szomszéd nemzetek úgy, mint tették egykor a szabad és független alkotmányos Lengyelország felett, melynek sorsára juttatni a mi

nemzetünket nekünk sem nem kell, sem nem akarjuk, sem megtenni soha sem fogjuk. (Élénk helyeslés a bal és szélső balon.)

Korelnök astán az elmaradt interpellációt terjesztette elő, mely szerint

Pichler Győző azt kérdi a min. elnöktől: Van-e tudomása arról, hogy Világoson c hó 2-án a környék oláh nemzetiségű lakosai gyűlést akartak tartani?

Van-e tudomása arról, hogy Paris Gábor ottani főszolgabíró ezt a gyűlést nem engedélyezte, illetve annak megtartását tudomásul nem vette?

Van-e tudomása arról, hogy a gyűlés rendezői miatt az alkotmányos formák megkerülésével felségfolyamodványt küldtek Bécsbe az osztrák császárhoz intézve, a kinek kezéhez ezt dr. Lueger Károly bécsi polgármester utján szándékoztak juttatni?

Végül van-e tudomása arról, hogy a Tribuna Poporului cz. oláh lapban dr. Lueger táviratiag fejezte ki készségét az iránt, hogy vállalkozik eme merénylet keresztülvitelére?

Mindezek folytán mit szándékozik tenni a miniszterelnök ur a felségfolyamodvány alairói és annak közvetítője dr. Lueger Károlylyal szemben.

Elnök: Az interpelláció közöltetik a miniszterelnökkel. A holnapi ülés napirendjé már meg lévén állapítva, az ülést 2 órákor berekeszti.

Horánszky Nándor tegnapi beszédében tükröt tartott a mai rendszer elé és az hű volt, még is torzképet mutatott: egy sivár, önző, romlott rendszer torzképet, a melyik kormányzati iránynak nevezi magát, de nem egyéb hatalmi érdekszövetség. Horánszky Nándor visszament a rendszer forrásához; historikus szemmel visszapillantott a kiinduló pontra, 1875-re, és mit talált ott? Elv t a g a d á s t é s s i v á r h a t a l o m v a g y a t. Ebből a forrásból fakadt mindaz rossz, ami közéletünket negyedszáz év alatt elsorvasztotta. (Ez a Tisza rendszer.)

Kezdődött a rendszer az elvek felfüggesztésével, a melyek helyébe egy másik program allított fel. Folytatódott ezen másik program pontjainak fokról-fokra, nyomról-nyomra történő megtagadásával. Tovább épült a személyek uralmának inaugurálásával, a köztisztviselők leigázásával, minden organizmusnak a hatalmi célokra történt lefoglalásával, a míg bejelutottunk ebbe az igazán vihos csirkulumba: a kormány kreálja a főispánt, a főispán a képviselőt, a tisztviselő liferálja a képviselőt, a tisztviselő a bizalmat! Így ért meg ez a rendszer arra, hogy az állami organizmu-ra minden szélhámos ráteheti a kezét, és nincs mód benne, tőle megszabadulni.

E rendszer ellen 20 évig odaadó hűség, önzetlen önfeláldozással küzdött az ellenzék. Hiába, mert a többség személyi politikát üzött. (S most meg ő vádolja azzal az ellenzékkel.) Minden kísérletet egy egészségesebb alakulásra meghusítottak. Ha ilyen kísérlet felmerült, rögtön előállottak a Tiszák Gajáriak stb. és visszaökték a nyújtott jobbot, hogy fenntarthatassák a személyes uralmat. Ilyen körülmények között indították meg az ellenzék ellen az irtó hadjáratot.

És most előadta Horánszky ennek az irtó hadjáratnak az előzményeit.

Rettenetesebb csapás államférfit nem érhetett, mint a minővel Bánffy sujtotta ez a leleplezés.

A rendszer itt emelkedett a romlottság tetőpontjára: a nyilt, a cinikus szó-szegésig.

A magyar miniszterelnök megegyezik az ellenzék vezérével, a saját kezdeményezésére.

A megegyezés kétoldalú; az ellenzék biztosítja a kormányelnöknek a millennáris evben a nyugalmat, a miniszterelnök biztosítja az ellenzéknek azt, hogy a kuriai bírások megalkotásával garanciát ad a választások tisztaságára.

Adott szóra történt a megegyezés, ami becsületes emberek előtt szentebb minden írásnál.

Az ellenzék állja a szavát, nyugalmat ad

a miniszterelnöknek; ő élvezi ezt, és fürdik a dicsfényben, a mi az ezeréves Magyarország glóriájáról őrá is olyan méltatlanul sugárzik.

És ekkor előáll és azt mondja: Ti engem becsaptatok! Nem gondoltam arra, hogy a kiegyezés kérdését a választási agitációba be lehet vinni, majd találom módot a kuriai bírások megbuktatására!

Igy adta elő ezt ma Horánszky Nándor. Ki kételkednék az ő szavának igazságában?

A hatás leirhatatlan. Az ellenzék felháborodásába belevegyül a szégyen érzete is mert hiszen ez az ember végre is Magyarország miniszterelnöke! Egész fajunkat, nemzeti becsületünket gyalázta meg, hogy az ország élén egy leleplezett hazug szöszegő áll...

A felháborodás hangjai kitörnek, Ez mégis szégyen, gyalázat! Az önök szégyene is! — haogzik a jobboldal felé. De valamenynyit átmetesz! Ivánka Oszkár éles hangja: — Ha katonatiszt volna, elcsapnák!

Fejérváry összeráncolt szemöldökkel mered maga elé. A többi miniszterek, Wlassics, Lukács, Darányi kinosan fesseugenek székeiken. A jobboldalon halálos csönd, egy pár arc elpirul...

Az egyetemes hatás alól a korelnök sem vonhatja ki magát. Csöngtet és így szól:

— Kérem ne zavarják a szónokot a beszédjében, amely végre is az országot tájékoztatni van hivatva!...

A baloldalon viharos helyeslés tör ki. — Ugy van! Helyes! Hadd nyíjon ki a szemé az orszáknak!

A felháborodás vihará elül, Horánszky folytatja beszédét. A rendszer betetőzése, a melylyel megerett a romlásra: a Tisza-lex. Ime, itt van a magyar 14 §. De sokkal rosszabb az osztráknál. Ott az alkotmány kiegészítő része, itt megdöntése. A kivételes jogot, a jus statuendit, mi ott a koronát illeti, itt egy frakció ragadja magához. Ezzel szemben más eljárás nincs; vagy vonják vissza bünbánólag, vagy meg kell azt örök emlékeztül bélyegezni.

— Ha van, a ki velem tart, én e rendszernek elpusztításában el vagyok szánva a végső küzdelemre: — jelenti ki Horánszky az ellenzék riadó, lekes tapsai és éljenei között.

Az emlékezetes beszéd után, amely örök, leörölhetetlen bélyeget nyomott Bánffy homlokára, a korelnök az ülést felfüggesztette. A szünet után Polónyi Géza fontos és érdekes interpellációt intézett az igazságügyminiszterhez az iránt, hogy meg fognak-e torolítani a rendőrségnek azok a büntető-törvénykönyvbe ütköző bünei, a melyek-t az ifjuság ellen és az Engel-ügyben elkövetett?

Az ülés végén Lukács pénzügyminiszter benyújtotta a kiegyezés i s i s k v o t a p r o v i z o r i u m o t.

— Hát ez szótartás? Nem szögyenlik magukat? — zudult fel szinte kórusban a baloldal.

A javaslatok hova utasítása iránt szokatott, zavaros vita keletkezett, míg végre sikerült határozatot hozni az iránt, hogy azok a pénzügyi bizottsághoz utasíttassanak.

A korelnök egy pár komoly intelem után boldog ünepeket kívánt a Háznak. Megéljenektek érte.

Az ülést 2 óra 15 p. bezarta.

A helyzet — daczára a képviselőházi ülések békés és zavartalannak látszó folyamának, a Házon kívül fellüvő izgatottság és lazás állapotból ítélve, legkevésbé sem megnyugtató.

Szilágyi levelének hatása nagy, a politikai körökre is sokat várnak fellépésétől az ünnepi rövid szünet után; ami bizonyosan kedvezőleg előt fog lenni attól, amit Bánffy állítólag újra tervez, de a miről még legbensőbb pártfelei sincsenek tisztában.

Nemelyek szerint a választó jog kiterjesztési réformmal akarja a min. elnök az ország közvéleményét maga iránt jobbra fordítani. Helyes. De talán nem is sejtji, hogy ez a koczka éppen ránézve vakot vethet.

Mások szerint Bánffy újvire egy királyi rendelettel lepi meg a politikai világot s azt mondják, hogy már a min. elnökség fordító osztályában nagy tevékenység van; mert német, oláh, szerb, tót, horvát és orosz nyelvre fordítják azt a kiáltványt a magyar nemzethez, melylyel a király tudtára adja a törvényen kívüli állapot beálltát s felhívja a nemzetet, hogy adózási és katonai vagyis honpolgári kötelezettségének eleget tegyen, mert ezt az ország érdeke úgy kívánja.

De mi ezt nem hisszük, nem hibetjük, hogy a kormány ily alkotmány ellenes és egészen forradalmi lépésre rá vehetné — a koronát, a királyi eskü és hitleveleinek megszegésével s éppen azt a királyt aki az alkotmányosság és törvénytisztlet fenköit példájá adta s egy Bánffyt dicső multját megtagadná. Elene mond ennek a törvény is melynél fogva e szállongó hirt a hihetlenségek közé sorozzuk.

takább hitelt adunk azon másik híreknek, hogy a Januáron túli vezetés nem marad a Bánffy kezében, mint a kinek durva alkotmányellenes merényletekre kész modorában és lekülletében, saját felei sem kompromittálnak s a kivezető utat keresik s Szilágyi fellépésétől remélik megtalálását.

A karácsony-ünnepi szünet talán nekik is meghozza — a Nemzet békéjére, megnyugvására vezető ihletet.

Szilágyi Dezsőt decz. 22-éa úgy fogadták Pozsonyban, hogy a mellette történt ováció a kormány és kormánypárt elleni tüntetésnek is beillik.

A bevonulás az óriás tömeg lelkes eljenzései közt imponáns és méltóságos volt.

A gyüle-terem határozatát előkelő hölgyek foglalták el előre, a hol a midőn a gf. Eszterházy Lujzán által indítványom fényes küldöttség hívására L a u g Lajossal megjelent Szilágyit szünni nem akaró eljenzéssel fogadták s ugyancsak gf. Eszterházy I. biztosította a polgárok rendülhetlen bizalmáról.

Beszámoló beszédét, a melyben higgadtan és ó-zinén rajzolta a politikai helyzetet — terszúke miatt nem közöljük, de jelenthetjük, hogy egyetemleg lelkes eljenzéssel fogadták.

A beszéd után Günther pozsonymegyei egyházfelügyelő határozati javaslatot terjesztett elő.

Pozsony szab. kir. város első kerületének szabadelvű párja Szilágyi Dezső országgyűlési képviselőjének nyilatkozatát köszönettel tudomásul veszi és örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy őt bizalmáról biztosítsa és azon reménynek ad kifejezést, hogy az alkotmányos kormányzást fenyegető veszély mielőbbi eltávolításához hozzájárul.

Ezt a határozati javaslatot a választók közönsége egybangu lelkesedéssel elfogadta, Este Szilágyi tiszteletére bankettet rendeztek.

BELFÖLD.

Szilágyi fellépése.

A N. Fr. Presse tegnap reggeli száma vezércikkben foglalkozik Szilágyi tegnapi beszédével és leveével és egyebek közt a következőket mondja:

A Wekerle-kormány igazságügyminisztere a képviselőháznak volt elnöke, a ki az ő személyes tekintélyével a legvadabb viharokat is lecsendesítette, a kormányt és a szabadelvű-pártot alkotmányellenes tényekkel vádolja.

Szilágyi leveleinek alkotmányjogi részénél azonban sokkal fontosabb a politikai rész. Ebből kitűnik, hogy az aláírással vállalt kötelezettségnek ellenére a szabadelvű-pártban még ma is igen sokan vannak, akik Szilágyi inézetét vallják.

Az a kritika, amelyben Szilágyi Dezső a kormányt és a többséget részesítette, pusztító és megsemmi-

sítő hatása. — Szilágyi azonban nem pusztán a negatív szelleme. Hogy ő pozitívet is tud teremteni, mint igazságügy-miniszter fényesen beigazolta.

Az a kérdés, hogy Szilágyi szavait meg fogják-e hallani, avagy el fog-e hangzani, mint a kiáltás a pusztában? Bánffy báró az ő szavait épp oly kevéssé érti, mint beszédének lényegét, mert Bánffy kiindulásának pontja — a biharrípon tók.

Mi következik jan. 1 után?

Erre a kérdésre felel B a t t o n y a, amely preventív eszközökkel gondoskodik máris az alkotmány védelméről képviselőtestületi közgyűlésében hozott határozatával, melyről a következő távirat szól:

A községi képviselőtestület deczember 23-iki közgyűlésén indítvány léteztetett, hogy a község közegeinek tiltassék meg, hogy 1899. januárius 1-je után az előreláthatólag meg nem szavazandó adók behajtásában közreműködjenek. Ezt az indítványt három szavazat ellenében az egész közgyűlés elfogadta.

A regalebérlok és az ex-lex.

Értesülésünk szorint a regalebérlok között nagyszabású mozgalom indult meg abból a célból, hogy érdekeiket az ex-lex-állapot esetére biztosítsák. Minthogy a regalebérloknek 1899. január 1-je után a meg nem szavazott fogyasztási adókat beszédni a fogyasztó közönségen és a kereskedőkön nem lehet, ezért a bérlok még új év előtti értekezletet akarnak tartani, hogy veszélyeztetett érdekeik megóvása végett a további teendőket megállapítsák.

Távirat.

Budapest, decz. 23. Az a hír van elterjedve, hogy a kvóta kérdésében a király fog dönteni, ő felsége állapítja meg a közös költségeknek Ausztriára és Magyarországra eső arányát, felesztendőre.

Színház.

Villars dragonyosai vagy a remete csengetyűje. Maillard dallamnelküli, unalmas operáját a Remete csengetyűjét elevenítették fel tegnapi este. Igazán nem tudjuk a magyarázatát adni annak, hogy oly sok kedves, bájos opera közül miért mutatta be újból az igazgatóság ezt az unalmas operát, mely iránt különben nagyon kevés közönség érdeklődött.

Az előadás sem tartozott a legjobbak közé. Ezen alításunkat leginkább bizonyítja az, a még ez idei saisonban nem történt eset, hogy a szereplők közül a közönség egyetlenegyét nem hívott a lámpák elé. Ebből, reméljük, levonja az igazgatóság a következtetést és minél kevesebb operaelőadással fogja untatni a közönséget. Hiába, ami énekes személyzetünk nem bír annyi képességgel, hogy egy operát türhető előadásban adjon elő.

L e o p o l d Franciska (Friquet Rose csakis a harmadik felvonásban tudta érvényesíteni szép szerepét, amidőn alkalma volt kolaraturáját ragyogtatni. Az első két felvonásban oly gyöngén énekelt, hogy a negyedik sorban is alig volt hallható. Játékába is több elevenséget és könnyedséget kellene öntenie.

F. K á l l a y Lujza a beteg Serfőzy Zseni szerepét Georgettet hirtelen vette át, ez különben meg is látszott, mert néha bizonytalanul énekelt. Alt hangjai azonban igazán gyönyörűek voltak.

K a r a c s Sylvainje nem igen sikerült. Hangja fátyolozott, játéka pedig nagyon kétségbeesett volt. M e z e i-ről sem mondhatunk jót. Hangjával takarékoskodott, ami semmi képen sem vált szerepének előnyére. **S z e n e s** (Thibaut) szerepébe életet, elevenséget öntött.

Főleg dicséretet érdemel azért, mert énekpartiját kifogástalanul, igénykezetel énekelte, daczára annak, — hogy ő nem operabénekes.

Az előadás gyengeségének az is lehet a magyarázata, hogy **V i n c z e** második karmesteriől, ki az operabetanításával fáradozott, közvetlen az előadást megelőző napon elvették a karmesteri palczát és **Z n o j e m s z k i** v e l dirigáltatták az operát.

Mi nem akarjuk ezzel Znojemsky érdemeit kisebbíteni, de különösnek találjuk, hogy az igaz. esetleges személyes indokoktól vezetve az előadás hátrányára mellőzi ezt az ambiciozus, törekvő karmestert.

A t. rendező ur becses figyelmébe! Kérdezzük a t. rendező urat, hogy nem gondolná-e helyén valónak, hogy a közönséget tájékoztatni kellene arról, hogy hol is történik a cselekmény? Mi ugyan tudjuk s talán a rendező ur is (ha ugyan tudja), de az csak nagy figyelmetlenség, hogy a színlapon sem a cselekmény ideje, sem helye nincsen megjelölve

f. m.

Jövő heti műsor: Hé fön, decz. 26-án bérletelőadás; délután 3 órakor A szultán, operette; este, bérlet 70. szám «A» A toloncz, népszimű! Kedden, decz. 27-én bérlet 71. sz. «B.» Hoffmann meséi, operette; Szerdán, decz. 28-án, bérlet 72. szám «C.» ujdonságul először A kikapó patikárius bohózat; Csütörtökön, decz. 29-én bérlet 73. szám «A.» másodsor ugyanez; pénteken, decz. 30-án bérlet 74. sz. «B.» ujdonságul, először A fekete vér szimű 4 felvonásban. Irta: ha-onczimű regényéből Jókai Mór; szombaton, decz. 31-én bérlet 75. szám «C.» másodsor A fekete vér.

A „Debreczen“ karácsonyfája.

— Mai számunk. —

Mire ez az újágszám eljut minden házba, ahová naponként be szokott kopogtatni, elvívén a mi lekesedésünket, szeretetünket és munkakedvünket, amelynek minden parányát beöntjük naponként a hátsámba, — Karácsony ünnepe virrad a világra.

A szeretetnek magasztos ünnepén mindenki nyújt valami kedveset, valami szépét ajándékként annak, akivel össze van nőve a lelke. Vajjon hogyan maradhatnánk mi ebben a nagy versengésben, akik minden izünnkel, minden dobbanásával szívünknek össze vagyunk forrva a mi édes szülenkkel, a közönséggel. Igyekeztünk tehát, hogy tehetségünk szerint a legszebbet, a legértékesebbet, a legimponansabbat nyujtsuk, amely, ha el nem érheti is, megközelítse a szeretetnek azt a mértékét, a mely szívünket betölti.

Ha tehát szívesen veszi tőlünk ezt a meggyújtott kis karácsonyfát a közönség, a mi faradsagunk megtalálta jutalmát s boldog lesz a mi ünnepünk, amilyen boldogot és szépét minden olvasónknak szívünkbelől kívánunk... Mai lapunk a rendes terjedelemnek epen háromszoros tömegében jelenik meg az olvasó előtt. A föl lap maga 16 oldal, melynek tartalma a következő:

V e z é r c z i k : Irta: *Bartha Mór.*T á r c z a : Imádság. Irta: *Dicsőffy József.*C z i k k e k : A becsületről. Irta: *ifj Mitrovics Gyula.* A szorakozott. Irta: *Váradi Ödön.* Harun kalifa halála. Irta: *Emil.* Bolyai és a magyar tudomány. Irta: *Kohányi Gyula.* Katona becsület. Irta: *Henry de Plessae.*

R e n d e s r o v a t o k : Országgyűlés. Ujdonságok. Színház. Csarnok.

Ezen kívül van egy 8 oldalos melléklet, amely tisztán szépirodalmi, maradandó becsű tartalommal bír, a czime: «Karácsonyfá», közleményeinek czimeit és szerzőit a következők:

K a r á c s o n y ; Irta: *Csengey Gusztáv.* Karácsony. Irta: *Szeut-Imrey György.* — Mithozottak Jézuska? Irta: *Szabó István.* — Költői ér és szinési vér. Irta: *Zalai Márk.* Baranyay Rózsa. Irta: *Igmándy Miklós.* — Miért üldöztök? Irta: *dr. Király Péter.* — Örizzkedjél, hogy szíveséget tégy. Irta: *Vér-*

lessy Arnold. — Dies Doloris. Irta: Ady Endre. — A féltékeny. Irta: Sebestyén diák. Két karácsonyest. Irta: Tassy Miklós, Deákossalusiak. Irta: S Szabó József. Kitudja szeretsz-e? Irta: Farkas Mihály, Egvetemi Közmunka. Irta: Fejő, Negelyezett humanismus. Irta: Kuthy Zsigmond, Mikóti ide? Irta: Ady Endre, Szürkenap. Irta: Mocsáry Miklós.

H I R E K.

* **Karácsony.** Lapunk összes előfizetőinek, minden olvasójának, városunk minden lakójának; magyar hazánk minden igaz hűfiának honfitársi tisztelettel kívánunk boldog karácsony ünnepeket.

* **Karácsonyi istentiszteletek.** Az ev. reformátusoknál. Ünnepe első napján d. e. a nagytemplomban K. Tóth Kálmán lelkész, a kistemplomban Csutoros Albert s. lelkész, Kossuth utcai templomban Fehér Gyula s. lelkész, ispotály templomban Mitrovics Gyula lelkész, szegények házában Békési Lajos s. lelkész predikálnak. Első nap d. u. és 2-dik nap d. e. és d. u. a legátusok szolgálnak. És pedig ünnepe első napján d. u. a nagytemplomban Veress Gusztáv esk. felügyelő, kistemplomban Bogdán Lajos szénior, Kossuth utcai templomban Csígy Andor 4 th. ispotály templomban Juhász Sándor esk. felügyelő, Karácsony másodnapján d. e. a nagytemplomban: Bogdán Lajos senior, kistemplomban: Veress Gusztáv esk. felügyelő, Kossuth utcai templomban: Juhász Sándor esk. felügyelő, ispotály templomban: Csígy Andor 4 th. Karácsony másodnapján d. e. a nagytemplomban Juhász Sándor esk. felügyelő, Kistemplomban Csígy Andor 4 th. Kossuth utcai templomban Bogdán Lajos senior, ispotály templomban: Veress Gusztáv esk. felügyelő,

Római katolikusoknál: Karácsony első napján éjjel 12 órakor ünneplés nagy mise, tartja dr. Wolafka Nándor vál. püspök.

Az ág. ev. egyházban decz. 25-én, ünnepe első napján d. e. 10 órakor isentisztelet tart urvacsora osztással Materny Lajos főesperes Offertorium. D. u. 3 órakor Schindler Márton s. lelkész. Másod napján d. e. 10 órakor Materny Lajos tart isentiszteletet urvacsora osztással, d. u. Schindler Márton s. lelkész.

* **Rendkívüli tanácsülés.** Ma délelőtt a városháza kistanácstermében Simonffy Imre kir. tan. polgármester elnökle alatt rendkívüli tanácsülés volt, melyen sok fontos ügy került elintézésre.

* **A »Debr. Ellenőr«-nek nevezett pártközlöny** tegnapi — Péntek, Dec. 23. 300. számában »Erdőködés«-nek figurázta a »Debreczen« Szerdai — 285 — számában megjelent »Válasszatok« cz. rövidke szöveget, amelyet a függetlenségi és kormánypart feliratának egymás mellé állításával az olvasókhoz intéztünk: ítéletükre bízva azoknak a feliratoknak szerkezetéből és tartalmából megállapítani a pártok igazságos célját, eszközeit sat. s hogy vonják le aztán a következtetést.

A »D. E.«-kissé későn, mert nem mindjárt Csütörtökön, inkriminálja a miénknek egy kifejezését, hogy t. i. a kormánypartot »hivatalnok és szolgaseregű álló pártnak« nevezte. de aztán maga el is yen kifejezésekkel: »Szokás szerinti« Debreczen« nekimegy a szabadelvű pártnak«, a független parti felirat »válogatott ráfogások és szemfényvesztések gyűjteménye« dicsekszik aztán: »városunkat megteveszteni nem lehet, az hű marad a szabadelvű és székhez«; már t. i.: ez a frázis azt lenné, hogy a kormánypart megtevesztő nagy hazugsággal magát a függetlenségi párt elleneben« s z a b a d e l v ű - n e k nevezte stb. . . üres bombasztok, melyekben nincs erő, se világosság; de metszően kéri belőlök

a személyes bosszu és adaz gyűlölet« már t. i. mindez a függetlenségi párt feliratából. — De hat olvassak el az érdeklődők a »D. E.«-fincm keztyűs kézzel irt indignálódását és nézzék meg a pávatollakat is, amelyeket magára rak... Aztán itéljék meg a harizst a magaszóllásából. Mert hogy igazoló fejtegetésekre menjünk s akár mellettünk, akár ellenük hozzu bírapi polemikát kezdjünk: ahhoz sem kedvünk sem terünk, sem alkalmas időnk nincsen... Szeretnénk inkább békés Karácsonyt tölteni és kívánunk a »D. E.«-nek is, amelyet mi nem provokáltunk, s azon cikkünkben hajszaállal sem érintettünk.

Hát tisztelt lapotárunk! Önöknek sem mondunk mást mint: »Válasszatok.« A mi morálszociológiai azt sugja nekünk, hogy önök »D. E.«-a kezük alatt levő ellenünk bocsátott inkriminációjában, gyalázásában és kormánypart molletti dokszolójában nagyon is passzív szerepet játszanak; mert azt nemcsak megrendeltek mint fizetett pártközlönynek, hanem még munkájukat is megkönnyítették azzal, hogy készen kezük alá adták. Ily esetben csak azt mondhatjuk, hogy sajnáljuk önöket azért a szerepért amelyet játszanak s hogy vakvezetők után akarva nem akarva menniök kell De ha mi csatlakoznánk és a »D. E.«-saját iniciatívájából irta azt amit irt, és saját lelkiismeretének felelős, azt kell mondanunk, hogy hat allítsa tühegyre azt a lelkiismeretet; — tudjuk hogy van, — bát vegye elő történeti és törvényismeretét, jogérzékét, hozza foglalkozásba fogalmi tehetségét és stílárius ízlését s az előtte levő két művet — a függetlenségi és kormánypart feliratait, minden pártszóvédely nélkül a rendíthetetlen igazság világánál vizsgálja át és bírálja el... s ha akkor is úgy találja, hogy a miénk nem történeti és törvényes igazságok és jogokból eredő czafoihatlan tartalommal bír, hanem »válogatott ráfogások és szemfényvesztések gyűjteménye« sat... hajlandók leszünk magunkat bünbanattal meghajítani elöztök. És ismét, ha Debreczen városában, sőt Hajdumegyében is a kormánypartot a lelanczolt »kizisztenciák függő hivatalnok és szolgaseregének nem találja és mindemellett is azt mondja, hogy felülmúlja a független életmódot követő és erőszaknak nem hódoló gondolkozásu — nem lebegő, hanem valóságos létező szabad magyarok számát, akiknek nem az honfi elvök »ubi bene ibi patria« hanem »itt élnek, halnod kell« s épen azért nem kegymosolyt lesve és koncot várva tolják a hatalom szekerét, hanem őszintén, szívből-lelélekből szolgálják és munkálják a köz-haza érdekét; hát akkor földig borulunk elöztök bünbanatunkban és e m b e r i é s h o n f i u i büszke méltóságunkról v e g k e p lemondunk: megynünk ahoza a praetorianusok vezetnek és hogy a nyakunkre hágtott lábtalpat megnyaljuk, azért nyújtjuk ki nyelvünket, s a mi egyetlen kiáltásunk is a »panem et circenses« lesz. Mert ha Debreczenből és Hajdumegyéből is kivesszét volna a független polgári és szabad honfíeres és azt a mai kormánypartnál lehet csak megtalálni: akkor jaj Magyarországnak — a magyar Nemzetnek! akkor nem érdemes tovább élni sem.

V á l a s z o n a »Debreczeni Ellenőr« parancsra irt-e, vagy saját maga vette fel a polemikára üdvöletlen fegyverét.

* **Ünnepély a Fröbel-gyermekkertben.** A Fröbel-gyermekkertben tegnap délután szép karácsonyfa-ünnepély folyt le nagyszámu gyermekesereg, szülők és számos érdeklődő jelenlétében. Az ünnepélyt Varga Lajos titkar az elnök, Varga Ferencnéhez intézett beszédjével nyitotta meg, mely után a kicsik vizsgája következett. Verseikkel, énekeikkel meglepék a jelenvölteket, kik nem késtek elismeréseiket kifejezni Goeth Jozsa urnó óvónőnek, ki igazi szorgalmat és dicsératre méltó buzgalmat fejtett ki a kicsik oktatásában.

Ezután három kis leány, a gyermekek igen gyönyörű virágcsokrát nyújtotta át az elnöknek, — majd a dusan rakott karácsonyfáról az ajándékokat osztották ki. Az apróságok kezi munkái is ki voltak állítva, melyekkel kezi ügyességüknek is

tanujelét adták. Ez is a kitünő óvónő Goeth Jozsa urnó dicséret.

* **Rendkívüli közgyűlés.** Debreczen város törvényhatósági bizottsága dec. 28-án d. e. 9 órakor a városháza nagytanács termében rendkívüli közgyűlést tart, amelynek tárgyát a következő szavakkal jelzi a meghívó: Több városi bizottsági tag irásban beadott indítványa a parlamenti többség s ebből alakított magyar felelős kormány iranti bizalomnak felirat uján kifejezése s hasonlilemü felirat küldése szempontjából a társtörvényhatóságok megkeresése tárgyában tanácsijavaslatlalt.

* **Gazdaszbál az idei farsangban** szerint a gazdaszokra jött a bárendezés. A bárendező bizottság már kibocsátotta a meghívókat, melyet ide iktatunk. Meghívó: A debreczeni m. kir. gazdasági tanácslet hallgatói által »Segélyző Egyletük« javára 1899. é. jan. hó 18-án az »Arany Bika« dísztermében rendezendő zártkörű gazdasz bála. Személyjegy 6 korona; páholy 20 korona; családjegy 4 személyre 18 kor.

* **Hirdetés.** A nagym. m. kir. pénzügyminiszter urnak 40918 sz. rendelete folytán közhírré tetetik, hogy az ausztriai értékű 1 kros és fél kros réz váltópénz a magón forgalomban csak 1899. é. jun hó 30-ig fogadandó el, az állampénztárnál és hivataloknál pedig csak 1899. é. decz. hó 31-ig fogadtatnak e, 1899. decz. 31-ike után sem névértékükben, sem anyagi értékük megtérítése mollett többé sem fizetékppen el nem fogadtatnak, sem be nem váltatnak.

* **Sylvester-estély.** Az »István« gőzmalom-társulat munkasai Öképző és Segélyző köre, ez év utolsó napján az iparos ifjusági egylet Dalköre közremökódése mollett tánczcsal egybekötött Sylvester-estélyt rendez; tisztelettel kerjük a t. érdeklődő közönséget, hogy akik ezen estélyen résztvenni óhajtának de esetleg tevedésből meghívót nem kaptak, sziveskedjenek az Elnökséghez fordulni s a t. közönséget ezutal is meghívja a Rendező bizottság.

* **Kéménytűz.** Ma a hajnali órákban a tüzoltókocsik robogása verte fel az utca csendét. Öry Mihály hatvan utcai házában a kéménye gyulladt ki s ha a tüzoltóság azonnal ki nem vonul s így el nem oltja a harapódzó tüzet, ugy a legnagyobb szerencsétlenség származhatott volna. — A kár csekély.

* **A Magyarországi Hirlapirók Nyugdíjintézete** ujabban a következő adományokat vette: Légrady Karolytól 200 frt. Néhai Saucr József hagyománya 200 frt. A Samaritanus egyesület választmányától 50 frt. Dr. Szabó Ernőtől, mint az »Aurora« irodalmi kör megbízottjától 20 frt. Braun Nándor és Heléntől 20 frt. A bpesti II. ker. szegény iskolai gyermekekét segélyező egylettől 5, a Bpesti Hrlap utján 1 frt. Mindezekert halas köszönetet mond a Nyugdíjintézet igazgatósága.

* **A Petőfi-Társaság** Bartha Miklóst 27 szavazattal 21 szóval, Gárdonyit 18 szóval megválasztotta tagjává. Vertesi Gyula és Makai Emil, mindketten 11 szót kaptak, szükebb választásba Makai 14 szóval 12 ellen győzött,

* **Áthelyezések a honvédséghez** A közös hadsereg kötelekéből e hó 21-én a következők helyeztetek a d-br. 2 honvéd ezredhez: A gyalogsághoz a következő hadnagyk: Magi Kálmán, dr. Galánffy János, Khon Lipót, Roth Dezső, Ary Pál, Szokolczay Lajos, Jackl József, Galamb Gyula, Rainis István, Ertl János, Vásárhelyi Géza, Scheer Béla, Soós József, Bagos Kálmán, bizáki Puky Gyula, Király P. A lovasságnál: Sesztina Jenő a 15. sz. huszárezredtől.

* **Dalestély.** A Debreczeni munkás dalegylet: f. 1898. évi decz. hó 26-án, karácsony másodnapján a »Margit« fürdő dísztermében Keller Sándor egyleti karnagy vezetése mollett Kiss Béla zenekarának közremökódésével Tréfás Tombolával es Tánczcsal egybekötött zártkörű Dalestélyt rendez. Kezdeté este 8 órakor, Beléptijegy személyenként 70 kr. Előre váltott jegy 60 kr.

* **Értesítés.** A városi tanács katonai és illetőségi ügyosztálya Karácsony első napján vagyis folyó 25-én hivatalos órát nem tart. Folyó hó 26-án azonban d. e. 10-től 12 óráig a hivatal nyitva lesz, miről az érdeklődő közönség tisztelttel értesített.

* **Karácsonyfaestély.** Schaf János jóhirű táncztanító 1899 évi december hó 26-án hétfőn, karácsony másodnapján a »Korona« nagyvendéglő tánc-termében táncszal egybekötött zártkörű karácsonyfa-estélyt rendez. Belépti-díj személyenként 1 korona. Kezdeté 7 órakor. Sörrend mint rendesen.

* **Meghívó.** Az 1896-ik évi január hó 1-ső napján a hajdu-szoboszlói kaszinó javára annak termeiben tombolával egybekötött házias jellegű táncestélyre, a melyre kívül czimzett urat és b. családját tisztelettel meghívja. Belépti díj 1 frt. Családjegy 2 frt. Kezdeté 7 órakor. Minden belépti jegy 2 tombolajegyre jogosít. Egy tombolajegy 5 kr. A tombolanyeremények értékes és meglepő tárgyakból állanak. Ételek és italokról gondoskodva leendő.

x **Karácsonykor sokkal kevesebb limlom vásároltatnak** gyermekek számára, ha a szülők csak a nyílt időt vennének maguknak, hogy a híres Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények felettle érdekes és gazdagon illusztrált árjegyzéket átvashassák. Az ebben lenyomatott levelek örvendő szülők és tekintélyes tudósoktól egyhangulag bizonyítják, hogy nincsen jobb és egyszersmind tartósabb játék és foglalkoztatószer, mint a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények: egy tekintélyes svájci pädagogus szöszertint mondta: »A Horgony-Kőépítőszekrények egy egész játékszerraktárt helyettesítenek« és szavait ezzel zárja be: »Csak vigyék be mindegyik házába, amelyben boldog szülők laknak!« Mi azt hisszük, hogy érdemes egy levelező lapot kockáztatni és a Richter F. Ad. és társz cégétől Bécsben I. Operngasse 16. a legújabb illusztrált árjegyzéket bérmentve meghozatni. Miután az új kiadás az új és felette előnyös kiegészítő rendszerek kimerítő leírását is tartalmazza, azért azok is, kik már egy kőépítőszekrény birtokában vannak, az árjegyzék beküldése iránt szintén intézkedjenek.

* **Tejgazdaság.** Minden gazdának volt alkalma tapasztalni, hogy közönséges etetésnél a tehén nem ad elegendő és jó tejet. A gazdák figyelmébe ajánljuk tehát a 45 éve a lehető legjobb sikerrel alkalmazott Kwizda korneuburgi marha tapport, tulajdonos: Kwizda Ferencz János cs. és kir. osztrák és román állategészségügyi szerek udvari szállítója — Korneuburgban Bécs mellett. Ez a marhatappor huzamosabb ideig adandó az eleséggel együtt a tihén elé és megjavítja, szaporítja a tejet.

x **Fontos közlemény.** Néha még a legcsekélyebb étel élvezet is megtermi a gyomorbetegségeket, mely baj már eleinte felbűfögés, hányás stb. által mutatkozik. Mindezen mutatózó betegségek ellen legjobb sikerre használni a dr. Rózsáé balzsamált Fragner B. gyógyszerárban Prágában. Kapható majdnem minden gyógyszerárban.

* **Új találmány.** Legjobb a Fáy-féle rögtön finomító és szépítő arczkréme. Nem zsíros. Ártalmatlan! Higanyt nem tartalmaz. Debreczenben kapható Dr. Rötschnek V. Emil és Tamásy-féle gyógyszerárban, valamint a készítőnél Grósz Nagy Ferencz gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

CSARNOK.

Imádságot küldtél . . .

Imádságot küldtél,
Hófehér papírra
Gombölyű betűkkel
Gondosan leírva.

Esténkiot a te két
Piros ajkadról száll,
Még akkor tanultad
Mikor kis lány voltál.

Imádságot küldtél:
Tanuljam meg én is,
A te imádságot
Legyen az enyém is.

Mindenik betűje
Az Istenet dicséri,
Mindenik betűje
Szent áldását kéri.

Mintha minden szava
— A szívemből szólna,
Mintha édes- anyám
— Tanította volna.

Imádságot küldtél . . .
Összekulesolt kézzel
Nem mulik el este
Hogy meg ne taldanám
Egy forró kéressel:

Legyen mindig ilyen
Nagy a boldogságom,
Maradj mindig az én
Drága gyöngyvirágom . . .

Nem dalolt a madár . . .

Nem dalolt a madár bűvös-bajos nótát,
Csüggedten repült a kopár erdő felett:
Néma hervadás volt szomorú enyészet,
Mikor legelőszőr találkozáim veled.

Mégis úgy érzem: napsugaras nyár van . . .
Ezer madár dalol vígan körülöttem:
Mégis úgy érzem — mi türes-tagadás,
Hogy beléd szerettem, hogy a rabod lettem.

Nem dalolt a madár bűvös-bajos nótát
Mikor bevallottad: te is szeretsz, édes . . .
. . . Kell is enyhe tavasz, ragyogó napsugár
A mi bohó szívünk enyhe melegéhez . . .

ifj. Szilágyi Imre.

Álarczban.

Arnold után németből: **Kalocsa Róza.**

(Folytatás.)

A kegyetlen istennő csak most látszott megérkezni. Leült egy kis szánkószékbe és egy rongyos, elzüllött fickó gavallérosan eléje térdelve csatolta fel korcsolyáit, amik — köztünk legyen mondva — olyan aprók voltak, hogy óraláncon viselhették volna.

Partneremet természetesen nem hagyhattam rögtön a faképnél, hanem illemből még egyszer körülfutottam vele; azután dörmögtem magam elé egy pár szót, melyeket remélem jobban megértett, mint én — és aztán eltávoz-

tám a kis barna kemű lyánkától, hogy Ines kisasszonynak legeslegálázatosabb hódolatomat bemutassam, kérdezyén őt, vajjon kegyeskedik-e velem korcsolyán futni.

Az ám! a kisasszony röviden és hidegen odavetette nekem:

— Köszönöm, ma nem korcsolyázok! Odaintette aat a rablőgyiikos-formát, lecsatolta a korcsolyáit, karjára öltötte, köszöntött engem, aki akár csak a Lót felesége, hadnagyi alakban eötte állottam és ellebegett.

Na, ez már csak világos volt! Tiszta, érthető felelet az én abbéli óhajta-omra, vajha tisztában lehetnék az ő irántam való érzelmeivel!

Még csak kísérletet sem tettem, hogy őt kövessem. Két három perczig is álltam egy helyemben, utána bámulva; aztan meggondoltam, hogy a jégpályán való odafagyásnak is csak keves gyönyörűsége lehet a mi pedig okvetlenül bekövetkeznék, ha még tovább is itt állok mozdulatlanul; lecsatoltam tehát korcsolyámat én is és hazaindultam azzal az érzéssel, hogy ebből csakúgyan elég volt ennyi és többet semmi esetre nem kérek. Elment tőle a guztusom alaposan.

Ma reggel már egy gyönyörű Fra Diavolo öltözködést kiválasztottam az álarczosbáira és úgy magamban már elképzeltem, hogy ennek az uri banditának álarcza alatt megpróbálom elrabolni az én szempemnek fagyos szívét, de most meggondoltam a dolgot és az álarczosbáit kőtörültem életörömeimnek sorából.

— Nem az embernek magát eldobnia, mondtam menetközben olyan hangosan, hogy az utcán egy pár ember visszafordult utánam.

A következő napon szolgálatom annyira igénybe vet, hogy csak estefelé juthatott eszembe, miszerint az én öreg barátommal legalább tudatnom kell szándékom megváltoztatását, mert hiszen társadalmi összejöveteleknél rendesen az én komandírozó hangomra számított és számíthatott, hogy kocsiját előrendeljem, vagy más ilyen lovagias szolgálatok teljesítését.

Ott találtam a lakásszobában egyedül és még e pillanatban semmiféle jel nem mutatott béli előkészületekre.

— Remánylem, nem zavarom önöket a béli öltözködésükben, mondtam kissé feszesen.

A derek öreg hölgy jókedvűen a szemem közé kacintott.

— Nem, Rosenberg, sőt részemről egy kis ravaszsgót is meggyónok megának, hiszen én nem is megyek a bálba! Az én védenchezmet rábíztam Massenburg tábornoknera és

A karlsbadi vízzel végzett kurák alatt, valamint utókúra gyanánt, ugy esen viz, valamint egyéb ásványvizek használata után: a

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legfőbb gyógyvizek
SAVANYU-KUR

Jelenleg már általánosan van alkalmazásban. Rendesen (de thermis. Carlsbadensis tractatus) ugy nyilatkozik, hogy a Giesshübler savanyukut Karlsbad dicsőségére szolgál, s hogy e hely forrásainak gyógyhatását fokozza (Lochner udvari tanácsos monográfiája Giesshübler Puschteinről.)

valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csikos kockázott, mintázott és damaszt stb (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín s árnyalatban stb. Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállítva.

Minták postafordultával.

Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.
Magyar levelezés.

Henneberg G. selyemgyára, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

MENYASSZONYRUIA-SELYEM 65 krtól

14 frt 65 krig méterenként — saját gyáraimból —

megígérték nekik, hogy utánuk megyek, ha jobban leszek. Tudja, fájít egy kicsit a fejem, ezt felhasználtam ürügyül, mert hiszen már kezdettől fogva nem volt szándékom komoly az álarcos bálmenetelre, pedig pompás borsorkányöltékézem van, nézze, ott a székre kiterítve, álarcz, fejkötő minden keszen van, mondom magának olyan ijesztő, hogy minden gyerek elszaladna tőlem! De tudja, nem tessék az nekem, ha olyan vén emberek, a kiknek igazság szerint már a fejük reszkethetne, még Paprika Jancsivá tegyek magokat. A kis Ines azonban — a ki, hogy önmagának eláruljam, — mint eldátanfőle pasztorleány, igazán remek — már M. Ssenburgékhoz ment és ha én nem megyek utána, amit természetesen nem is tezek — akkor a tábornokné magukhoz vi-zi. Így aztán nekem zavartalan éjjeli nyugalmam lesz. Ilyen intrikus tehetséget föl sem tételezett volna, ugyebár?

— Folyt. köv. —

Nyilt-tér.**COGNAC**

Gróf Keglevich István utd.

kiváló jó minősége folytán legnagyobb elterjedtségnek örvend, a kizárólag diszoklevelekkel kitüntett *** Extra, **** és V. S. O. (fine champagne d'Hongrie) jegyű gyarmanyai mindenütt kaphatók.

A czégek vári raktára Ausztria-Magyarországban a legnagyobb és legrégibb szakmában.

Központi iroda: BUDAPEST, Rudolf rakpart 7.

Eladó házhelyek.

A hadházi uton az épülő lovas kaszárnyával szemben levő Patay-féle teleken házhelyek igen előnyös feltételek mellett eladók. Bővebb felvilágosítás nyerhető Dr. Fejér Ferencz ügyvéd irodájában Piacz-u. 43 sz.

60

k. b. 1898.

Árlejtési hirdetmény.

A Kisujszállási közbirtokosság tulajdonát képező s Hajdu megye Csege község határában fekvő mintegy 236 (1200 □ öles) holdat tevő ugynevezett pusztikai részt a jövő

1899-ik év szeptember hó 29-ik napjától kezdődőleg hat esetleg több évi időtartamra is haszonbérbe adja.

Haszonbérleti szándékozók zárt ajánlataikat egy évi bérösszegnek megfelelő 10%-át bánatpénzzel ellátva

Kisujszállás város polgármesteréhez czimezve 1899 évi Január hó 20-ik napjának déli 12 órájáig adhatják be.

Kisujszállás, 1898. Deczember hó 21.

Szőlősgazdák figyelmébe.

Jó minőségű hasított és hegyezett tölgy szőlőkaró, valamint fűrészelt és gömbölyű fenyő karó a szokásos összes hosszúságokban minden vasúti állomásra szállítva **jutányos áron kapható**

Péterffy Benónél,

Debreczenben, Egyháztér 13. sz.

Schaf János

táncziskolája

Csapó-utca 17. sz. a. a »Korona« című tánczteremben, tanítványokat elfogad bármely időben, magán tanulókat nap-pali órákban fogad.

Kívánatra külön colont is rendez táncztermében vagy háznál is.

Ajánlja táncztermét:

Bálok, lakadalmak s más ünnepélyek megtartására.

Lakás: ugyanott.

Előfizetési felhívás**Képes Családi Lapok**

szépiroda mi és ismeretterjesztő képes hetilapra

A »Képes Családi Lapok« olyan szellemben és irányban van szerkesztve, hogy ifjú és öreg külön s együttvéve élvezettel olvashatja.

A »Képes Családi Lapok« minden évben négy külön beköthető regényt ad ingyenes mellékletül előfizetőinek.

A »Képes Családi Lapok« borítéka szellemes és szórakoztató csevegések, illetve kérdések és feleletek tárháza és így az előfizetők díjlanul közölhetik gondolataikat az »Előfizetők postája«-ban.

A »Képes Családi Lapok« előfizetési ára a »Hölgyek Lapja« című divatlappal és a külön beköthető »Regénymelléklet«-tel együtt:

Egész évre	6 frt — kr.
Félévre	3 frt — kr.
Negyedévre	1 frt 50 kr.

A »Képes Családi Lapok« annak, a ki az előfizetési összeget és azonkívül még 80 kr. csomagolási és postaszállítási díjat egyszerre beküldi, elismerésül még külön 4 legújabb regényt küld ingyen és bérmentve.

A »Képes Családi Lapok« mutatószámokat ingyen és bérmentve küld mindazoknak, a kik eziránt — legczélszerűbben levelezőlapon — hozzáfordulnak.

A »KÉPES CSALÁDI LAPOK« kiadóhivatala
Budapest, V., Vadász-utca 14, (Saját házában.)

6

huzásra érvényes ujságíró sorsjegy

ára csak

1 korona.**Főnyeremény****100.000**

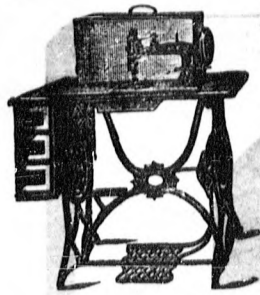
korona ért.

5 nyeremény a **20.000** kor. stb. stb.**Huzás jövő héten Szerdán.**

Sorsjegyeket ajánl:

Alföldi tak. pénztár. — Debreczeni ipar és keresk. bank. — »Debreczen« kiadóhivatala.

A téli időnyre nélkülözhetetlen minden kerékpárosnak a legjobb Kolombus kerékpár állvány, darabja 1 frt 60 kr.

Legalkalmasabb
Karácsoni és újévi
ajándék.

Kerékpárokat téli gondozásra vállalunk.
Gondozási díj 3 frt.

SCHWEITZER TESTVÉREK

DEBRECZEN, Piacz-utca 56. szám. (A megyeháza mellett.)

Ajánlunk:

Minden rendszerű
varrógépeket
családi és ipari használatra.

Eredeti amerikai Singer karikahajós, Howe, körhajós- és Cylinder-Elastic rendszerű, különleges hímző- és gomblyuk-varrógépeket, fehéremű, férfi- és nőiszabó, nyerges, kalapos és szíjgyártó munkákhoz.

Kerékpárokat,
elsősorban
angol és német gyártmányokat
Hölgyek és urak
részére, meglepő hasznos szabadalmakkal védett
ujjításokkal.

Kényelmes részletfizetésre is a legalsó gyári árakban.

Videkről hozzánk beküldött javításokat gyorsan és pontosan intézünk el.

Arjegyzéket kívánatra bérmentve és ingyen küldünk. — Ügynökök fix fizetés és magas jutalék mellett felvételnek.

Minden rendszerű varrógép- és kerékpárokhoz illő alkatrészeket raktáron tartunk.

Mechanikai varrógép- és kerékpár javító-műhely.

Minden rendszerű varrógépeket és kerékpárokat a lehető legolcsóbb árban, szavatosság mellett, jól javítunk.

500 Forintot

fizetnek annak, aki **Bartilla-fogvizének** használatát mellett, üvege 35 kr., valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büzlök (Csomagolásért külön 10 kr.) **Bartilla A. örökösai (E. Winkler) Wien, 19/I. Sommergasse 1.** Kapható Debreczenben: **Mihalovits István** a „Kigyóhoz” címzett gyógyszerárban. Határozottan kérjük **Bartilla-féle fogvizet.** Hamisítók feljelentéséért jó díjazás adatik.

1560 v. k. szám.
1898.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. bíróságnak V. 1/389/5. 1898.P. számú végzése folytán közhírré tételük, miszerint Weinberger Lajos, debreczeni lakos részére Spitzer Jakab és Spitzer Mór, alpererektől 900 frt tőke, ennek 1896 évi július hó 15-ik napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 31 frt 62 kr. perköltség erejéig 1897. vi november hó 17-en bírósággal lefoglalt és 400 frtra becsült O. II. 1. számúval jelzett imaházi szék, ingóságok **1898. évi december hó 30-án d. e 9 órakor** kezdetét veendő és a debreczeni status quo izr. hitközség jegyzői irodájában megartandó nyilvános bírósági árverésen, a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénz fizetés mellett, szűkeg esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Debreczen, 1898 évi december hó 10-én.

Török Péter.

bírói kiküldött.

DIVAT SZALON

divat és szépirodalmi közlöny.

Szerkeszti:

Fanghné-Gyujtó Izabella és Szabóné Noga Janka.

Az 1896-iki berlini nemzetközi kiállításon az arany éremmel kitüntetve.

Divat Szalon megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Diszes, elegáns kiállítása s különösen művészies kivitelű színes divatcímleppje által disze minden szalon asztalnak.

Divat Szalon ingyen mellékletével, az **ÚJ GYERMÉK-DIVATTAL** együtt 44-48 oldalra terjed.

Divat Szalon a-onkívül, hogy divatképei az uralkodó divat tükre, folyton közöl képeket Párisból, Londonból, Berlinből is. S ez által az idegen divatlapokat feleslegessé teszi.

Divat Szalon rendszeresen közöl egyszerűbb toletteket is és módot, utasítást nyújt a hölgyeknek arra, hogy ruháikat takarékosan s mégis csinosan, otthon készíthessék s enek megkönnyítésére minden 2-ik számhoz szabás-ív van mellékelve

Divat Szalon minden előfizetőnek mérték után **ingyen** készített szabásokat, ez oly kedvezmény, melyet egy divat-lap sem nyújt.

Divat Szalon kézimunkái változatosak, a rendszer használatra szánt hímzésektől kezdve a legtrikább, legdivatosabb új kézimunkáig mindent bemutat s érthetően tanítja.

Divat Szalon szépirodalmi része oly dúsz, érdekes és változatos, hogy minden más szépirodalmi lapot pótol. Munkalársai közt ott van irodalmunk minden jelese és gondot fordít arra, hogy a nők lapjába tehetséges, kedvelt írások is gyakran irjanak. A lap szeleme mindig tisztességes. Keresi a szépet, a nemesítőt s kizár minden frivol közleményt. Lapunkat fiatal leányok is bátran olvashatják.

Divat Szalon számról-számra mutatja be **kiválóbb hölgyek arcképeit**, a művészet, irodalom s a jótékony nevezetesebb nőalakjait.

Divat Szalon állandó rovatot tart **kérdések és feleletek** közlésére. E rovat minden előfizetőnek teljesen díjtalanul áll rendelkezésére.

Divat Szalon előfizetési ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 krajczár.

Divat Szalon kiadóhivatala kívánatra bárkinek küld mutatványszámokat ingyen és bérmentve

Divat Szalon kiadóhivatala Budapest, Gizella-tér (Haas-palota.)

DIETRICH ÉS FIA

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓK

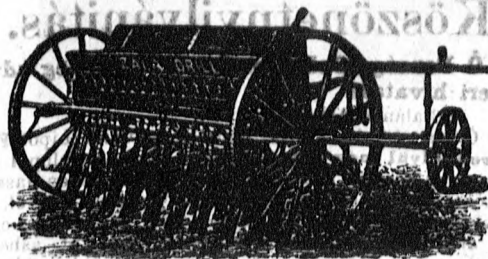
TEA, RUM ÉS COGNAC NAGYKERESKEDŐK. FINOM LIKÓRÖK GYÁRA.
BUDAPEST, IV., RÉGI POSTA-UTCZA 10

közvetlen behozatalú valódi

BRAZILIAI RUM-ja.

Kapható: A bizományi raktárban Félégyházi János úrnál, továbbá: Havas József, Roth Antal, Koncsek Geza és ifj. Rózsa Lajos uraknál.

Weiser J. C. mezőgazdasági gépgyára Nagykanizsán.

ZALA-DRILL sorvető-gépünk, a melynek elmes ujtásait a nagy közönség már jól ismeri, nem szorul külön dicséretre, minden eddigi kiállításon az első díjat nyerte úgy 1897. október 1. a kishéri nemzetközi vetőgép versenyen az állami arany éremmel lett kitüntetve,

a Maros-vásárhelyi kiállításon és a Hód-M. Vásárhelyi vetőgép versenyen az első díjat, arany érmel nyert, továbbá figyelmébe ajánlom a gazdaközönségnek egészen

aczelből készített

Sack rendszerű egy és két barázdás ekéinket,

a melyek kiváló anyagból készítve hasonlíthatatlanul tartósabbak minden eddigi gyarmánynál.

Raktáron tartunk: Szecska-vágó, répa-vágó, rosták ezenkívül minden talajművelő gazdasági eszközöket.

Debreczenben, Szikszay-ház a főtözsde udvarán.

Klein Jakab,
üzletvezető.

Egy női divatterem

még teljesen új berendezése a benne levő áruval vagy külön-külön szabad kézből

jutányosan eladó.

Értekezhetni:

özv. Péntek Gizellával

Debreczen, Battyányi-utca 2. szám.

Eladó ház.

A Burgundia utcái 13-dik sorszámú ház, mely üzlet helyiségnek is alkalmas, igen előnyös föltételek mellett szabadkézből eladó.

Értekezhetni felőle Bethlen utca 50. szám alatt a háztulajdonossal.

Hatóságilag engedélyezett

végkiárúsítás.

Fekete és színes Ruha-szövetek, selymek, Cretonok, vellesek, Vászna, Kanavász, függönyök, Paplanok, Asztal-neműek.

Karácsonyi és Újévi

ajándék-tárgyak.

Kötények, Kendők, Esőernyők, nyakkendők, inggombok, Himzések, szallagok és bélés áruk

a beszerzési áron alul is minden elfogadható áron eladtnak.

Tisztelettel

Besenczky Kálmán,

a »Bika« szállodával szemben.

!! Meg csak e hó végéig !!

Mily elkerülhetlenül szükséges

a szőlő permetezések

az elmúlt évadban bizonyult be, midőn csakis a permetezett szőlők nem mentek tönkre.

Ennek elérhetésére legjobbnak bizonyult

Mayfarth Ph. és Társa

szabadalmazott

önműködő

„**Syphonia**“

szőlővessző és növénypermeterzője

mely az oldatot szivattyúzás nélkül önműködően a növényekre permetezi

Ezen permeterzőkből már

sok ezer van használatban, és számos dicsérő bizonyítvány mutatja kitünőt voltát valamennyi egyéb rendszerrel szemben.

Ábra és leírás rendelkezésre áll

MAYFARTH Ph. és Társánál

mezőgazdasági gépgyárak, külön-gességi gyár borsajtok és gyümölcs-értékesítési gépek részére

Bécs. II/1, Taborstrasse 76 sz.

Arjegyzekek és számos elismerő levél ingyen. Képviselők és ismételadók kívánatosak.

KWIZDA FELE Restitutionsfluid

Már 35 év óta az udvari istállóban és a nagyobb katonai és polgári istállóban erősítésül nagyobb társadalmak előtt s az erők visszaszerzésére farsztó menetek után az idegek merevsége s nyílalások esetében, trainirozásnál a lovat rendkívüli munkabírássá teszi képesé.

Főraktár: 1.

Kwizda Ferencz János

cs. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi udvari szállító.

Kerületi gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett.

Eladó:

Teljes temetkezési intézet, ehhez tartozó összes berendezési tárgyak, mint több diszes és egyszerű nyitott és üveges gyászokcsik, különféle díszgyenyruhák, lótolak, lótarok, gyertyatartók valamint mindennemű posztó-felszerelések

jutányos ár, kedvező fizetési feltételek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

HOHENBERG FERENCZ

arany és ezüst zsinór, paszomány és gombkötőgyáros. Temetkezési-intézetek teljes berendezője.

Budapest, VI Nagymező-utca 46.

(saját ház.)

Arjegyzekek, rajzok, költségvetések, kívánatra ingyen és bérmentve!

Legolcsóbb karácsonyi ajándékok
Löfkovits Arthur órás és ékszerésznél
 DEBRECZEN, Főpiacz, kaphatók.

Legolcsóbb és legexzisztensőbb
karácsonyi ajándék
 egy

Ujságírók-Sorsjegye

melylyel
1 korona
 árért

egy
100.000 koronás
 és öt 20.000 stb. koronás nyereményt lehet nyerni.

Az összes nyereményeket a készletesség 20%
 levonással kívánatra készpénzben vissza-
 váltja. Minden sorsjegy utánfizetés nélkül
 mind a 6 húzáson játszik. * * * * *

Huzás visszavonhatlanul 1899 évi január hó 4-én.

Sorsjegyeket ajánl:

a Budapesti Ujságírók Egyesületének sorsjáték-kezelősege
 IV. Kossuth Lajos-utca 1. sz.
 Alföldi tak. pénztár. Debreczeni ipar és keresk. bank.
 „Debreczen” kiadóhivatala.

RICHTER-féle HORGONY-PAIN-EXPELLER
 Linimentum Capsici compos.

Ezen hírneves háziaszer ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomosillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagzaggatásnál és meghűléseknel és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapestben**. Bevásárlás alkalmával igen óvatossá legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódi utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és TSA., csász. és kir. udvari szállítók, RUDOLSTADT (Thüringia).

Köszönetnyilvánítás.

**Ó Fensége Salvator Lipót főherceg udvar-
 mesteri hivatala**

Allalános Asbestáru-gyár.
 Ó császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főherceg rendkívül meg van elégedve az asbesttalpallal bélelt cipőkkel. Ó Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta a cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknel. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a c ípésznel s aztán küldjék ide.

Hisszük, hogy a vadász cipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szaloncipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án. **KRAHL**, huszárkapitány.

Ma yarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor ur!
 Az asbestbetéti cipők kitünőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lá fájásom, úgy hogy — azt hiszem — labbjom semmi további orvoslást nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni
 Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én tisztelő hiva
WEKERLE SÁNDOR.

Nincs többé lábfájás!

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedves-
 ségtől és meghűléstől.

Sem tyukszem, sem izzados láb, sem bő-
 kemenyedés, sem labdaganat sem labegés.

Rövid idej viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Hügyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbesttalpbéléssel látja el.

Kettősvastagságú 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr.,
 homoktalp 40 kr., **gyermekeknek fele.**

Az asbesttalpbélés kitünőségét legjobban bizonyítja, hogy a csász. és kir. **Hősök hadseregének és a m. kir. honvédségnek** eddig **22500 p r** szállított.

Széküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospec usok és köszö-
 netnyilvánítások ingyen.

Vízmenteladoknak megfelelő árengedmény.

ÁLTALÁNOS ASBESTÁRU-GYÁR BETÉTI TÁRSASÁG
 BUDAPEST.

Köztudomasu dolog, hogy a Richter-féle

Horgony-Kőépitőszekrény

a gyermekek kedvencz játéka.

Ez csaku van az egyedüli játék, mely gyermekek figyel-
 mét tartósan leköt és ezért egyhamar nem kerül sübba.

Emiatt a legolcsóbb ajándék és magas neve-
 lési értéke és jeles kivitelénél fogva egyuttal a legelőkelőbb ajándék is.

E yáltalában a le exzisztensőbb, amit gyerme-
 keknek játék és foglalkoztatószerül ajándékoz-
 hatunk. Az új 28 sz. szekrény mely tartalmaz:
 258. Horgony-épitőkővet, 14 mintafüzetet, 11
 metszet-füzetet, 10 lap alakrajzot, 11 herakás
 i talapot, 2 alaptervet stb. és melynek ára
 1.7 korona, kétségtelenül a legnagysszerűbb
 ajándék amit gyermekeknek adhatunk.

A horgony-Kőépitőszekrények 40, 75 és 90
 egész 0 lly és azon felül: áron minden na-
 gyobb játszószertületben kaphatók és a valóság
 jeléül „Horgony” védjeggyel vannak ellátva.
 Minden Kőépitőszekrény „Horgony” védjegy nél-
 kül kevesebb értékű utánzat, melyet keményen
 visszautasítunk.

Uj, diszes képes ár-
 jegyzékünket kívánatra
 ingyen és bérmentve
 beküldjük.

Richter F. Ad és társa

első oszt. magyar. csász. és kir. szabadalmazott Kőépitő-
 szekrénygyár.

Iroda és raktár: I. Operngasse 16. **BÉCS** Gyár: XIII.
 Hietzing.) Rudolstadt (Thüringia) Olten, Rotterdam, Lon-
 don, New-York, 215 Pearl-Street.

A legjobb ellárási házi szer, a jó emésztés elősegítésére, a vértök tisztítására és tiszta állapotban való fontartására (alapfűtél az egészség fontartásához) mint a gyomor-béljok gyors és biztos ellátására p. u. étvágyhiány, savanyú felbűlés, fel-fúvás, hányás, test és gyomor fájdalmak, gyomorgörcs, a gyomor túlterhelése ételakkal, bonyalkodás, vértululás, aranyeres bajok, női betegségek, bőrhurut, a 40 év óta elismert

Biztos gyógyszer mindenféle gyuladékok, sebek és gyógyulások ellen. Ezen kenőcs biztos eredménnyel használható a női emelő gyuladása, a tej tejsodó-ványonál, véráramlatoknál, genyves fakadékoknál, pokolvarnál, körmögőknél, az úgynevezett köröm-főrgőknél, elkeményedéseknél, felgyulladásoknál, mirigydaganatoknál, zsírdaganatoknál, érzéketlen tagoknál stb. az 50 év óta elismert

Dr. Rosa-féle életbalzsam PRÁGAI HÁZIKENŐCS

Fragner B. gyógyszerháza Prága 203-III.

Az egészség fontartására, az életnedvek a ennek folytán a vértök tisztítására és tiszta állapotban való fontartására egy biztos világhírnévű, elismert népházi szer.
1 üveg 50 kr dupla üveg 1 frt, postán 20 krral több.

A felgyulladás fájdalom nélkül járulnak a kenőcs hatására mellett.
1 dohoz 25 és 35 kr., postán 6 krral több.

Óvás! Mindenki kérje csak az eredeti készítményeket, a Fragner B. gyógyszerháza Prágában, és figyelje, hogy az összes csomagolási részek a Dr. Rosa-féle balzsamról, a mellé álló gombóliu védjeggyel van ellátva, és pedig az összes csomagolási részek a prágai házi-kenőcsnek a mellé álló három szegletes védjeggyel van ellátva.

Mindenki, a ki nekem egy hamisítást jelent, egy jutalmazást kap!
Elismerő iratok százal bárkinék betekintés végett rendelkezésére állanak.
Baktár Török J., Egger A., Thalmayer és Seltz, és Kochmeister utóda gyógyszerészeknél Budapesten, és Debreczenben Dr. Rotschnek V. Emil és Mihálovits István gyógyszerészeknél.

A készítő főraktára **Fragner B.** a fekete sas gyógyszerháza Prágában a Spornér-utóza sarkán 203. sz.

Postaküldés azonnal.

Serravalló-China bora

orvosi tekintélyek, mint udv. tanácsos. Dr. Braun udv. tanár Dr. Drasche tanár, udv. tan. lovag. Dr. Kraft-Ebing tanár, Dr. Monti tanár, lovag dr. Mosetig-Moorhof tanár, Dr. Neuse tanár, Dr. Schanta tanár, Dr. Weinlehner tanár által sokszor felhasználva és legjobban ajánva.

(Gyöngék és lábbadozóknak.)
Ezüst érem:
XI. orvosi congressus Róma 1894.
IV. Gyógyszerek és Chemiai congressus Nápoly 1894.
Arany érem:
Kiállítás: Venécia 1894., Kiel 1894., Amsterdam 1894.
Berlin 1895., Páris 1895.

Több mint 700 orvosi elismerés.
Ezen kitűnő, új életet gerjesztő szer, kitűnő íze miatt különösen gyermekek és asszonyok által kellemesen használhatók. 1/2 literes üvegekben a frt 1.20, 1 literes üvegekben a frt 2.20. Kapható minden gyógyszerházaiban.

Serravalló gyógyszerháza Triesztben, gyógyszerük nagyban zétküldése. Alapított 1848.

"COLUMBIA-DRILL"
Legjobb sorrelőgépek, borenak, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, gaskók, öfő-malmok, egy-kétes szecskavágók, két- és háromszárú elők és malmok, minden egyéb gazdasági gép.

"COLUMBIA-DRILL"
Legjobb sorrelőgépek, borenak, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, gaskók, öfő-malmok, egy-kétes szecskavágók, két- és háromszárú elők és malmok, minden egyéb gazdasági gép.

"COLUMBIA-DRILL"
Legjobb sorrelőgépek, borenak, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, gaskók, öfő-malmok, egy-kétes szecskavágók, két- és háromszárú elők és malmok, minden egyéb gazdasági gép.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH mezőgazdasági gépgyárak
BUDAPEST, Váci-körút 63. sz.
Képviselet és bizományos raktár **BAUER és TÁRSA** czégnél Debreczenben, II. Péterfia-u. 73. sz.

A nagy Krach!

New-York és Londonban az európai állatokkal sem hagyták érintetlenül és ebből kifolyólag egy nagy ezüstáru gyár indíttatva érezte magát, hogy összes készletét csakis a munkadíj csekély megtérítése ellenében elárulja. Fel vagyok hatalmazva, ezen megbízást eszközölni. Ennek folytán **6 frt 60 kr-ért** küldöm bárkinék a következő tárgyakat:

- 6 darab legfinomabb asztali kés valódi angol pengéhsí
- 6 darab amerík. szab.-ezüst-villa egy drból állólag,
- 6 darab amerík. szab.-ezüst-evőkanál,
- 1 darab amerík. szab.-ezüst-kávéskanal,
- 1 darab amerík. szab.-ezüst-levesméro,
- 1 darab amerík. szab.-ezüst-tejméro,
- 1 darab amerík. szab.-ezüst-tojástóro,
- 1 darab angol Victoria-aljtányér,
- 6 darab hatáfos tábla-gyertea tartó,
- 1 darab teaszóro,
- 1 darab legfinomabb cukerszóro.

44 darab összesen 6 frt 60 kr.
A fenti 44 darab ezélt 40 frtba került, és most ezen tárgyak **6 frt 60 kr.** leszállított árban kaphatók. Az amerík. szab.-ezüst teljesen fehér ércz, mely az ezüst színt 25 évig megtartja, s ezért jótállás vállalatik. Bizonyítékul annak, hogy ezen hirdetés **hiteles nem szédélgés,** kötelezem magamat, mindenkinek, kinek az áru nem tetszik, kifogás nélkül az összeget visszaadni, ép ezért ne mulassa el senki a kedvező alkalmat megragadni, hogy ezen remek garnitúrát megrendelje, mely még azon kívül igen alkalmas **pompás karácsonyi és újévi ajándék** is, úgy mint minden jobb hástartáshoz. Kapható csak **A. HIRSCHBERG'S**

Hauptagentur der vereinigten amerik. Patent Silberwaaren-Fabriken
Wien, II., Rembrandstrasse 198 — Telephon 7114. sz.
Zétküldés a vidékre utánvét, vagy az összeg előleges beküldése mellett.
Tisztítópor hozzá 10 kr.
Valódi csak az itt látható védjeggyel (egészségi ércz)
Kivonat az elismerő iratokból
Küldeményt megkaptam és avval igen megvagyok elégedve, kérek még egy remek garnitúrát 6 frt 60 kr-ért
Kolozsvár, 6 exell. Bánffy báróné.
A küldeményt megkaptam és igen meg vagyok vele elégedve.
Gáád, 1896. szept. 1.
C. Chotek-Gudenus grófné.
A mintával nagyon meg vagyok elégedve és kérem az egész collectiót.
Sopron, Marschal báróné.

Karácsonyi és Újévi ajándékokul

Arany, ezüst ékszerek u. m. arany függők, karékek, gyűrűk, brillánt, gyémánt, opál stb. kövekkel, arany és ezüst óraláncok. Továbbá mindennemű, arany, ezüst, tula, nickel, acél, férfi és női valamint fali, inga, ebédlő, salon, luxus és ébresztő órák nagy választékban jutányos áron kaphatók

Rónai Géza

ékszer és óra üzletében (Széchenyi-u. 1. sz.)
Óra és ékszer javítások gyorsan jutányosan jótállással.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

K. Tóth Samuel
 műszerteljes, Debreczen, Bazártól.
 Ajánlja saját készítményű pipaszár-
 jait valódi borostyánnal és szarvhegy-
 szopókával. Nagyválaszték tajt és fa-
 pipákból. Seta pácizákból.
 Schack és Domino játékokból
 jutányos árban.

**Karácsonyi és ujévi
ajándécul**
 mindennemű arany, ezüst, tula, nickel
 és aczél, férfi és női u. m. fali inga,
 Gonsol, Salon és ébresztő órák nagy
 választékban kaphatók
KURIÁN GYULA
 óra üzletében,
 Főpiacz, (Biedermann-palota.)
 Javítások gyorsan és jutányosan
 jótállással.

Legtartósabb,
 legújabb és legolcsóbb
Frank Rezső
 ruhák
 Debreczen, "Hungária" kávéház
 mellett, az idény előhaladása
 miatt olcsó árak.
 Feltűnő olcsó árak.

Legszebb
ajándék-tárgyak
 arany- és ezüstneműekben
 olcsó árakban kaphatók
 karácsony és ujévre
Blau Lipót és Fiai
 utóda
 ékszerésznél, Debreczen.

Félárban kapni
 férfi, női és gyermek cipőket, csiz-
 mákat, kalapokat és sapkákat. Nyakken-
 dők, alsó Jäger ingek, nadrágok, keztyűk,
 blousok, flu öltönyök, esernyők, pénz- és
 szivartárczák. Albumok, plüsch necesair, em-
 lékkönyvek, parfümek, valódi tajtékpipák és
 szipkák, vásznak, szőnyegek félárban
Weinblum Jakab
 kézmű, uri és női divat üzletében,
 Debreczen,
 Főpiacz, a főútszde
 mellett.

Hatóságilag
 engedélyezett
végkiárulás
 folytán
feltűnő olcsón
 lehet vásárolni
ROTT L.
 női divat és felöltő
 üzletében.

**Uj órás
és ékszerész üzlet.**
 Ujjonnan nyitott üzletben elvállalok
 mindennemű arany, ezüst ékszerek és
 zsebórák javítását, tajtékpipák fedelezé-
 sét, ékkövek betételét és vénőki mun-
 kákat mérsékelt árszámítás mellett
 Azonnali megrendeléseket elfogadok,
 azokat gyorsan és pontosan eszközölöm.
PINTÉR GUSZTÁV
 órás és ékszerész, Debreczen,
 Szt.-Anna-útelőtti Teleky-
 utca 2.

Alkalmas és czélszerű
 karácsonyi és ujévi ajándéknak
 kitűnő szövetből készült
**férfi, gyermek és flu
öltönyök**
 igen olcsón kaphatók
Braunstein Ignác
 kész ruhák üzletében, főpiacz, a
 Bika szállodával
 szemben.

**Szücsmunkák,
szörmegallérok, bundák
kijavítását és átalakítását
olcsó árak mellett
elvállal**
RÓZSA LAJOS
 női divat-terme
 DEBREOZEN, Kistemplom-
 bazár.

Borhamisítások
 közepette, jól esik constatal-
 tatni, hogy az
 „Országos központi mintapincze“
BORAI,
 melyek a földmiv. m. k. ministerium
 felügyelete alatt állanak, mindenkor
 feltétlenül megbízhatók.
 Elárusító Debreczen és vidéke
 részére
KONTSEK GÉZA
 Kossuth-utca.

A legszebb
**női felöltők,
blousok,
női kalapok,
báli belépők**
 a Párisi Divat Áruházban
 bámulatos olcsó árban
 beszerezhetők.

Meglepő olcsó
 férfi és női divatcikkkek, fehér-
 neműek, nyakkendők, Jäger alsó ingek
 és nadrágok, harisnyák és zseb-
 kendőkben stb.
Marton Gyula
 Debreczen, Bika szálloda
 Legnagyobb
 keferaktár mellett.

Férfi szabó üzlet, bel- és
 külföldi szövetek nagyválasztéku
 raktára.
Prelovszky András
 Debreczen, Kossuth-utca.
 Elvállal a legújabb szabásu angol és frauezia
 divat szerinti **polgári öltönyöket,**
magyar diszruhákat és vasuti
 egyenruhákat, pápi reverendákat, palasto-
 kat és fővegeket stb. a legjutányosabb
 árak mellett pontos időre eszközöl.
 Gyászöltönyöket, valamint vidéki
 megrendeléseket 24 óra alatt
 készítik.

Melyik a
 legjobb szépitőszert?
MOLLITERGIN,
 mely puhává, fehérré, üdévé teszi az
 arcz és kéz bőrért, nem zsíroz s tel-
 jesen ártalmatlan.
 Halkása meglepő gyors.
 Egy üveg ára 1 korona.
MIHALOVITS I.
 Kapható
 a „Könyv“-hoz csimelt gyűjtemény-
 tárában Debreczen.

A „DEBRECZEN” KARÁCSONYFÁJA

1898. december 24.

Karácsony.

— 1898. —

Irta: Csengey Gusztáv.

Óh szép Karácsony, boldog ünnep,
Családok édes ünnepe,
Rakott fenyőfád óh hogy várja
Sok házad annyi gyermeke! —
Üdvöd' ma nyerte a világ, hogy
Meváltsd a büntől életünk'...
Ki jöttöd oly epedve várjuk,
E napra mit hoztál nekünk?...

Az a sokféle szép ajándék
Vajjon tetőled jö-e hát?
Te jársz-e szerte szét a földön
Megrakni csillogón a fát?...
Hiszen csak játszik a kegyes sziv —
A gyermek oly könnyen hívő!
Neved mögé rejtőzik el, ki
Ajándékot hoz, a szülő.

Nehéz multjára a magyar nép,
E nagy gyermek, ha visszanez:
Im három évtized szülője
Mit nyújt — a nagy kibékülés?
Kegyes mosolylyal biztatá ez;
Bár megkötötte ép jogát,
De csillogott egy-egy karácsony,
S meghozta több ajándokát.

Könnyü filigrán ékszer az mind;
A híres arany szócska „és”
Meggzabni a jogos viszonyt a
Két fél közt még mindig kevés.
Közös a háztartás, belőle
Tied a soványabb falat;
A tejfelt mindig ők szedik le,
Neked csak a savó marad.

Honvéded is van — ágyu nélkül! —
Amott a teljes hatalom;
Intézed ön állón sorsod, ha
Engedi felsőbb sugalom.
De pénzed — az jó, többet áldozz,
A másik fél javára bár;
Igy majd csak elvész, elmosódik
A régi büszke ideál!

Ez nem az égi várt karácsony,
A nemzet nagy karácsonya;
A szemfényvesztő csillogó fény
Egy nagy hazugság alkonya.
Óh jöjj le hozzánk, igaz Ige,
Derüljön a te hajnalod!...
Ki jöttöd égi karral zengi,
Hadd halljam üdvözlő dalod.

Amit te hoztál a világra,
Az nem a lopott fényü hold;
Üdvöd a termő, éltető fény,
A szabadságnak napja volt.
Ne üzze játékát neveddel
A csalfa három évtized;
Ébredjen a nép öntudatra,
Mely türve áldoz és fizet.

Igaz megváltó, jöjj te hozzánk,
Hozd el a nép igaz javát!
Ki szent haraggal megtisztítád
A nagy Sionnak csarnokát:
Karácsonyunk ajándékául
Fondd meg kemény korbácsodat —
Jer, alkotmányunk templomából
Kergesd ki a kufárokat!

Karácsony.

Irta: Szent-Imrey György.

A szent hajdankorba szállunk a képzelet
szárnyain most, midőn isteni megváltónk szüle-
tésének — az ige testbe öltözésének — emi-
két magasztos érzésektől áthatott szívvél ünne-
peljük. Feltűnik e pillanatban lelki szemünk
előtt a bölesek és pásztorokat vezérlő csillag
a melynek fényét az évek századai sem bírták
megsemmisíteni. Jézus az egyetemes társadalmi
reform megteremtője. Az ő világrajövetelével
kezdődik az emberiség erkölcsi életének fényes
nappala. Előtte az emberiség vallásos élete
leírhatatlanul sivár és meddő volt. Megmozdult
ugyan némelyiknél valamely magasabb s iga-
zabb hiányát érző sziv; de az igaz alapot, az
okok mélyén elmélő prófétái s költői sem tud-
ták megtalálni. Az isteni eszményekért s az
embert a nemzetiségek kötelékeiből kiemelő
magas célokért való lelkesedés csak mulékony
sziporkázó láng s nem oly biztos fény volt, a
mely vezethette volna az embereket a földi
életnek keserű csalódások vérző tövisével
gazdagon hintett utain! Az értelem számos
ketelyek által zaklattatott s nem volt képes
kikiáltani azon új, magas és örökké érvényes
fogalmakat az Istenről, az emberről s a világ-
egyetemről, melyeknek derűjében önmaga tel-
jesen megnyugodhatott — s a kedély is átme-
legedhetett volna új eszményei érzetében.

Ekkor tűnt fel a ragyogó csillag, mely
isteni fényével szétoszlatta a lélekre borult szá-
zados éjnek setétségét s föltűntette az eget és
földet igaz világitásban. Fájdalom; a mai er-
köstelen s beteg kor, a mely hemzseg a
kigyóbölesektől messze távolodott egyedül
erkölcsi eszményképétől: a „Krisztustól”. A
Krisztus valódi és tiszta tudományának, lega-
lább a közéletben ez ideig még abcjét is alig
ismerjük. Oh ha a Jézus isteni lelkének és
tiszta tudományának megfelelő volna társadal-
munk! Vajjon volnának-e annyi botrányos s az
emberi nevet lealacsonyító cselekedetek, me-
lyekkel politikai és köztársadalmi életünkben
lépten-nyomon találkozunk? Vajjon az embe-
rek magasztalának-e oly erkölcsi szörnyete-

geket s barátkoznának-e velük, kik egy egész-
séges társadalomban közmegvetés tárgyai len-
nének? Vajjon nem a bajvívásra kihívót vet-
nék-e ki a Krisztus szellemétől áthatott társa-
dalomból?

A társadalom betegségét ifjainknál is ta-
pasztalhatjuk, akik éppen hivatva volnának
a jövőben a kor bajait meggyógyítani! A mai
kor az, amelyre legjobban illenek az Ur eme
szavai: „a mily távol van az ég a földtől; oly
igen távol vannak az én utaim a ti utaitoktól.”
Azért ne féljünk! A kételkedés ne lobogtassa
virrasztó lámpásainkat; munkálkodjunk törhet-
len lélekkel s felelmet és akadályt nem ismerő
erkölcsi bátorsággal a keresztyénség isteni
elveinek diadaláért.

Jézus tudományával csapjuk meg bátran
a világi bajok és kísértetek zúgó vizeit s azok
különbválnak s mi átmehetünk, az ijesztő mély-
ségekben. Az élet ezer talányának vizsgálatánál
s csalódásai között se veszítsük el hitünket
az emberiség jövőjében! Mennél bölcsőbb
valaki, annál bámulatosabbnak fogja találni a
természeti és erkölcsi rendet s annál nagyobb
megnyugvásra bír emelkedni! Tántoríthatlan
reményem van, hogy el fog jönni az a kor,
a mikor teljesülni fog a mennyei kar által
énekelt s az isteni engesztelődést tolmácsoló
ízenet: „dicsőség a magasságban Istennek
s békesség e földön és emberekhez jóakarát.”
El fog jönni az az idő, a midőn a hit és
dicsőség magas bércein járva is meghallgat-
juk azon titkos szavát lelkünknek, a mely
magasabb rendeltetésünkre való emlékezésünkre
s Isten imáadására serkent bennünket. Oh csak
jönne el az az idő, a mikor az élet ezer
egymásba ütköző érdekeit kiegyenlitené a
tiszta szívből származó szeretet, a midőn át-
érezhetnők a költő eme szavait:

„Ah jól teszek... értem, mi jó, mi isteni,
A megsebhedt szívek baját enyhíteni;
Ha részvevőn forgok nyomor s inség körül
A másnak szánt öröm saját keblemben gyül.
Mert jólteves által föld a menyinyel rokon
Van istennek képe a romlandó poron.

(Tompa M.)

Ily gondolatokkal ünnepeljük meg Meg-
váltónk születésének évfordulóját. Ne kétel-
kedjünk, ha a világ és az események sülyedni
látszanak is, hogy e kétségbeesést igazolják,
mert az emberiség mindamelllett halk, de biz-
tos léptekkel halad nagy célja felé! Ámbár
szomorúan kell tapasztalnunk, hogy majdnem
minden politikai küzdelemben a vezérbot silány
emberek kezébe kerül s minden kormányvál-
tozáskor a társadalom egyik csoport önző
kezeiből a másik hatalma alá jut. Ezek s
a társadalomban tapasztalható visszások kés-
lettetni látszanak a kor haladását. De a világ-
szellem jó úszó; az ily viharok és hullámok
el nem boríthatják. Az éveken és századokon
át haszontalanságokon és parányokon keresztül
feltartóztatlanul áramlik föl s előre a krisztusi
irány. El kell érnie, el fogja érni az ember-
világ az erkölcsi világrendet kormányozó örök
törvények örök igazsága szerint!

Mit hozott a kis Jézuska?...

Irta: Szabó István.

A zuzmarás erdő szélén hőlepte ház áll magában. Ott lakik az öreg erdész agg nevével. Oly egyhangu az életük, napi dolguk; mégsem unják meg magukat...

Ha a baglyok az erdőben holdvilágos téli este a fák zúzos ágai közt apró galylyal csörömpölnek, egyszerű kis hajlékából betipeg az ősz szakálu aggastyán a vad fák közé, megnézni, hogy nem azok a rossz cigányok lopják-e a tűzrevalót. S ha a szomszéd telelőben a fázának felriadnak álmaikból, odaballag puskájával, meglesni a falánk vadat, mely a késő téli este homályában inyesiklandó fázán-czombra áhítozik...

Aztán öreg hitvesével elkölti egyszerű vacsoráját, pipára gyűjt, az asszony meg fölteszi az okulárét, hozzáfog az olvasáshoz. És felváltva olvasgatnak régi, avas színű könyvből jámbor, ősi történetet, melyet ők már Isten tudja, hányadikszor olvasnak el. Hogy a szelíd, istenfőző Genovéva hogy élt kicsi gyermekével, mikor őt a gonosz zsarnok Goló a vadonba számküzte hogy táplálta tejével a szarvashén, mely a dühös vadász elől bemenekült Genovéva barlangjába?...

Azulán, hogy mint győzi le a vitéz Flórencz rozsdás karddal az óriás ellenséget, mint nyeri el vitézsége jutalmául a nagy szultán szép leányát Marcebillát! Hogy Flórenczben mint ismer rá rég elvesztett, megsiratott gyermekére az ősz király: Dagobertus?

Igy töltik az idejüket, napi dolguk csak ebből áll és ők mégsem unatkoznak. Hej, mert nem is figyelik a Genovéva történetét, hiszen azt tán szóról szóra el is tudnák már mondani, hiszen azt már századikszor olvassák el. Mikor olvas, csak szokásból jár az öreg asszony szája, másutt jár a gondolatja. Az ősz erdész pedig néha bajuszát a pipaszárral megsimítva nézi-nézi szünetlen az öreg asszony mozgó száját s úgy tesz, mint ha nem forogna más fejében, mint a mit az öreg feleség szája olvas...

Pedig van egy kedves leány messze tőlük, az ő édes, egyetlen egy unokájuk, kiről nincs nap, hogy sokat ne beszéljenek — és eleget beszéljenek; kire nincs percz, hogy sokat ne gondolnának — és eleget gondolnának.

Édes anyját, édes apját nagyon korán elvesztette s itt nőtt fel a kis leány a nagyszülők mellett.

Vadrózsából volt az arca, árvalányhaj volt a haja, kék nefelejs volt a szeme, gyöngyvirágfürt volt a foga... A kelő nap sugarai tanították imádkozni, a bokrok közt siránkozó kis csalogány tanította énekelni, füttyös rigó volt az ő kis társalgója, kívül sokat összeveszett, meg kibékült; Mátyás madár... szarka-madár... hej, de sok esinyt követtek el együtt hárman!... A szegény kis esigabiga — pedig úgy is oly lassan bír továbbmenni — ő miattuk milyen sokszor volt kénytelen behuzni a szarvaeskáit!...

Már ekkor is milyen szépen lefestette I b o l y k a a kövér fűben legelésző kis özikét s az erdőben csörgedező kis pataknak fodros vizét, hogy öröm volt még nézni is... Egyszer pedig azt mondotta az ő drága nagyapjának:

— Nézd, nagyapa: e papirra ime téged festettek!

S a kép vajjon mit ábrázolt? Öreg tölgyfán állott egy szép, fehérgalamb.

— Nézd csak édes, jó nagyapa: ez a vén fa a te elmúlt napjaidat jelképezi s rajta az a fehér galamb a te fehér szakálladat, ősz hajadat.

— Nem jó a kép, kis madaram, mert nem száll előfára sohasem a házi galamb. De rajzolj egy hőlepte fát, az leszek én!...

— Oh én kedves, jó nagyapám, hadd csokolom meg fejedet azt a fehér, tiszta havat!...

Ibolyácska rajzolgatott, öreg apja pedig csinált ezüst nyárfa illatozó kérgeiből, galyaiból ügyes rátott unokája képeinek. Mert az öreg nagyon értett az efféle mesterséghez. A képeket felakgatták egyszerű kis szobájuknak

a falára s úgy örvendett nekik a szép kis Ibolyka s úgy örvendek kis lányuknak a nagy szülők.

A mikor meg érkezett a karácsony, levágta a vén ember az erdő legszebb fenyőágát; alig fért be a szobába. Azt mondotta a boldog kis Ibolykának, hogy az lesz a karácsonfa, melyre a ma születendő kis Jézus a sok szép czifra ajándékot felakgatja, míg alszik a kis Ibolyka. S midőn fölébresztették a leánykát s a kigyult fenyőzömben látta a százféle szép ajándékot, melyet neki a megszületett Jézus hozott, óh, hogy tapsolt örömben.

Hanem egyszer az öltött az elméjébe Ibolykának, hogy megkéri imájában a kis Jézust: hozna neki szép csokoládé helyett, kék festéket, sárgát is, még pirosat is, hozzon neki szép ecsetet, festéktartót, ecsettartót, mert a régi sohse volt jó, most olyan sincs, a milyen volt. S a Jézuska meghallgatta Ibolyának imádságát, hozott neki szép ecsetet, festéktartót, ecsettartót, zöld festéket, kék festéket, sárgát is meg pirosat is...

És oly szépen festette már Ibolyka a kecskerágó, vagy kőkényfa bokrai közt puha fészken meghuzódó kis családot, hogy az ember szinte még az énekelő anyamadár csieser-gését is hallhatta...

Van az öreg erdésznek egy gazdag veje Budapesten, akinek nincsen egyetlen gyermeke sem. Ez vitte a kedves kis leányt fel a zajos fővárosba s taníttatja rajzolgatni, festegetni. De azért a jó öregek minden áldott nap beszélnek a szende kis Ibolykáról...

És ha jön a szent karácsony, még mostan is levágja a vén ember az erdő legszebb fenyőágát; — alig fér be a szobába. S mintha most is köztük volna az aranyos kis unoka, mintha vele beszélgetne, úgy elmotyog, úgy megbeszél magában az öreg erdész: hogy az lesz a karácsonyfa, melyre a ma születendő kis Jézus a sok szép, czifra ajándékot felakgatja, míg alszik a kis Ibolyka. Mert olyan a vén ember is, mint a gyermek: úgy eljátszik. S ha eleget gyönyörködött már a jámbor két öreg a képes könyvben, a sokféle czukorkában, ha eleget nézte már az arany diót, piros almát, bepakolják valamennyit egy csomóba s elküldik a fővárosba Ibolykának...

*

S a mikor a deli Flórencz találkozik a szultánnak szép leányával, kibe a vitéz belé-szeret, de a ki a rozsdás vitézt kigúnyolja, közbe szól az öreg ember:

— Édes anyjok, az idén is úgy üljük meg a karácsonyt, mintha a kis Ibolya is köztünk volna!...

És felel az öreg asszony:

— Már behúztam sok szép almát, sok nagy diót arannyal is, ezüsttel is.

— Én meg mennyi cserfaramát, fehér színű nyárfaramát faragtam már! A széleit óvatosan megezfifráztam a késemmel, baloldról mindegyiket beragattam zöldmohával s egyik sarkán fenyőfának tobozával diszitettem. Tudom, örül majd Ibolyka, ha meglátja. Mindent szépen bepakoljuk és fölküldjük a mi édes, aranyos kis unokánknak. Meg is írjuk, hogy a nyáron, mikor lejön nagyszülőit látogatni, csináljak szép komlósátort, szederlágast ott a vadon méla árnyán, hol a patak tiszta vize nekifut egy odvas tölgyfa vén tövének, hol az erdő néma csendjét csak a rigó pajkos füttye s a csalogány bus éneke zavarja meg, hova lopva hatol az őz, hogy szomját a kristályvizzel elolthassa.

Ott lesz az ő kis tanyája, ahol csendben festegethet, olvasgathat.

*

A karácsony szent reggelén, a főváros egyik csinos nagy házának emeleti szobájában ki-kitörő zokogás közt írja, írja levelét egy szomorú nő:

„Édes Apám, édes Anyám! Ma volt tán a legfényesebb ünnepe a karácsonynak Magyarországban: ma vitték föl az angyalok a mi kedves Ibolyánkat — a kis Jézust üdvözölni.“

És a nőnek forró könnye rácsorog a a papírosra, ennél többet nem tud írni hasztalanul próbálgatja. Csak midőn már kissé

szűnik szívszakgató zokogása, ezt a néhány sort írja még a levélbe:

„Lázában is azt mondta az édes gyermek, hogy ha meghal vigyük haza s temessük el ott a vadon méla árnyán, a hol nyáron a pataknak tiszta vize neki fut egy odvas tölgyfa vén tövének, hol az erdő néma csendjét csak a pajkos rigó füttye s a csalogány bus éneke zavarja meg, hová lopva batol az őz, hogy szomját a kristályvizzel elolthassa...“

Költői ér színész-vér.

Irta: Zalai Márk.

Amit ezelőtt 100 évvel, még a legnagyobbak, legjobbak, legvérmesebbek is üres szappanbuboréknak, lenge délibábnak tartották volna: a magyar költészet, művészet, színészet térfoglalását, az hála a nemzet geniuszának, egyesek kiváló lelkesedésének, tehetségének, immár testet öltve, igévé vált.

Van számottevő magyar irodalmunk, költészetünk, művészetünk, színészetünk, mely számánál épűgy, mint belső tartalmánál fogva bátran kiállja a versenyt a sokat követelő művelt külfölddel.

Ezt bizonyítja nemrég millenniumi kiállításunk, ezt megerősítik egyes speciális kiállításaink közt ama 100 éves színészeti jubileum, melyet az utóbbi napokban falaink közt oly vidám lelkesedéssel ünnepeltünk.

Megültük pedig e hazafias magasztos ünnepélyt hazánk vérkeringésének, a délibábos alföld legmagyarabb központjában a magyar nyelv, magyar érzelm, magyar szellem Mekkájában, a magyar színészet bölcsőjében; és erre méltán büszkék vagyunk, mert derekasan rászolgáltunk.

Itt keltek ki magvai, itt indultak virágzásnak életrevaló eseményei a magyar népszínműnek, történeti drámának, operának.

Valamint szükségét érzi *mindenki*, hogy hétköznapi verejtékes munkája után felkeresse az áhítat templomát, Istennek felszentelt házá, hogy fáradt lelkét kipihenve, a tisztább, világosabb, magasztos eszmények felé emelje tekintetét, lerázván egyuttal testéről a föld porát, gondolataiból az önzés salakját, felöltvén az isteni- és emberi szeretet palástját, azonképpen érezzük lelki szükségét annak, hogy a szíveket, lelkeket átmelegítő, fényt, világosságot és hazafiságot kisűgárgzó művészetnek ihletett templomába lépünk, lehűllatván a hétköznapi sivárság nyomasztó bilincseit, szabadon fellélegve az illatozó aethere légkörében, a muzsáknak szentelt világában, legeltetve testi-lelki szemünket összes érzelmeinket az ihletett művészet remek alkotásaiban.

Eloolvassván színészetünk 100 éves történetét, végig nézván Thalia templomában a gazdagon váltakozó ünnepi előadásokat, elámulván az ép oly gazdag, mint gyönyörteljes színészeti kiállításon, bizton állíthatjuk, hogy azok az eszmék, mikről költőink, művészeink 100 éven át álmodtak, megvalósultak, beteljesedtek.

A költői érnek, a színészvérnek jóslatai, miket mi álomlátásnak tartottunk: egytől-egyig megvalósultak. Magyarország geniusa szólalt fel a költők lelkeiből, a színészek ajkairól, arczizmus minden vonásából, testük minden tagletéséből.

Ki írta a „Talpra magyar“-t?

A költői ér, a színészvér.

Ki terjeszté, ki valósítá az eszményeket, a hazafias érzelmeket, a zengzetes magyar nyelvet, a sírva-vigadó magyar zenét, a magyar művészetet?

A költői ér, a színészvér.

Én legalább erősen hiszek a különben, a nemesebb költői érben, a magát soha meg nem tagadó, minden szépeért rajongó, minden magasztosért lelkesedni tudó, lelkesedni vágyó színészvérben.

Miket nem kellett szenvedni a magyar költőnek, magyar színésznek ez évszázad alatt a legújabb időkig. Magyar írónak, költőnek, színésznek születni átoknak, szegénynek tartott. Még legközelebbi rokonai, szülei, testvérei is restelték, ha vérük oly annyira elfajzott, hogy bohémnak csapott fel.

De ez a nagymérvű lenézés, félreismerés, számküzetés nem lohasztotta le a vér gerjedelmét, a lélek szárnyalását, sőt inkább éleszté lobogó lánggá, világító tüzkévé a hamu alól kitört isteni szikrát.

A színaranyban, színmézben gazdag költői ér, a tulipiros, forró, meleg színészvér egy gondolatban összeforrva, mint két hajtás egy gyökéren, megzenésíté hazánk nyelvét, bearányozá múltunkat, feltámasztá nagyjainkat, — elmesélé történetünket, felvillanyozá jelenünket és feltárta nagyra jogosító jövőnket. Ők voltak az egyedüliek, kik a legviharasabb korszakokban, a legsötétebb felhőkön át álmotdakt szép verőfényes napokról, üdvözítő mennyei birodalomról, egy szebb jövőről, mely jönni fog, mert jönnie kell.

Ha a lefolyt évszázados gigászi küzdelem után megtekintem a sokat szenvedőknek a bátor küzdőknek jól kiérdemelt kitüntetéseit, babérjait, én, aki soha senkitől nem irigyeltem semmitsem gazdagságot, sem dicsőséget, sem tehetséget, hírnevet: megirigyem a gondviselés választottjaitól azokat a szép, azokat a buzgó dallamokra készítő, — tettekre buzdító nemcsálmaikat.

Baranyai Róza.

Irta: Igmándi Miklós.

Tegnap mosoly, élet játszadozott, fénylett: S havas-fehér arcán ül most az enyészet. Enyhülni. keservek! Ősz atya végy telket! Virág. vala . . . ősz van: hervadnia kellett.

Mért üldöztök?

Irta: dr. Király Péter.

Tán a napvilágot irigylik tőlem,
Vagy a szabadságot a mi szent előttem . . . ?
Vagy a becsülethez való örökjogot,
Vagy tán a kezemben ezt a koldusbotot . . . ?

Ne bántsatok engem, hadd küzdjek halálig!
Hogy mi lesz a vége, majd az is elvállik . . .
Keresem az Istent és az igazságot:
Ti veszitek hasznát, hogyha rátalálok!

Őrizkedjél, hogy szivességet tégy.

Irta: Vértesi Arnold.

— Valamire kérnék, — szólt az én öreg barátom Csaby Dénes; — nagy szivességet tehetnél nekem.

Egyenesen azért jött fel Ugaros-Karadról.

— Hát hol az a váltó? — szól-tam én.

Mert hiszen ha Ugaros-Karadról föl-jön valaki, hát mi egyébért jönne?

De ő a kezével intett:

— Nem az, más az én bajom. Az a Loránt gyerek . . .

Az a Loránt gyerek a Dénes fia volt. Ugy tudom, a jogot most végezte s az államvizgára kellett volna készülnie; de nagyon rossz fát tehetett a tűzre, mert az öreg szörnyen el volt keseredve.

— Az a semmirevaló . . . az az akasztófavirág . . . Régen ki kellett volna tekerni a nyakát.

— Hát mit csinált? — kérdeztem a dühöngő apát.

— Rettenetes az, barátom. Bele boldult valami varrónányba.

Elmosolyodtam:

— No ha csak ennyi . . .

Az öreg haragosan csavargatta a bajuszát.

— Hiszen nem mondom, hogy nem esik meg ez emberen . . .

— Bizony, pajtikám, úgy vélem, hogy tán magunkon is megesett egy és más.

— Meg, meg, — morgott az öreg; — de az ember azért ember, hogy esze legyen. Képzeld, a veszettadta kölyke el akarja venni azt a leányt. Gyönyörű egy állapot. A feleségem dul-ful, mint a hét-fejű sárkány s mikor kifárad belé, akkor sir-ri, hogy neki ilyen menyé lesz. Pokol mindnyájunknak az élete a nagy remegés miatt. S a fiúnak hiába minden szó, minden intés, akár borsót hánynánk a falra.

Olyan kétségbeesetten csüggesztette le a fejét, hogy megsajnáltam.

— De hát mit segíthetek én, ha tireátok sem hallgat?

Bús és haragos arcán valami kis hamiskás mosolygás-féle tünt föl a hatalmas bajusz s a bozontos szakáll közt.

— Hiszen nem is azt akarom én, czimborám, hogy prédikálj neki. Füttyül ő a mi prédikációnkra. De lásd, te értened a módját, te olyan fővárosi ember vagy, nem kerülne nagy fáradságodba, meg aztán nem is volna épen kellemetlen és minket végtelen hálára köteleznél, ha te . . . érted már, hogy mit gondolok?

— Nem én, egy cseppet sem értem.

— No hát egy szóval ha te forgó-lódnál egy kicsit a körül a lány körül.

— Én?

Megvallom, hogy meglepett a furcsa ajánlat.

— Hogy az ördögbe jutott ez az eszedbe, öreg?

— Hát, hát, — dadogott kissé, — nem is nekem, hanem a feleségemnek jutott az eszébe. Tudod, az asszonyok értelme élesebb az ilyen dolgokban. S Minka mindjárt terád gondolt. Azt mondja, hogy megteszed te azt ő érte. És valamikor nem is voltál te járatlan az effélékben.

— Az valamikor volt. De most ilyen ősz fejjel! . . .

— A feleségem azt mondja, hogy csak az asszonyok vénülnek ki, a férfiak annál jobban beletanulnak, mennél vénőbbek.

— Jó, jó, — szóltam nevetve, — de nincs már nekem kedvem az ilyen bolondságokra. S végre is, ha a fiu szereti a leányt és a leány is szereti a fiut, nem látom be . . .

— Szereti, szereti . . . Tudja is még az ilyen ostoba fiu megítélni. Szeleskedett, számázkodott, a leány meg most azt gondolja, bolond volna, ha nem menne férjhez, mikor itt van egy jó bolond fiatal ember, a ki el akarja venni. De ha mutatkoznék más valaki . . .

— No, no, köszönöm szépen, hogy rám gondoltál, de én nem akarok az a másvalaki lenni.

— Hiszen nem is úgy értettem. Ki az ördög venne el ilyen leányt? De azt a fiut föl kell világosítani. Ki kell nyitni a szemét a csacsinak: nézd, micsoda leány ez! Látod, hogy a hátad mögött akárhányszor mindjárt pakliz?

— Hát miért nem próbálsz meg magad? — buzdítottam Dénes barátomat.

Megvakarta a fejét:

— Jaj, édes barátom, majd adna nekem a feleségem. De te, te megteheted, Te független ember vagy. S igazán nagy köszönettel tartoznánk neked. És az a fiu is, az is meg fogja majd egyszer neked köszönni. Minka is csak te-benned bizik.

Ennyi kilátásba helyezett hálalkodásra már csak meg kellett indulnom. Aztán végre mondhatom, hogy nem is látszott épen kellemetlennek az egész vállalkozás. Talán a sátán is, a ki tudvalevőleg mindig az ember körül incselkedik, bizgatott:

— Hátha? Miértne? Csak rajta! Hiszen még meg is köszönik.

Persze az ilyen magunkfajta vén legénynek hizeleg az, ha kiüthet a nyeregből egy fiatal legénykét. Ha pedig az a leány igazán hü az imádójához, no hát akkor úgy sincs baj, nem ártok senkinek.

— No Dénes, hát nem bánom.

Hálálkodva szorongatta a kezemet Csaby Dénes. Megmondta a leánynak a nevét: Rác Paula. Lakása: Nefelejts-utca 98. szám. Még föl is írta, hogy el ne felejtsem. Aztán búcsúzásul megcsókolt jobbról is, balról is, meghítt, hogy még az ősszel jöjjenek le hozzájuk vadászni. Minka is vár.

Harmadnap már egy kosár gyönyörű szőlő s egy pompás sonka érkezett, Ugaros-Karadról levél. Minka tisztelt.

Már csakugyan el kell járnom a dolgukban, gondoltam. Üsse a kö, hát hiszen nem olyan rettenetes dolog.

Fölkerestem a kis varrónányt. Csinos barna leányka volt, de már nem olyan nagyon fiatal, mint a hogy mutatta volna. Még rövid ruhát viselt, de én olyan huszonkét-huszonhárom évesre becsültem.

Valami nénikéjével lakott ott, egy szerföltt nyájas és szerföltt szives öreg asszonysággal, a ki mindjárt leültetett.

Előadtam, hogy miért jöttem. Halottam, hogy a kisasszony nagyon finom munkákat csinál. Egy tuczat zsebkendőre akarok monogrammot himeztetni s még egyéb csináltatni valóm is lesz.

A nyájas öreg asszonyság a fejével bölintgatott s lopva a leány felé csiptetett a szemével, mintha figyelmeztetni akarta volna:

— Ime egy kém gimpli. Csak meg kell fogni. Ez bizonyosan nem jött a monogrammokért.

A leány is lopva felém nézett, kissé elmosolyodott, aztán úgy tett, mintha egészen a varrásával volna elfoglalva.

A nyájas öreg asszonyságnak ekkor dolga akadt odakint. Én közelebb húztam székeimet Paulához s megfogtam kezét.

Ujra rám mosolygott, de aztán, a mint illik szemérmesen és kissé sértődve visszahuzta kezét:

— Kérem, kérem.

Mindjárt tudtam, kivel van dolgom. Óh, te csacsi Loránt, hát ezt akarod te feleségül venni?

Ámde Paula kisasszony okos volt és előrevigyzó. Nem akarta meggondolat-

lanul koczkáztatni a szerencsését. Viszont azt is tudta, hogy egy öreg ur biztosabb, mint egy fiatal ember, a kit otthon kitagadással fenyegetnek. A legokosabb azonban mindkettőt pórázon tartani.

Nem lehetett hát arra számítnom, hogy az én kedvemért kiadják az utat Loránt urfinak, bár egyébként diadalmasan megirhattam volna, a mit Julius Caesar: jöttem, láttam, győztem.

Bizonyos ugyan, hogy előttem már sok Julius Caesar megfordult itt, de az mindegy. A csók olyan portéka, a miből jut is, marad is.

Most már csak értesíteni kellett volna Lorántot: no fiam, elszereltem a szeretődet, hát most legyen eszed s hagyd ott azt a csapodárt.

De miképp értesítse az ember? Azt csak lassanként kell neki beadni, kanalként, mint az orvosságot. Egyszerre megárt.

Elkezdtem hát. Csakhogy nagyon apró kanalkákat vettem hozzá. Nagyon iparkodtam rajta, hogy sokáig tartson. Mi türes-tagadás, mindnyájan gyarló emberek vagyunk s ha az embernek alkalma van csupa áldozatkészségből a felebarátja javáért ölelgetni és esókolgatni egy szép leányt, hát miért hagyná azt abba olyan hamar?

Nem tehetek arról, hogy ez a Loránt gyerek olyan nehézfejú volt s nem értette meg a célzásaimat. Némi gyanu azonban befészkelődött a fejébe, azt láttam. De az ördög gondolta volna, hogy ott leselkedik a ház körül s egyszer csak reánk tör és iszonyu jelenetet művel.

— Ne számárokodjál, — mondtam neki, mikor kiteszkoltam a szobából, a hol Paulácska is, meg a nagy zajra behorant nénikéje is ájultoztak.

Dühöngött s kirántotta karját a kezemből. Elégtételt, véres elégtételt követel.

Próbáltam neki megmagyarázni:

— Hiszen csak a te fölvilágosításod végeztél csináltam, a mit csináltam, te csacsi! A szülőid kérésére. Apád meg édes anyád kívánságára. Hát nem bírod megérteni, te oktondi?

Dehogy birta megérteni a szerencsétlen. Csak kiabált és dühösködött. A véremlen akar gázolni. Elégtételt akar. És elrohant.

Estére már meglátogatott két fiatal ur, a kik bemutatták magukat, mint a Csaby Loránt segédei. A tökfilkó csakugyan kihivatott.

Nem mondhattam, hogy hiszen én az apjával vagyok egykoru s valamikor a térdemen lovagoltattam azt a ficzkót. Hja! ha az ember leányhódításra adja a fejét s versenyezni akar a fiatalsággal, hát akkor tessék helytállni a karddal is.

De ez csak a kezdete volt. Ugy tele van ez a mi levegőnk lovagiassággal, hogy másnap már egy másik lelkes ifju is köteletségének tartotta felelősségre vonni engem, a bűnöst.

Igaz, hogy ezt megelőzőleg két izben is járt nálam a Paula nénikéje. Elmondta, hogy az ő boldogult férje tüzerkapitány volt. Ugy hiszem, hogy a rangban tévedett, de az mindegy. Paula pedig miniszteri számtisztnek az árvája. Szóval olyan család, mely nem hagyja a be-

csületét. S megkérdezte, hogy mi a szándékom?

Csak miután megtudta, hogy semmi szándékom sincs és tisztos korom daczára sem szégyellem magamat, csak aztán küldte a nyakamra e Nemezist egy bakaönkéntes unokaöccs képeben, aki majd megtanít engem, hogy kell ártatlan gyermekleánykákat elcsábítani.

Természetes, hogy a család tagjának nem tagadhattam meg az elégtételt, ám-bár azt hiszem, a derék család utolsó perczig reménykedett ebben. Ilyen idős ur majd csak megfontolja a dolgot s nem hagyja, hogy kenyértörésig jusson, mikor az békés egyezkedéssel is kiegyenlíthető.

A java azonban ezeknek az én „ügyeimnek“ még ezután következett: a harmadik lovagias ügy. Csaby Dénestől egy goromba levelet kapok, melyben szememre hányja, hogy én földultam az ő családi nyugalomát, árulkodtam és szülői ellen lázitottam a fiát. Hát ez a tisztesség? Ez a becsület? Hát a mit önekem bizalmasan elmond, azt nekem ki kell kotyogni? S még a feleségét is belekeverem. Minka soha ebben az életben meg nem bocsátja nekem. Elidegenítettem tőlük az egyetlen fiukat. De ezért meg-lakolok. Ezt a czudarságot nem tűri el Csaby Dénes.

— No hát csak gyere, — mormogtam magamban. — Épen jókor jösz.

Most hát már három párbajom lesz s csak azért, mért szivességet akartam tenni egy jóbarátomnak. Így tegyen az ember valami szivességet.

Dies doloris.

Irtá: **Ady Endre.**

Kedves Lajos! Sokáig góddolkoztam, hogy leveledre milyen hangon válaszoljak. Ez a valamás azt bizonyítja, hogy a mint te irtál az nem csak szivből fakadt, hanem szivhez is szólt.

Igazán szólva, levelednek minden sora megmagyarázott. Szeretéből, aggodásból született meg minden kéré szava s az a rész, amelyben szegény, jó anyánkról beszélsz, a könyvet esalt ki szememből.

Bevallom, hogy érveid erősek, nagyon erősek, logikád biztos; tollad szines, hatalmas sorokat szánt; szived tiszta, nemes; te magad a jó és szerető fiuk mintaképe vagy, és én mégis fájdalommal tudatlak, hogy meginditnod igen, de meggyőznöd nem sikerült.

A magamfajta tévelygő lelkek nem egy könnyen szoktak megtérni. Vadul rohannak, nincs akadály, mely utjaikon megállítsa őket. Nem az akarat a vezetőjük, én azt hiszem: a végzet. Eltaszítasz-e ezek után magadtól, vagy megszánya meg fogsz-e siratni — nem tudom:

Vérből való vérek vagyunk, gyűlölni egymást nem lehet — és én ebben bízom. . . .

Máskülönb hallgass meg:

. . . Tetszett a jó Istennek — nevezük így — teremteni egy tudalmatlan nagyságu világot.

Ebben a világban emberek is vannak, hiszen ebből tudjuk, hogy világ van s ez teszi lehetővé, hogy én v a g y o k é s f i l o s o f á l o k.

Cogito, ergo sum. — Gondolkozom tehát létezem.

Létezem, tehát térben és világban élek. Gondolkozom, tehát olyan a világ, a milyenek én tartom s az én igazamból, elveimből, észleleteimből engedni valamit: öntudatos, önmagunkat ámitni akaró hazugság. Hazudni pedig betegség, beszámíthatlanság.

Azt mondják azonban, hogy az emberek

óriás nagy része nem filozofál. Én uem tudom ezt elgondolni, de lehet, hogy igaz.

Azt mondják, hogy nem anynyi a világ, a hány embere van, mert ez a nagy hányad egy világban él. Ez a vonás eddig hiányzott az én világom rajzából, de pótoltam már azóta.

Ha ez mind így van, akkor a mit ezután mondok, az is igaz.

Tetszett a fent irt hatalomnak olyan embereket is teremteni, a kik gondolkoznak.

Mi célja volt velök, alig sejtem. A tudás az élet átka s a gondolkodás a tudás alapja. Ezek a gondolkozó emberek pedig a leg-szerencsétlenebb páriák.

Küzdenek egy óriás tömeggel, melynek saját, kényelmes formái ellen, mely millió ember életét irányítja.

Fogalmaik raktárában egy megőrzítő jelszó háborog: i g a z s á g, s tetteikben egy örült cél küzdelme dominál: m a g o k h o z h a s o n l ó v á t e n n i a v i l á g o t.

A lét „igazsága“ természetesen ugy hozza magával, hogy ezek a beteg Don Quijotte-ok a leggyámoltalanabb, legeneráltabb emberek. A természet ős fegyverei összetörök őket, csak valami láz át-átömlő ereje táplálja az örök izgalomban égő idegeket, melyektől létük: g o n d o l k o z á s u k f ü g g.

Nagy céljuk elérésére olyan hátvány eszközök vannak. És ezek az eszközök sem hatnak a legyőzendő tömegre, mert nem pozitívek.

Milyen eszközök! Szép, nemes, jó, művészi, megható, — ilyen jelzőkkel díszítik fel őket, pedig a tömeg szerint ezek is csak olyan utópiák, mint maga az igazság.

Mit csinál a tömeg? Születik, eszik, iszik, játszik, párosul, képzelődik és meghal.

S a Don Quijotte-ok? küzdenek, eszméletben égnek, teremtenek és — meghalnak éhen . . .

De hagyjuk az absztrációt. Te nem szereted s én is könnyebben értetem meg magam.

Nem tudod, nem akarok a tömeg módjára élni. Őt magát gyűlölöm, formáit megvetem, vegetáló életétől irtózom.

Lehet, hogy az utolsó órában én is megszünöm filozofálni s csak érezni fogom egy t a l á n tévesztett élet átokszerü szemrehányását, de most erre képtelen vagyok, mert — mondom — a magamfajta embernek lép-teit nem az akarat, — a végzet irányítja . . . Édes anyánk könnyeiről pedig miért beszélsz nekem? Hogy még gyötrelmesebbek legyenek hánykódó kétségeim? . . .

Te jó fiu vagy, egyformán szeretjük az anyánkat, de te jobban be tudod bizonyítani.

Vigasztald, gyámoltsad őt. Sirassatok meg mindketten, de követ ti ne dobjatok reám, legalább ti . . . ketten . . .

. . . Es mig filozofiam könyekbe fulad, előttem egy kép rajzolódik meg:

Egyszerü ravatal. Rajta egy ifju halott, a ki most pihen először. Ugy hasonlít hozzám, ti borultok reá: édes anyánk és te, édes jó testvérem.

Nem irok többet. Nem látok a könyektől. Kezem reszket. Fejem majd széthasad. Édes Lajosom boesáss meg, áldjon meg az Isten!

A féltékeny (bluette.)

Irtá: **Dr. Kósa Zsigmondné.**

Személyek: A férj.
Az asszony.
Az anyós.
Jánoska.

(Színhely: Egy kényelmesen burtozott szoba, a háttérben egy feldíszített karácsonyfa.)

Férj (belépve kiszól az utcán): Jól van János, majd megvárom a méltóságos asszonyt. (Előbbre jön.) Így vagyunk. Hat éves házaskoromban az anyósom — pardon! nagymamámhoz kell fordulnom, mert a feleségem ott hagyott. Car tel est son plaisir. (Mert neki ugy tetszik.) Szalmaözvegy vagyok, pedig meg is házassodtam, kis fiam is volua. Miért? Mert önagysága bálba akar menni, az én erszényem pedig nem tud.

Két ellentét! A feleségem kerül fordul, rögtönöz egy kis sscénát, egy kedves kukli-prediká-eziót, elnevez zsa'noknak, kegyetlenek, végül elmegy a mamához. Jer elő te férfit büszke-ség! En elmegyek a kávéházba, estefelé cse-den haza ballagok. Kompromisszumot akarok kötni az asszonnyal. Bál, az nem futja, hanem elviszem helyette a színházba. Vinném, az ám, ha volna kit. Mert önagsága össze pakolta kis fiamat, eljött a mamához, egyelőre látogatóba. Ha te ugy, én is ugy! Három hónapja tart ez a keserves állapot. Ma, karácsonyeste csak nem mehetek szegyenszemre valami vendéglőbe! Megkísérlem, hátha az anyósom észre tudná té-riteni az asszonyt. Itt a levele! (Előveszi.) Azt írja, Tilda egész délutánra Máli nénihez megy, szabad a vásár; csak esnénk át rajta minél előbb, mert egy újabb predikációra elvagyok készülve. (Óráját nézi.) Már négy óra, hol ma-radhat oly soká. (Az ablakhoz megy, kinéz.)

(Szünet.) Hiszen vinném szívesen, ha le-hetne, de most teljességgel nem tudom! Ott-honon mily magános! Szegény kis fiam, mit csinál most? (Ismét kinéz.)

A z a s s z o n y (sebesen bejön néhány esomaggal kezében): Hála Istennek, Máli néni egy kissé gyöngéledő, az elmaradhatlan oszonna ezuttal elmaradt! De jó. Még ugyanis van egy kis rendezni valóm. (A karácsonyfa felé megy, meglátja a férjét.) Az uram!

A f é r j: Tilda!

A z a s s z o n y: Uram!

A f é r j: Nincs egy szavad hozzám Tilda?

A z a s s z o n y: Hogyne volna, — hozta Isten körünkbe! A mama nagyon szívesen fogja látni! (A karácsonyfa rendezgeti.)

A f é r j: És te Tilda?

A z a s s z o n y: Én? Oh hiszen ez na-gyon lényegtelen dolog! (Gunyosan.) Az asszony hódolni született, saját akaratát mindig mások-nak rendeli alá, ez az ő boldogsága!

A f é r j: Tilda!

A z a s s z o n y: Tulajdon szavai ezek uram! Láthatja, nem fecsérelem az időm hiába, tanulok!

A f é r j (szünet után): Mit csinál Já-noska?

A z a s s z o n y: Egészséges! Ha ki-vánja beküldöm! (Az ajtó felé indul.)

A f é r j: Hagyd! előbb jöjjünk mi ketten tisztába. Ragaszkodol-e még nevetséges sze-szélyedhez?

A z a s s z o n y: Nevetséges szeszély, oh, könnyű önnek egy vértlen védelmet nevetséges szeszélynek keresztelni!

A f é r j: Vértlen védelmet, hogyan ért-sem ezt?

A z a s s z o n y: Oh csak tagadja! Hála Istennek, az én szemeim is felnyitak!

A f é r j (bámulva): Felnyitak, mire nézve?

A z a s s z o n y (gunyosan): Nem tudja? De hiszen ez a lovagiasság. Az ő nevét csak nem árulhatja el.

A f é r j: Az ő nevét? Nem értem!

A z a s s z o n y: Mem érti? Annál jobb önre nézve!

A f é r j: Tilda, gondold meg, az ember türelme véges, az enyém nagyon közel van ma a határhoz. Miről beszélsz! nos, nem felelsz? Tudni akarom!

A z a s s z o n y: Ne játszon komédiát! Ha volt elég bátorsága elkövetni, ne legyen most gyáva, szálljon szembe a következményekkel.

A f é r j: Én szálljak szembe a következményekkel!

A z a s s z o n y: Igenis, ön! (Disziti a karácsonyfa és kicsomagolja, rakosgatja a játékok.)

A f é r j: Tilda, utoljára kérek: mondd el világosan, mire célzasz. Az, hogy nem akartalak, avagy jobban mondvá, nem tud-talak a bálba vinni, csak nem gyáva tett?

A z a s s z o n y: Az nem! De az oka, a miért nem akart vinni!

A f é r j (humorral): Mert nem volt pén-zem!

A z a s s z o n y: De miért nem volt?

A f é r j: Kedvesem, amíg civilizált ál-lamokban a bankócsinálást bűnnek tartják, na-gyon sok hivatalnokon megesik ez a kis baj!

A z a s s z o n y: Nincs pénze? elhiszem, számomra nem volt!

A f é r j: Másnak sem. Biztosíthatlak!

A z a s s z o n y: Hagyjuk el, szóharcz-ban ön az erősebb!

A f é r j (szünet után): Mikor jösz haza Tilda?

A z a s s z o n y: Én jöjök haza? Mi-nek?

A f é r j: Ez nem válasz! feleletet ké-reki.

A z a s s z o n y: Tudni akarja?

A f é r j: Természetesen. Látogatásnak elég sokáig voltál itt!

A z a s s z o n y: Tudni akarja? Soha?

A f é r j (humorral): Meddig tart ez a soha?

A z a s s z o n y: Meddig tart?

A f é r j: Nös igen, mert ahhoz mérten ren-dezkedek be!

A z a s s z o n y: Akkor csak rendezkedjék ugy, hogy csakugyan soha, érti, sohase megyek vissza magához.

A f é r j: Ah, így vagyunk! Jól van asz-szonyom, akkor legokosabb, ha rögtön tisztáz-zuk a helyzetet. Váljunk el!

A z a s s z o n y: Váljunk el?

A f é r j: Természetesen. Kegyed elhagyott egy magyarázó szó nélkül, vonakodik vissza-térni hozzám! — A legszebb alap egy váló-perre!

A z a s s z o n y: Válóperre!

A f é r j: Holnap elküldöm ügyvédemet. Annak elmondhatja követeléseit!

A z a s s z o n y: Én válok el?

A f é r j: Igen, asszonyom, kegyed az, aki a legnagyobb okot szolgáltatta reá!

A z a s s z o n y: De én nem akarok el-válni!

A f é r j: Ez nem kegyed szavaitól, hanem tetteitől függ!

A z a s s z o n y: Oh igen, kényszeríteni akarna egy megfontolatlan lépésre, hogy az-után szabadon elvehesse őt!

A f é r j (hirtelen): Kit vegyek én el?

A z a s s z o n y (sirva): Én válok el, ad-jak helyet annak az asszonynak!

A f é r j (Mosolyog.)

A z a s s z o n y (iudulatosan): Soha, érti, sohase egyezem bele, nem elég, ha ékszerek-kelet látja el Fóthinét — (hirtelen elhallgat.)

A f é r j (diadalmasan félre): Végre meg-tudtam a nevét! (Fenn.) De asszonyom, ha el-válunk, az önre nézve nagyon közönyös lehet, kinek vásárolok én, mint szabad ember éksze-reket.

A z a s s z o n y: Mint szabad ember? De hiszen ön házas!

A f é r j: Most igen, de akkor nem le-szek az.

A z a s s z o n y: Ön mint házas ember vásárolta neki az ékszereket.

A f é r j: Én vásároltam neki ékszereket? (Hirtelen.) Honnan tudta ezt meg?

A z a s s z o n y (hevesen): Ej, ne tartson engem gyermeknek. Nézze, (egy kis íróasztal hoz meg, hevesen felrántja annak fiókját, egy összehajtott papírt ad férjének) — olvassa!

A f é r j (miután elolvasta): Igen, ezeket az ékszereket én vettem, még pedig kegyednek menyasszonyi ajándékba. Éppen elakartam vinni, mikor az ékszerész kirakatában másokat lát-tam. Azok jobban tetszettek, emlékeztem, hogy kegyed a gyöngyöt jobban szereti a gyémánt-nál, kicséréltem. A gyöngyös ékszer kegyednél van.

A z a s s z o n y (diadalmasan): A gyémán-tos ékszer meg Fóthinénál. Ugyan ne meséljen nekem, mikor saját szememmel láttam ezt a (a papírra üt) gyöngyvirág csokrot, meg (ismét a papírra üt) ezt a macskaszemes karpereczet, sőt a fülönfüggő is ugyanaz lesz, ha már a másik kettő megegyezik! Fóthiné maga volt ná-lam és nem átallotta a kedves ajándékkal di-csekedni. Mikor kérdeztem, kitől kapta, titoktelje-sen elmosolyodott, azt mondta a jövődöbeljé-től!

A f é r j: Mikor volt nálad Fóthiné?

A z a s s z o n y: Akkor este, mikor a ma-mához jöttem.

A f é r j: Hát nem a bál miatt hagyta el!

A z a s s z o n y (sirva): Csak nem tételez

fel rólam ily gyermekséget. Akkor este, mikor Fóthiné elment, össze raktam a katulyában a számlákat és ezt találtam (a papírra mutat) ezt a teljes hitelességű számlát! Szerencsémre, az ékszerek oly világosan levoltak írva, nem ké-telkedhettem benne.

A f é r j: Tilda édes, ha én mondom ne-ked, hogy ezeket az ékszereket nem én adtam Fóthinénak.

A z a s s z o n y: Hát ki adta? Itt van a számla ön által kifizetve. Fóthiné azt mondta, a jövődöbeljétől kapta. Ármánykodtak a há-tam megett, megcsaltak. Most válni akar, hogy elvehesse ezt az asszonyt. Soha, soha, nem vá-lok el, de vissza se megyek magához, megve-tem! gyűlölöm!

A f é r j: Édes Tilda, nézze meg azt a számlát jól, talán még sem azok az ékszerek azok?

A z a s s z o n y: De igen, azok! Egy pár fülönfüggő, egy gyöngyvirág csokor, broche közepéu egy smaragd bogárral, és egy macska-zemes karperecz, nagyon jól megnéztem. Fót-hiné lekapcsolta és úgy mutogatta nekem!

A f é r j: Jöjj ide Tilda! Nyugodj meg kissé! Hátha együtt felfedezünk valamit. Nézd csak. Mikor mutatta neked Fóthiné az éksze-reket?

A z a s s z o n y: Akkor este szeptember 26-ika volt. Oh nagyon jól emlékszem!

A f é r j: Nos, nézd a számla keletét.

A z a s s z o n y: Szeptember 20-dika van rajta.

A f é r j: Helyes és az évszám?

A z a s s z o n y: Az évszám?

A f é r j: Nos, igen az évszám!

A z a s s z o n y (nézi): 1892-ik év!

A f é r j: 1892-ik év, egybekelésünk éve! Tilda, csak nem tartogatók egy ékszert 6 évig az íróasztalomban, hogy Fóthinénak adjam.

A z a s s z o n y: De Fóthiné kitől kapta?

A f é r j: Nem tudom, hátha csakugyan a jövődöbeljétől. Az ilyen kis özvegy asszony férjhez is mehet ám!

A z a s s z o n y: De Laczi, hiszen én akkor —

A f é r j: Igazságtalan és kegyetlen voltál!

A z a s s z o n y: Oh Laczi, bocsáss meg!

A f é r j: Egy feltétel alatt asszonyom!

A z a s s z o n y: Asszonyom?

A f é r j: Nos igen, ha együtt elmegyünk Fóthiné lakodalmára!

A z a s s z o n y: De nem menyasszony!

A z a n y ó s (sietve jön egy lámpással): Bocsáss meg kedves Laczi, hogy megvárakoz-tattalak, de teljes lehetetlen volt előbb szab-adulni. (Tildát észreveszi.) Hát te mit keressz itt? miért nem mentél Máli nénihez?

A z a s s z o n y (anyja nyakába ugrik): Édes kedves anyuskám, Máli néni egy kicsit beteg, nem nagyon, csak náthás, hála Istennek, hamar szabadulhattam. Hát te hol voltál?

A z a n y ó s: Találkoztam Béni öcsém-mel, megfogott, elvitt magával erővel. Nem eresztett, felvitt a menyasszonyához. Hiába sza-badkoztam! Tudjátok-e, ki a menyasszonya?

A f é r j (mosolyogva): Fóthiné! a kis özvegy Fóthiné!

A z a s s z o n y: Te tudtad?

A f é r j: Ma délelőtt ujságolta nekem Béni!

A z a s s z o n y: És hagyta szenvedni!

A f é r j: Szivem! gondolhattam-e, hogy egy rég elfelejtett, elcsereált ékszer miatt vagy itt?

J á n o s k a (az ajtón dörömböl): Mama, nem jön még a Jézuska?

A z a s s z o n y: Jön mindjárt. (Laczi-hoz) segíts, gyujtsuk meg a karácsonyfa-t, a gyertyákat meggyújtják, a kinyitott ajtón egy 4 éves baba szalad be, egyenesen apjához:

J á n o s k a:) Apuska, édes apuska, csak Az asszony:) hogy elhozott a Jézuska!

Karácsonyra.

— 1898. —

Irta: **Sebestyén diák.**

Oh Gethsemáne hőse te,
Kinek kezembe' kard,

Dörögtes a gazokra le
Villámló zivatart!
A gyors aczél szomjas tüzét
Hadd oltsa szolgavér!
Előtted, im', porig borul
A kertben a babér.

En ugy szeretlek tégedet,
Te hős, te nagy, nemes!
Isten fiának isteni
Szivére érdemes.
Ő volt nagyobb, meghalni Ő
Tudott — fegyvertelen.
De téged is csodállak én
A rettentő helyen.

Csodállak és követlek is.
Szivem miként lobog!
Kardot kezem, ha int a percz,
Megittasodva fog.
Lobogj, lobogj, te égi tűz!
Dörögj, te szent vihar!
Zuzd össze mind, mind — akki gaz —
Harczod villámmal!

Elő, ti jog barátai!
Elő, ti hü fiak!
A bosszuálló pallosok
Villámárt szórjanak!
Le porba mind a sok hazug,
Haszonleső czudart,
Fennen ki most pöffészkedik
S jogart kezébe tart!

A nép vállán magasba tör
Sok talpnyaló lakáj.
Ott fent suhintja ostorát
S a jó nép válla fáj,
A balga népet ráveszi,
Hogy adja el magát
S az ördögöknek adja el
Az árva nép — jogát.

Nem zeng e honnak — fájdalom —
Karácsony éneke.
Békét megölt e talpnyalók
Hitvány önérdéke.
Békét bizony csupán a jó
Akarat érdemel.
De haborut, tüzes-vasat
Farizeus kebel.

Ti angyalok, békés szavú,
Szeleid szép angyalok:
Öllozzetek viharba most,
Pallost ragadjatok.
Mit egy Cherub tön egykoron,
Tegyétek most ti azt.
Paradiesomkert a haza;
Ki, minden ronda gazt!

Dicsőség addig oda fent
Istennek nem lehet:
Mig itt a bün uralkodik
Jót üldöz fenyeget.
És békesség a föld színén
Addig is ne legyen;
Amig minden sátán sziv
Nem lesz a kardhegyen!

Mind átkozott, ki szivedet
— Hazám — megmérgezé!
Tiporjátok le a czudart
A többi szemny közé:
Ha összezuzva mind a bün
S győzött jog és erény:
Zengjen dicsőség, békedal
Karácsony ünnepén!

Két karácsonyest.

Irta: Tassi Miklós.

Csikorgó hideg van. A hó csakugy ropog az emderek talpa alatt. A derült, tiszta kék égről a csillagok ezrei szórják csillámló fényüket a fehér levellel bevont földre s az apró jégtükön s hószilánkokon megtört fény, mint megannyi szent-jános bogár csillog-villog. Csend van, ünnepélyes csend, mielő csak Karácsony estéjén szokott lenni: Az ünnepélyes érzés még lekötve tartja az emberi nyelvet, hogy nagyobb erővel törjön majd ég felé a szárnyaira bocsátott áhitat s a csendet még ünnepélyesebbé tegye az itt és ott felhangzó ünnepi zsolozsma.

A béke és szeretet szárnyshintása érint minden házat. Behat az emberi szivbe, biztatva s boldogítja. Édes megnyugvás száll a háborgó kebelbe. — Új élet hajnala kél a hitetlen rideg szivében. Gyógyír csepeg a beteg fájó sebeire.

Szántai János is érzé a szárnyshintást. Végig csapott forró gyöngyöket izzadó homlokán és ott a puha párnák melege alatt is összerázkódott! Szivében megjelent egy érzés, a mit szeretett volna onnan kitörölni.

Beteg volt . . . nagy beteg! Hónapok óta ott feküdt már az ágyban. Onnan nézte végig a hervadást, az őszi falevélhullást, ott találta az első jégcsap, az első hópehely. A rövid napokat a kinok mélységes fájdalma tette hosszuvá előtte s a gyötrelmek jajjai az éjszakákat végnélküliekké. S nemesak a teste, lelke is beteg volt. S e lelki betegség még sivárabbá tette a megrongált életet s százszorosán égetőbbé a sajnó sebé.

Szép ifju neje ott járta a »Golgotát« beleg ágya mellett. Minden szó, mi a beteg ajkáról elröppent, a hitelenség bizonyossága volt és kihívása a végzetnek. Káromlása a bölcs Gondviselésnek, kétségbe vonása az isteni határtalan kegyelemnek!

Most is rendes hivalkodását végezte. S egyszerre csak összeborzadt. — Lázás szavait félbeszakítá, szenvedélytől lángoló szeméit merően szegte egy pontra s hallgatódzott!

Úde gyermekhangok csengése ütö meg fülét. Tisztán ki lehetett venni az egyes szavakat, a mint énekeltek:

»Orvosa lelki betegségünknek
Jöjj hozzánk! készíts irat sebünknek.«

Szántai János csak hallgatá . . . hallgatá. Dult vonásai lassanként elsimultak, megszelidültek, szemében nem égett többé a szenvedély lángja, révetegen tekintettek ide-oda. Viharzó keble lecsendesedett, csodás hatása volt annak az éneknek! s mire az utolsó hang is eihalt Szántai János ott járt gondolataival a szülei háznál, hol hajdan, mint fúrge gyermek, romlatlan szivvel, szent áhitattal éneklé ő is ezt az éneket és mohó szomjusággal szivta magába a Karácsony egyszerű s oly fenséges történetét, midőn édes apja a könyvek könyvéből olvasta. Mily boldog is volt ő akkor s most milyen boldogtalan! De miért boldogtalan? Hisz szép ifju neje van, van vagyona, kényelemben élhet. Hogy egészsége nincs? . . . Majd meggyógyul, Biztatják az orvosok s ő bizik bennük. Lehet, hogy testi épségét vissza is nyeri, de boldog lesz-e? . . . Ez a kérdés gyöttri most. S eddig soha eszébe sem jutott. Ujra megeseudül lelkében az ének Igen van a léleknek is orvosa! Annak az eljövételét várják a lelki betegek és mily tiszta szivből fakadtak azok a gyermeki hangok.

— Édesem, szólt szelid hangon, jöjj ide ágyamhoz. Egy kérésem volna, Ne haragudj rám. Felelj el, mit ellened vétettem, hisz az ugy is kisebb, mint a mit Isten ellen vétkeztem. Ma mindegyiket jóvá teszem, Uj ember lesz belőlem. Vedd elő azt a fakó levelű könyvet, mi atyámról maradt rám s olvasd el belőle a karácsonyi történetet, ugy szomjuhozza lelkem azokat az ígéket!

A nő sirva borult férje keblére. Öröm könnyek voltak azok, a megtérő bünösért ejtett könnyek. S a következő perczen felhangzott a karácsonyi történet s Szántai János mintha hallotta volna az angyalok örömenekét

mosolygó arczzal aludt el, nem érezve a kinokat . . . hónapok óta először!

II.

Az idő kereke fordult. Eljött a tavasz. Szántai János is elhagyta az ágyat s a rügyek bomlását, virágfakadását visszanyert egészséggel szemlélte. Sáppadt arczára ráült az élet rózsája, neje könnyeit a nevetés váltá fel, vidám tréfaiktól, boldog örömeiktől csakugy visszhangzott naphosszat a ház. Majd egy kis csecsemő bölcsője mellett egyesült az apai és anyai öröm.

. . . Tél lett ismét, Szép fehér karácsony. A meleg szobában Szántai János a karácsonyfa gyertyáit gyujtogatja s az az apró emberke ott az anyja ölében nagyokat sikongat, a csillogói villogó valaminek.

. . . A szomszéd lakó gyermekei njra énekelik a szép karácsonyi éneket. Szántai János pedig átölelve nejét, örömkönnöket sir s halkán utána dudolja azt az éneket, mely meghozta testi-lelki gyógyulását . . . vissza adta hitét, reménységét — boldogságát.

O szent Karácsony! O lelki béke angyali üdvözlését hozó ünnep!

Deákos falusiak.

Irta: S. Szabó József.

Kis gymnasista koromban egy öreg bácsinál laktam Batyiban. Kuruczlegény volt valamikor az öreg és ahogy nekünk elbeszélte, sok hőstettet vitt véghez. Azt hiszem azonban, hogy a phantáziájával egy kicsit megtoldotta az eseményeket. Bizonyos, hogy nem ijedt meg a saját árnyékától és a városban ugy ismerték, mint szókimondó és vakmerő embert. Mikor Deák Ferencz a kiegyezést megcsinálta, ő, aki rajongott Kossuthért és a független Magyarországért, nyilvános autodafét rendezett Deák ellen, amennyiben az utczai népcsödület közepette szidalmazó szavak kíséretében taposta sárba arczképét.

Minden tekintetben régiszabásu öreg ur volt ez az én házigazdám. Olyanok voltak a pajtásai is, akik beszélgetni és a kormány ellen dörögni hozzájártak, a helybeliek ugyszólván nap-nap mellett, a vidékiek ritkábban, egyszer-kétszer egy esztendőben, többnyire országos vásárok, megyegyűlések alkalmával, vagy ha törvénybe czitálták őket.

Különösen két alakra emlékezem közülök, mintha most is előttem állának. Két alsó-szuhai nemes emberre. Az egyiket Dapsy Dánielnek, a másikat Dobby Jánosnak hitták. — Mind a kettő pirosképü, őszhaju, borotvált szakállu férfi, nyakukban rendszerint a szárazvölgyi nemes embert jellemző gubával. A paraszt ott csak szürben járt a régi időkben. A nemes embert szép feketeszörü, piros peremü guba illeti. Ez a két ember jött házigazdámhoz vidékről a legtöbbször. Rendszerint együtt. Miért jártak, — gyermekésszszel nem kutatgattam, de féltem tőlük, mert ugy megexamináltak a deák nyelvből, hogy alig álltam a lábamon. Nem declinációt és conjugációt kérdeztek tőlem, mert azt fujtam volna, az iskola arra tanított, hanem kifogyhatatlan latin kérdésekkel ostromoltak, amire én vagy épen nem, vagy csak nagyon fogyatékosan tudtam felelni.

— Scisne latine puer!? (Tudsz latinul gyerek?) — ezt Dobby János kérte.

Még én föl se léteztem, mikor már Dapsy Dániel felelt:

— Quid rogas, amice, his temporibus pueri nesciunt lingvam latinam. (Mit kérdezed barátom! mai nap a gyerekek nem tudnak latinul.)

De Dombi János csak firtatta:

— Quo uteris magistro? (Ki a tanítód?)

Erre már a házigazdám felelt:

— Georgius Miklovics.

— No canis tota mater, parum didicisti. Quorum scriptorum opera legisti? (No ebanyád ugyan keveset tanultál. Miféle írók munkáit olvastad?)

Persze hallgattam, mert hamarjában föl se fogtam a kérdést, mire Dombi uram ezzel sujtott le:

— Heu puer! in tuo magistro non est ad docendum facultus. Ne disce mihi frater declinationem et coniugationem, Nihil est, usus se plura docebit. (Hej fiam, a te tanítód nem tud tanítani. Ne tanulj öcsém declinációt meg coniugációt, nem ér az semmit, a gyakorlat többre fog tanítani.)

Ezzel aztán végeztek velem, tanárimmal és az egész mai tanítási rendszerrel. Magukban azonban még a régi emlékek kapcsán tovább deákoskodtak, jóízű anekdotákat beszéltek el és nagyokat nevettek. Én ezalatt megszegyenülve huzódtam el valamelyek szögletbe és azt cselekedtem, hogy amit tudtam, lejegyeztem latin beszélgetésükből. Egy alkalommal például:

— Heri — kezdé Dapsy Dániel — obviam ivi amico Abrahamo Hubay de Hubó. Quomodo vales? — rogavi. Male — dicit ille. Cur — rogavi iterum. Vacillo — dicit — in aere alieno. Finis est bonorum meorum. (Tegnap találkoztam Hubay Ábris barátommal. Hogy vagy? — kérdelem. Rosszul — mondja. Miért? — kérdelem megint. Tele vagyok adóssággal. Vége van a birtokaimnak.)

Elhallgattak és szomorúan néztek maguk elé. A nagy csendben Dombi János egy sóhajtással, amely nyögésnek is beillett, könnyített szívéen:

— Sic transit gloria nobilibus.

Dapsy Dániel azonban dühös lett és nagy csontos öklével a levegőben hadonászva kiabált:

— O stultum hungarum! Cur etiam cupivistis novas res? (Óh bolond magyar! Miért is kívántad te a dolgok új rendjét?)

Próbálták ezután másfelé terelni a beszédet, de csak nem tudtak belemelegedni. Egész este nyomott volt a hangulat, másnap is busan távoztak el. Többé nem láttam őket, csak hallottam róluk, hogy tönkrementek.

Szomorú nóta ez a régi nemesekről, akik latinul megtudtak tanulni, de gazdálkodni és dolgozni nem.

Ki tudja szeretsz-e?...

Irta: Farkas Mihály.

Ki tudja szeretsz-e? Ki tudja imádsz-e? Ki tudja milyen kép van a te szivedbe? Talán elfeledtél, talán megvetettél —

Ki tudja, ki tudja?

Szived rejtekének, kebeled titkának Kulcsához ki jutna?

Hárfám bánatos lett, éneke bús ének, Bánkódva naphosszat szomorúan élek, Tőled elszakadtam, más földre jutottam, Szeretsz-e, szeretsz-e? Szerelmemnek, égő szerelmemnek kél-e Visszhangja szivedbe?

Zúg a szél üvöltve, eső csapkod, áztat, Eltikkadva — törve, de mindig csak várlak. Napsugarát várom, milyen boldog volnék Hogyha fölkeresnél, Napsugaram volnál, örökre — örökre Csak engem szeretnél.

Egyetemi közmunka.

Irta: Fejő.

Simonyi Zsigmond egyetemi professzor beszámolt a napokban az egyetemi közmunka első esztendőjéről. Szép dolog volt ez az eszme, amely tavaly oly szép sikerrel meg is valósult. Régen készült, soká ért ezelt ez a mozgalom, de hála érte Simonyi doktornak, hogy végre megkezdődött. Most a lapokon a sor, hogy ne hagyják elaludni az ügyet.

Nagy és szent ügyet szolgál a közönség, mikor az egyetemi ifjuság nyomorát enyhíti. A nemzet jövőjének alapjait rakja le; minden fillér, melyet e célra ad, százszorosan térül meg a nemzeti kultúra számára nemcsak szellemileg, hanem anyagiilag is.

Sokan mondják, hogy nagyon finnyás lett a mai ifjuság. — A régebbi nemzedékek, köztük jó magunk is, hálát adtunk volna az Istennek, ha olyan helyzetben lettünk volna, mint a tavaly megégett „nyomorgó” egyetemi hallgatók. Pedig nincs igazuk. (Magam is közéjük tartozom, tehát nyugodtan szidhatom őket!) mert a mai nemzedékben nincs semmi közönség.

Egy pillantás a legutolsó évek eseményeire, az országgyűlés a rany ifjuságára meggyőző mindenkit ennek az állításnak igazságáról. A porból kiemelkedett lángelmék kora mintha örökre eltűnt volna, sőt, mintha az ambíció is hiányoznék nemcsak az ifjuságból, hanem a fiatal férfinemzedékből is. Szóval nagy szerencsénk, hogy csöndes korszakot élünk, amikor nincs nagy szüksége a nemzetnek a rendkívüli tehetségekre.

Mindent azonban korántsem lehet egyedül ennek a mai nemzedéknek számlájára róni s ha vau is benne része, nem döntő a korszerelm szerepe sem ennek a létrehozásában, hanem igenis a diáknymor a főoka ennek a közép-szerülésnek.

Ugyan van a dolog, hogy az utolsó évtizedek alatt nagyon megszaporodott az ifjuság tanulnivalója, sokkal gyorsabb tempóban, mint azt könnyedén megbírhatta volna: ahhoz az ifjuságnak nagyobb kényelemre, több szabad időre lett volna szüksége, mint amennyi rendelkezésére állt s elég is volt az előttevaló nemzedéknek s amennyit éppen ezért ez a nemzedék elégnék hitt az utána következő részére is.

Ezért történt, hogy azt mondta az apa fiának:

— Tanulj küzdve, mint én, járj ügyvédi irodába, vagy nevelősködjél s emellett végezd el az egyetemet!

S ezt mind többen és többen mondták a fiaiknak, mert a magyar gentry veszedelmes pusztulásnak indult s az uri kényelemben felnőtt gyermek pelyhedző állal neki dült a kényérkereset gondjainak. Természetes, hogy az eredmény nem lehetett kétséges. Két urnak nem lehet szolgálni. Ugyanegy testtel és lélekkel többet tanulni és kevesebbet pihenni, hanem e helyett újra dolgozni, — mint amennyit az ifjuság bármikor azelőtt tanult és pihent, illetve dolgozott: nem lehetett s az eredmény — a mai középszerőség lett.

Idő kellett annak is, hogy ezt felismerjék, még inkább, hogy orvosolják is.

1891-ben jutott eszébe egy lelkes orvos-professzornak a beteg egyetemi hallgató, aki mint rektor sokszor volt kénytelen meglátni az egyetemi ifjak elhagyatottságát s Schulek

Vilmos dr. nagy alapítványt tett a kórház-egylet javára.

Ekkor történt, s nem lehetetlen, hogy éppen ennek az alapítványnak ötletéből (ma bizony már nem tudnám megmondani!) hogy Bródy Sándor a Magyar Hírlap kitünő tollu főmunkatársa, kezét fogott e sorok írójával, aki akkor maga is prototipusa volt a nyomorgó egyetemi hallgatóknak, hogy a közvetlen tapasztalat erejével egyrészt, de a ragyogó írói toll varázsával, másrészt akcióit indítsa nemcsak a beteg, hanem a szegény egyetemi hallgatók érdekében is.

Nagyszabású tervek fordultak meg akkor a fejünkben, amelyek azóta lassan-lassan a megvalósulás terére, vagy legalább küszöbére léptek, de akkor még csak levegőben légi fantomok valának, — diák-otthonról, alumneumról stb. Mert hiszen akkor még az egyetemi olvasókör is a lipót-utcai új városházzal szemben, a 25. sz. a. levő ódon és szűk háziki emeletén szorongott, s mikor Eötvös Lőránd báró, az egyetemnek 1891/2. évi rektora elfoglalta széket hittük, hogy minden jó utra terelődik, üdvözölte is a Magyar Hírlap, egyenesen átruházva a rektorra a maga tervét.

S ez nem is volt olyan merész dolog. Eötvös báró már régebben kifejtette, hogy miképpen oldaná ő meg az egyetemnek akkor javában vajudott elhelyezési kérdését. Az e célból összehívott ankétan ugyanis azt javasolta, hogy sajátítsák ki az egyetem számára a József-városnak a tót templom és a fűvészkert közt levő részét s építtessék fel kölcsönpénzből arra az óriási területre az összes egyetemi épületeket s melléjük a diákok számára internátust és kórházat — egyszerre, a város belsejében már meglévő egyetemi épületeket pedig használják más célra, pl. középiskoláknak, muzeumoknak, tudományos intézeteknek, stb. Persze a kormány akkor ettől a tervtől megijedt, — nekünk azonban tetszett, biztattuk tehát Eötvös bárót, hogy csinálja meg. (Mikor három esztendő múlva miniszter lett, nem ő rajta mult, hogy meg nem valósult, hanem azon, hogy — hét hónap rövid idő.)

Ha nem sikerült is akkor, mi nem tettünk le a dolgról s az első lépést láttuk csakunk elérése felé, mikor az olvasókörben csak a tanulószoba megnyílt is, — hanem bizony az egyházpolitika egyelőre leszorította a mi akciónkat a napirendről, — aztán a következő évben összeverődött a Mensa Academica. Rámondtuk: ez is valami, ha nem ismertünk is benne a magunk lelkének gyermekére.

En ezzel elkerültem az egyetemről, — Eötvös Bálint a kórház, Paresztich László, a Mensa szervezőjének azóta nem akadt követője. Az Egyetemi Kör politikára adta a fejét, azaz hogy a fejei játszottak benne politikát s így történt, hogy tavaly ősszel, mikor a 13 frtos buzával együtt a diáknymor is felütötte a fejét: a rektorak és egy egyetemi professzornak kellett kezébe vennie a dolgot, az ifjuságban nem akadt rá vállalkozó legény.

„Hajh, más magyar kar mennyiköve villogott Attila véres harczi közt!”

... De ne zúgolódjunk, hanem segítsünk. Ők szegények, nem tehetnek róla, hogy a kormány a helyett, hogy Eötvös báró terve szerint csoportosította volna őket s adott volna nekik tanulásra és üdülésre a szomszédban fűvészkertet, Orczy-kertet és Népligetet, részint bennhagyja a város porában, részint a belső Üllői-ut és József-utca nyomott levegőjében tenyészt a klinikákán a bacillusokat, részint pedig átviszi a technikusokat a Lágymányosra, de internátust nem épít nekik, hogy a fáradság vagy az unalom ölje meg őket, ha Pestről kell átjárniok, illetve ha a világ másik végén, a Gellérthegy déli lejtőjén kell hónapos szobákban lakniok, s ezzel a decentralizációval a Diákotthon örökre agyonütötte, — legalább a társadalom ne feledkezék meg arról, hogy mennyi kárát vallja a mai nemzedék annak, hogy az egyetemen nyomorgott!

En azt olvasom a Simonyi professzor számadásából, hogy a társadalomnak, ha a mult év nyomorában megszánta őket, juttatnia kell az idej természetéből is a szegény diákok otthona javára!

Negélyezett humanizmus.

Irta. Kuthi Zsigmond.

Ma, midőn a világ majdnem egész keresztvérsége üli a szeretet ünnepét, nem lesz fölösleges kissé elmélkedni az igazi és negélyezett humanizmus felől.

A társadalom erkölése az utóbbi évtizedekben annyira megváltozott, hogy bajos már ma eligazodni, mi az igazi jó, nemes, humanus és mi a negély, affektáció, talmi, imitáció?

Imitálnak már ma mindent, a hogy az érdekek, a célek, az önzés, a hivalgás kívánja.

A laza erkölcs, a dícsvágy, a szereplési viselkedés, az öntömjenzés, még a jótékony-ság gyakorlását is lefoglalta magának.

Azt fogják mondani, hogy az, a ki a jótékony-ságban részesül, nem sokat törődik azzal, hogy mik voltak a motivumok, a rugók a melyek X-t, vagy Y-tot arra készítették, hogy jót tegyen, elég az annak, hogy jót teszen.

Ethikai szempontból véve a dolgot, biz az nem mindegy, vajjon tiszta humanizmus-ból-e, a vagy csak negélyből gyakoroljuk a jót, valamint nem mindegy az sem, hogy szí-vünk sugallatától követve, imádkozunk-e, avagy csak azért megyünk a templomba, hogy új tolettünket mutogassuk. Az emberiségnek gyakorolni kell a jót, a szépet, a nemes, a jó, a szép és a nemes kedvéért, mert a talmi jó, az ál nemes, az affektált humanizmus több rossz-szat szül, mint a mennyi jót teszen. — Meg-látjuk, miért?

Az ellentétek korszakát éljük. A 19-ik század fináléja az abszurdumok és ellentétek egész légióját szülte. Itt sikkasztanak, lopnak, csalnak, zsarolnak, az atya elhagyja családját, az anya megtagadja gyermekeit, a gyermek édes szülője életére tör; amott pedig erkölcs-nemesítő egyletek működnek, jótékony célu egyletek kiterjesztik áldást osztó kezeiket, árva-leiencz és javító házak meleg szeretettel karol-ják fel az atyátlan és anyátlan gyermeket, a bukott leányt, hogy el ne zülljön. Emitt Sodoma és Gomora, amott a szamaritanus világa. És eme ellentétek közepette tojástáncot jár az álhumanizmus és kétségbeeszi és a bűn ösvé-nyire taszítja azt, a kit a társadalom részére még megmenteni lehetne.

Mert az álhumanizmus csak ott, csak akkor gyakorolja a jót, a hol azt dobra ütik, a hol dícszöszöket zengenek, ahol öles referádákat írnak róla, csak azzal és azokkal szemben gyakorolják a jót, a kik minden lép-ten nyomon nyilvánvalóvá teszik.

X 100 aranyat hágy a tudományos aka-démianak, hogy kamataiból egy jó ódát irasson. Nos, hirdeti az újság, hirdeti az akadémia, hirdeti a pályázat, hirdeti a jutalom odaitélése stb. stb. De ha X eme pár forintot egy éhező egyetemi hallgatónak adja, akkor nem hirdetik azt palam és publice! — Y — egy jótékony egyesület elnöke, ernyedetlen buzgalommal dolgozik egylete élén és javára. De az nem gátolja őt, hogy munkásaival kegyetlenül bán-jék, hogy beteg munkásától a bért megvonja, hogy tőlük napi 10 órai munkát kívánjon nevetséges csekély bér mellett. — N. asszony apostola a jótékony egyleteknek, tesz, hat, szó-nokol, ülészik, elhanyagolja férjét, családját az egyletek miatt.

De ez azért nem gátolja abban, hogy a nála kéregető szegény, nyomorult koldus asz-szonyt ki ne dobja a házából és a szegény foltozó suszternek le ne vonjon 50 krajczáros számlájából 10 krt., noha egy egész munka napot töltött ő nagysága nagyreményü sarjainak cipőfoltozásán. —

Ez a negélyezett jótékony-ság! Becsületes, szemérmes, szégyenlős szegény, a ki nem kürtöli ki, a ki nem veri dobra a vele tett jót; aki nem tud hizelegni, szemtelenkedni, orozát-lankodni, tolakodni: az éhen halhat a negé-lyezett jótékony-ság gyakorlása uellett.

A szemérmetlen, arrogans, tolakodó kol-dus kolompjába pedig nemcsak a fillérek, hanem a koronák is hullanak. —

Ez a fin de siecle jótékony-ság szigna-turája. Az a bibliai parancs, hogy „A mit jobbod teszen, arról ne tudjon balkezéd“ figyelmen kívül marad. Hogy itt-ott akadunk

még tiszteletteljes és dícséretes kivételekre, fölösleges mondanom. Hisz valamint scha sem volt a gyarló emheriség abszolúte jó, ép ugy nem volt és nem lesz a világ soha sem abszo-lúte rossz. Kivételes példák mindig lesznek. Ámde a kivétel igazolja a szabályt.

A mellőzött becsületes önhibáján kívül tönkrement szegény, kit ha az igaz humaniz-mus felkarol, becsületes ember marad — a negélyezett jótékony-ság miatt vajmi gyakran kényszerítetik a bűn ösvényére lépni. — A szociálizmus tév tanainak hiveit nagyobb részt az álhumanizmus terelte e sikamlós térére. —

Az árvaházakban ugyszólván dédelgetik a szegény gyermekeket, oly kényelmet nyujtanak nekik, hogy elpuhulnak, de ha egy szegény gyermek beteg anyja, vagy atya részére meg kéregetni, — kilökik a házából.

A rabnemesítő egyesületek hajlékot adnak az Illavából vagy Gráczból kikerült gyilkosok-nak, de ha önhibáján kívül munkára képtelen-né vált munkás kinyújtja kezét alamizsnáért, irgalmatlanul elkergetik.

Ez az álhumanizmus! Gyakorolunk jót ez tagadhatlan, hiszen soha annyi jótékony-célu intézmény nem működött mint ma, de vi-szont soha a nyomor sem volt nagyobb mint ma.

Mert ezelőtt az volt a virtus, hogy a gazdag kikutatta a szemérmes szegényeket és segített rajtuk olyképen, hogy adományát nem degradálta alamizsnává és a segélyezett koldússá — ma pedig az ily szegény felfordulhat kinjában.

És ez nem jól van így!

Gyakoroljuk a jót, a szépet, a nemes, a jó, a szép, a nemes kedvéért. Szállja meg az emberek szívet az igazi, az apostoli szeretet. A bibliai asszony a meszes gödörbe ugrott, hogy az általa segélyezett szegény ne lássa, hogy ő dugta ablakába a kenyert. — Hassa át lelkünket az ideális humanitás, hisz az em-berszeretet nem is lehet más, mint ideális. A szeretet isteni, a jótékony-ság gyakorlása isteni. A kettő együttvéve nemessé, tökéletessé teszi az emberiséget. A pietisták és humanisták megmutatták nekünk, hogy miként gyakoroljuk a jót.

Legyünk mi is ideális — jók és akkor Isten áldása leszen kezeink munkája fölött.

Mi köt ide ?

Irta : Ady Endre.

Mi köt ide engem,
Hol nem szeret senki,
Ez idegen helyen
Mit tudok szeretni ?
Ha elmegyek innen,
Miért vágyom vissza, —
Lefekvő órámban,
Felkelő órámban
Mért fakadok sirva ? . . .

Miért szebb a mező,
A virág, mint máshol,
Hangosabb az erdő
Madár — csattogástól ?
Dalos kedvű szívem
Mért tud csak itt lenni ? . . .
Itt érez igazán,
Itt tud csak igazán
Gyülni, szeretni.

Ragyogó, sugáros
Énnekem itt minden,
Pedig ki szeressen,
Tudom jól, hogy nincsen.
Ideköt, ide füz
Lelkem régi álma,

Bearanyoz mindent
Legelső szerelmem
Leszálló napjának
Aranyos sugára,
Bűcszúó sugára . . .

Szürke nap.

Irta : Mocsáry Miklós.

Az én naptáram régóta már csak szürke napokat foglal magában. Tudniillik az, mit saját használatomra készítettem, a másik, mely a falon függ, tele van az ünnepeket feltüntető veres betűs napokkal.

De én nem e szerint igazodom.

Minden nap reám nézve egyforma egy-hangusággal pereg le.

Munka — egy kis pihenő, — munka — pihenő — megint munka . . .

Persze több a munka, mely vállamat gör-nyedtté, szememet rövidlátóvá teszi, mint a pihenő.

De lehet-e mást kívánni egy magy. kir. számtisztól ?

Hát van joga annak még mulatságra gondolni ?

Azt mondta az édes anyám, mikor a jelesek-től tündöklő évvégi bizonyítványokat haza vittem, hogy: ha Isten megérni enged, belőled még jeles ember leszel.

A pedagógusok elítélik az efféle ayilatko-zatokat a gyerekekkel szemben, mert elrontják őket, de az anyának ők sem parancsolnak.

Szegény édes anyám még most él, de nem sok öröme lehet bennem.

Legalább én azt gondolom.

Átmennek hozzá a szomszédok és kár-örvendezően suttozzák: A drága fiu nem akart tanulni, most koplalhat. Azután az a sok fir-kálás, az se válik javára, meglátod, még meg-bolondul bele.

Hát bizony kegyetlenek a szomszédok. És szegény anyám könybelábadt szemekkel védelmez. Mert ő mindig az én oidalomon áll.

Ez az anyák privilégiuma.

Mert rágalmozók is azok, kik engem munkátlan-sággal vádolnak. Nincs terhesebb munka a számfejtésnél.

Valódi türelem-játék.

De nem olyan játék, mely mulattat.

És így telnek a napok.

Lassanként elmúlik a kedv az irástól, majd az élettől.

Az ünnepnapokon is felmegyünk délelőtt a hivatalba. Délutánt egyhangu visszavonultság-ban töltjük el.

Vagy talán tízedszer olvassuk el a tiszt-viselő-kaszinó különben elég válogatott könyv-tárát.

Véletlenül a falon függő naptárra vetem a szemem és erre kis melegség költözik a szívembe.

Közeledik a szeretet ünnepe, a karácsony.

Az összes veres betűs uapok között a legnagyobb jelentőségü.

Hirtelen átfutom emlékemben gyerek-ko-romat.

És szeretnék sirni boldogságomban.

Látom magamat a karácsonyfa alatt,

A gyertyák lobognak s fényök a csillogó tárgyakban ezerszeresen verődik vissza.

A nagy nap jelentőségét felfogni alig bíró gyermekszívem karácsonyi zsolozsmába tör ki. Szálnak a hangok, béke és öröm özön-lik a szivekbe s szüleim elérzékenyülnek.

Talán ők is gyerek-korukra gondolnak vissza.

És e perczen ezer meg ezer házban ül-nek közös ünnepet.

És ezer ajakról hangzik a zsolozsma:

Krisztus Urunknak áldott születésén . . .

Mikor most visszagondolok, kérdem, ho-gyan ülöm én meg a karácsonyt ?

Az bizonyos, hogy ez az egyetlen szürke nap, mit egyenlő érzellemmel várnak mindenütt. És egy este, mikor sehelse unatkoznak.